

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI W 2009 R.
PROGRAMU ROZWOJU EDUKACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH
NA LATA 2008-2013.**

Warszawa 2010

Część podsumowująca.¹

Kolejny rok realizacji działań *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* przyniósł w zdecydowanej większości spodziewane efekty, o czym świadczą obszerne i rozbudowane informacje przesłane przez poszczególne resorty odpowiedzialne za realizację przewidzianych w programie działań. Pozwoliło to na osiągnięcie kolejnych etapów założonych w Programie celów.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 1. *Eliminowanie barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższe poziomy edukacji i wchodzenie na rynek pracy*** należy ocenić pozytywnie.

W ramach **działania 1.1 *Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat*** podjęto prace koncepcyjno-legislacyjne mające na celu przygotowanie reformy w kształceniu specjalnym, poradnictwie i pomocy psychologiczno-pedagogicznej (przygotowano zmiany w ośmiu rozporządzeniach), dostosowano rozporządzenie dotyczące tworzenia i organizowania innych form wychowania przedszkolnego do nowych postanowień ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705).

W ramach **działania 1.2 *Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych funkcjonujących na obszarach wiejskich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne*** wprowadzono przepisy regulujące zasady, na których jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać prowadzenie szkół liczących nie więcej niż 70 uczniów osobom prawnym nie będącym jednostkami samorządu terytorialnego lub osobom fizycznym.

¹ Zgodnie z zaleceniem stałego komitetu Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2009 r. (protokół ustaleń nr 21/2009).

W ramach **działania 1.3** *Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich* realizowana była pomoc stypendialna dla wybitnie uzdolnionych uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, wśród których byli również uczniowie zamieszkujący tereny wiejskie. Ponadto realizowano program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz pomoc stypendialną dla uczniów szkół podległych Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Natomiast Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa udzielała poręczeń kredytów studenckich studentom zamieszkałym na obszarach wiejskich.

W ramach **działania 1.4** *Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich* realizowano projekt pn. *Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego*, wzrosła liczba poradni psychologiczno-pedagogicznych, które posiadają uprawnienia do wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci niewidomych, dzieci niesłyszących i słabosłyszących oraz dzieci z autyzmem. Ochotnicze Hufce Pracy we współpracy ze szkolnymi ośrodkami kariery upowszechniały usługi poradnictwa zawodowego na rzecz młodzieży.

W ramach **działania 1.5** *Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia* stworzono warunki organizacyjno-finansowe ułatwiające szkołom prowadzonym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi aplikowanie w programach m.in. Leonardo da Vinci oraz Comenius, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 przeprowadzono nabór wniosków dotyczących działania *Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja*. Realizowano także projekt *REVIT - Małe szkoły wspierają uczenie się przez całe życie*, którego celem jest opracowanie systemowego modelu nauczania e-learningowego oraz organizowano szkolenia dla osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto prowadzono programy aktywizacji społecznej młodzieży OHP oraz programy przeciwdziałające marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży.

W ramach **działania 1.6.** *Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznaných środków* resort rolnictwa wspierał szkoły w uczestnictwie w różnego rodzaju programach edukacyjnych.

W ramach **działania 1.7** *Tworzenie baz danych dotyczących ofert edukacyjnych* realizowano projekt *Narodowy System Edukacji Wirtualnej Scholaris*, dokonywano na bieżąco aktualizacji bazy danych instytucji, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, doskonalono i aktualizowano bazy danych Rejestru Instytucji Szkoleniowych, rozbudowano, udoskonalono i udostępniano zasoby baz danych o standardach kwalifikacji zawodowych i modułowych programach szkoleń, podjęto prace nad modernizacją klasyfikacji zawodów i specjalności oraz opracowano i upowszechniono standardy kwalifikacji zawodowych.

W ramach **działania 1.8** *Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.)* poprzez program *Edukacja kulturalna i diagnoza kultury* wspierano działania, których celem było rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności oraz aktywizacja zachowań twórczych, wspierano również działania związane z podniesieniem standardu gminnych bibliotek publicznych. Realizowano projekt systemowy *Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego*, zorganizowano II edycję konkursu „Otwarta szkoła”, którego celem jest promowanie modelu szkoły kształtującej w uczniach postawy prospołeczne i wspierającej ich aktywność obywatelską. W ramach programu *Ochrona dziedzictwa kultury ludowej* realizowane były warsztaty, kursy i szkolenia służące przekazywaniu ginących zawodów i tradycji. Organizowano również imprezy sportowe, które służyły upowszechnianiu kultury fizycznej w środowisku wiejskim.

Realizując **działanie 1.9** *Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji* ustawą z 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705) wprowadzono przepisy regulujące zasady dowozu uczniów do placówek oświatowych, dzięki programowi „Radosna szkoła” zapewniono szkołom środki na stworzenie lub doposażenie sal zabaw i placów zabaw, co w znacznym stopniu podniosło poziom opieki świetlicowej oferowanej przez te placówki. Zgodnie z przepisami art. 90d, ust. 4 ustawy o systemie oświaty stypendium szkole otrzymywali uczniowie podejmujący naukę poza miejscem zamieszkania.

W ramach działania **1.9** realizowano tylko niektóre poddziałania.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 2. *Optymalne wykorzystanie i wzmocnienie istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego*** należy uznać za zadowalającą.

W ramach **działania 2.1** *Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich* realizowany był program „Moje Boisko – Orlik 2012”, doposażono pracownie szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prowadzony był także program „Radosna szkoła”, którego celem jest pomoc finansowa w tworzeniu warunków realizowania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych skierowana do organów prowadzących te szkoły.

W ramach **działania 2.2** *Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z potrzebami gospodarki rynkowej i społeczeństwa wiedzy* zakończono projekt *Doskonalenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół pod kątem jej zgodności z wymogami gospodarki opartej na wiedzy*, opracowano podstawy programowe dla 6 nowych zawodów wprowadzonych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego tj.: technik przeróbki kopalin stałych, opiekun osoby starszej, technik rzemiosł artystycznych – szklarstwo i kamieniarstwo artystyczne, monter izolacji przemysłowych, blacharz izolacji przemysłowych, wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych.

Realizacja **działania 2.3** *Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich* zorganizowano zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, szkolenia, warsztaty, konkursy i imprezy w szkołach prowadzonych przez Ministra Środowiska.

W ramach **działania 2.4** *Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* informacje na temat Programu i poszczególnych działań z nim związanych umieszczane były na stronach internetowych wszystkich zaangażowanych resortów, ale także trafiały do wiadomości w prasie, radiu i telewizji o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 3. *Poprawa dostępności do infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej*** należy ocenić pozytywnie.

W ramach **działania 3.1** *Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy* regulacjami zawartymi w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.), znowelizowanej ustawą o zmianie ustawy o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2009 r., Nr 6, poz. 33) wprowadzono rozwiązania prawne mające na celu udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy.

W ramach **działania 3.2** *Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning* utworzono centrum kształcenia na odległość pozwalające na upowszechnianie wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii informatycznej,

w ramach Priorytetu IV Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Poddziałaniu 4.1.1 „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni” został zrealizowany między innymi projekt *Studia podyplomowe na odległość z matematyki finansowej*.

W ramach **działania 3.3** *Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych „Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”* planowane zadania zrealizowano w całości w 2008 r.

W ramach **działania 3.4** *Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego* dofinansowano organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych, zorganizowano wypoczynek letni dzieci i młodzieży (w tym z terenów wiejskich) połączony z różnego rodzaju zajęciami edukacyjnymi, rozpoczęto ogólnopolską kampanię edukacyjno-informacyjną mającą na celu zapobieganie powstawaniu odpadów i informowanie o właściwym postępowaniu z odpadami.

W ramach **działania 3.5** *Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich* kontynuowano rozbudowę sieci Eurodesk Polska na poziomie regionalnym i lokalnym, w ramach programu „Młodzież w działaniu” zorganizowano wymianę młodzieży, szkolenia dla młodzieży z terenów wiejskich oraz osób pracujących z młodzieżą wiejską, w wyniku cyklu szkoleniowego „Działaj skutecznie! Młodzieżowa Akademia Lokalnych Liderów” wyłoniono 8 projektów, które zyskały dofinansowanie z Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu”, sfinansowano wypoczynek letni 2022 dzieci pochodzących z rodzin o niskich dochodach zamieszkałych na terenach wiejskich, sfinansowano realizację specjalistycznego obozu językowego z językiem hiszpańskim, w ramach programu „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury” wsparcie finansowe uzyskały działania edukacyjne wspierające aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze.

W ramach **działania 3.6** *Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania* zrealizowano 13 programów profilaktyki zdrowotnej, znowelizowano akty prawne dotyczące świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W ramach **działania 3.7** *Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych* przeprowadzono zmiany legislacyjne, które rozszerzyły ofertę edukacyjną urzędów pracy o nowy instrument pn. „przygotowanie zawodowe dorosłych” umożliwiający uzyskanie tytułu zawodowego, tytułu czeladnika lub zdobycie umiejętności zawodowych, zorganizowano nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” stanowiącego część Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, organizowano i koordynowano doskonalenie zawodowe doradców, nauczycieli, rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 4. *Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej*** należy ocenić pozytywnie.

W ramach **działania 4.1** *Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej* przygotowano projekt ustawy *o wspieraniu rozwoju usług i sieci szerokopasmowych w telekomunikacji*, wypracowano zbiór rekomendacji i zaleceń, w tym zmian legislacyjnych, nakierowanych na upowszechnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz rozwój usług elektronicznych i treści cyfrowych, utworzono Krajowe Forum Szerokopasmowe, będące platformą współpracy rządu, samorządu, operatorów, instytucji finansowych, organizacji pozarządowych i regulatora rynku (Urzędu Komunikacji Elektronicznej), w ramach działania 8.3 *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion* Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 przeprowadzono nabory wniosków, a do końca 2009 r. podpisano 47 umów o dofinansowanie na kwotę 15,3 mln euro, w ramach działania 8.4 POIG *Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”* przeprowadzono nabory wniosków, a do końca 2009 r. podpisano 6 umów o dofinansowanie projektów na kwotę 385 tys. euro.

Ponadto Komisja Europejska wydała decyzję zatwierdzającą zmiany do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, dzięki którym Polsce zostaną przyznane dodatkowe środki m.in. na inwestycje z zakresu budowy infrastruktury szerokopasmowego Internetu na wsi.

W ramach **działania 4.2** *Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej* w celu wsparcia Programu Rozwoju Bibliotek, stanowiącego element realizacji *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*, podpisane zostało *Porozumienie w sprawie utworzenia programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych*, którego sygnatariuszami zostali Telekomunikacja Polska S.A, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, zorganizowano także seminaria *Internet i media w pracy języka niemieckiego* oraz przeprowadzono badania jakościowe w zakresie analizy potrzeb użytkowników internetowych portali edukacyjnych.

Drugi rok realizacji działań *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* pozwolił na dokonanie ponownej analizy potrzeb występujących w obszarach poszczególnych działań, wykazał pojawiające się trudności w ich realizacji, wskazał także na skuteczność monitorowania stopnia realizacji poszczególnych działań.

Poniżej umieszczone zostały przyjęte programem wskaźniki monitorowania osiągnięte w 2009 r.

Wskaźniki monitorowania Programu:

1. wzrost upowszechnienia wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich - w roku szkolnym 2008/2009 wychowaniem przedszkolnym było objętych 42,7% dzieci w wieku 3-6 lat zamieszkałych na terenach wiejskich. W kolejnym roku szkolnym –

2009/2010 wskaźnik ten wzrósł do 48,2%. W przypadku dzieci 3-5 letnich wskaźnik ten wynosi odpowiednio: 28,5% i 37,5%. Docelowo – Program zakłada osiągnięcie w 2013 r. wskaźnika 50%²;

2. zmniejszenie odsetka uczniów na wsi zagrożonych niskimi osiągnięciami w gimnazjum – wyniki egzaminów gimnazjalnych pokazują, że uczniowie szkół położonych na obszarach wiejskich uzyskują niższe wyniki, niż ich rówieśnicy z małych miast, nie mówiąc już o dużych aglomeracjach miejskich. Według raportów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w 2009 r. zarówno w części humanistycznej, jak i matematyczno-przyrodniczej, uczniowie szkół wiejskich osiągnęli gorsze wyniki, niż ich rówieśnicy z większych miast (wyniki uczniów - mieszkańców wsi zbliżone były do wyników ich kolegów z miejscowości do 20 tys. mieszkańców). Różnice te były jeszcze większe w przypadku egzaminu z języka angielskiego: średni wynik uczniów na wsi to 27,89 (na 50 punktów możliwych do uzyskania). Tymczasem w miastach do 20 tys. było to – 29,74, w miastach od 20 tys. do 100 tys. – 32,02, zaś w miastach pow. 100 tys. mieszkańców - 33,90. Podobnie przedstawiają się średnie wyniki egzaminu z języka francuskiego: odpowiednio 29,37, 30,25, 30,68 i 38,22. Nieco lepiej wypadł egzamin z języka niemieckiego – tu różnice były mniejsze (odpowiednio 32,38, 32,68, 33,37, 34,68. Co ciekawe najlepsze wyniki uzyskali uczniowie z obszarów wiejskich, którzy zdawali egzamin z języka rosyjskiego – tu średni wynik wynosi 37,00, podczas, gdy w miejscowościach do 20 tys. mieszkańców - 30,64, w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców – 29,94, a w miastach pow. 100 tys. mieszkańców – tylko 25,45.
3. zwiększenie odsetka uczniów o znacznym potencjale edukacyjnym na wsi, którzy będą osiągnęli wyniki na sprawdzianie po VI klasie szkoły podstawowej na poziomie 34 i więcej punktów - w roku szkolnym 2008/2009 spośród uczniów szkół wiejskich 6% uzyskało wynik ze sprawdzianu na poziomie 34 i więcej punktów³;
4. zwiększenie średnich wyników z egzaminu gimnazjalnego uczniów z obszarów wiejskich - w 2009 r. uczniowie szkół wiejskich uzyskali średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej 30,88 punktów i w części matematyczno-

² Dane o liczbie dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego dla lat 2005-2007 na podstawie danych GUS ("Oświata i wychowanie w roku szkolnym..."). Dla roku 2009/2010 dane o liczbie wychowanków na podstawie Systemu Informacji Oświatowej wg stanu w dniu 30 września 2009 r.

przyrodniczej 24,96 punktów. Należy przy tym podkreślić, że ze względów metodologicznych nie można porównywać wyników w poszczególnych latach. Inaczej mówiąc uzyskanie w kolejnych latach takiego samego średniego wyniku punktowego nie oznacza tego samego poziomu osiągnięć. Np. uzyskanie przez szkołę 33,5 punktu z części humanistycznej egzaminu w 2006 r. oznaczało uzyskanie wyniku wysokiego, w 2007 r. – wyżej średniego, a w 2008 r. – wysokiego. Wskazane jest zatem porównywanie wyników w odniesieniu do obszaru terytorialnego, na którym funkcjonuje szkoła. Z tej przyczyny wskazane jest rozpatrywanie wskaźnika drugiego łącznie z niniejszym wskaźnikiem.

5. zwiększenie odsetka gospodarstw na wsi posiadających komputer: w 2009 r. 68,6% gospodarstw domowych należących do rolników posiadało komputer osobisty⁴. W 2007 r. wskaźnik ten, według danych GUS, wynosił 52,8%⁵, zaś przewidywany wskaźnik docelowy w 2013 - to 60,0%. Oznacza to, że **założony wskaźnik już został przekroczony**.
6. zwiększenie odsetka osób mających dostęp do szerokopasmowego Internetu na wsi: w 2008 r. 24% gospodarstw domowych na terenach wiejskich miało dostęp do szerokopasmowego Internetu⁶ (dane dotyczące 2009 r. zostaną opublikowane w październiku 2010 r.). W 2006 r. wskaźnik ten wynosił 10%, docelowo zaś powinien osiągnąć 50%.
7. zwiększenie liczby innych form wychowania przedszkolnego: w porównaniu z 2008 r. wzrosła liczba publicznych i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego do 819, w tym 650 na terenach wiejskich⁷. Wartość docelowa, przyjęta w Programie, to 3 000 innych form wychowania przedszkolnego.
8. zwiększenie liczby punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej: w 2009 r. nie realizowano zadań w tym zakresie. Wartość docelowa – to 800 punktów konsultacyjnych.

³ Centralna Komisja Egzaminacyjna.

⁴ *Sytuacja gospodarstw domowych w 2009 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2010.

⁵ *Sytuacja gospodarstw domowych w 2007 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2008.

⁶ *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004-2008*, GUS, Warszawa 2010.

⁷ Na podstawie Systemu Informacji Oświatowej (stan na 30 września 2009 r.).

9. zwiększenie odsetka etatów doradców zawodowych w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i poradniach psychologiczno-pedagogicznych: w 2009 r. w szkołach i placówkach systemu oświaty było zatrudnionych 994 doradców zawodowych w ramach 1040 stosunków pracy⁸;
10. zwiększenie liczby osób z wykształceniem średnim oraz wyższym mieszkających na wsi: w 2009 r. wykształcenie średnie posiadało 27,3% mieszkańców wsi, natomiast wykształcenie wyższe 8,7% mieszkańców wsi. Wartość docelowa to odpowiednio 35% i 17%⁹.
11. utworzenie sieci placówek wielofunkcyjnych zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne mieszkańców wsi. Wartość wskaźnika w 2009 r. – 0. Wartość docelowa – ok. 100 w 2013 r.

⁸ Ibid.

⁹ *Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2009, GUS, Warszawa 2010.*

Część szczegółowa

Priorytet 1

Eliminowanie barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższe poziomy edukacji i wchodzenie na rynek pracy

W ramach powyższego priorytetu zrealizowane zostały następujące działania:

Działanie 1.1 Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat.

Poddziałanie 1.1.1 Rozwijanie poradnictwa, w tym rodzinnego, mającego na celu wspieranie rozwoju najmłodszych dzieci.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło prace koncepcyjno-legislacyjne mające na celu przygotowanie reformy w kształceniu specjalnym, poradnictwie i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, będące konsekwencją zmian wprowadzanych w obszarze wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).

Celem projektowanych zmian jest doprowadzenie do tego, aby pomoc psychologiczno-pedagogiczna świadczona była jak najbliżej dziecka w środowisku jego nauczania i wychowania. Właściwie realizowane kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach obwodowych oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczna zarówno na terenie szkoły jak i w najbliższym środowisku ucznia zapobiegnie powielaniu działań specjalistów z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole i w poradniach, a także kulturowo-społecznej izolacji rodzin i dzieci z niepełnosprawnościami.

Realizacja planowanych zmian powinna przyczynić się do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci, w tym także zamieszkujących na terenach wiejskich, zwiększenia efektywności świadczonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz podtrzymywania więzi rodzinnych, jak również integracji dzieci i młodzieży w społeczności lokalnej. Będzie też miało duże znaczenie dla uczniów uczęszczających do szkół wiejskich i ich rodziców, gdyż projektowane rozwiązania pozwolą na zapewnienie każdemu uczniowi wsparcia i zindywidualizowanej pomocy, w zależności od dokonanego na poziomie szkoły rozpoznania indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia.

Rolą poradni psychologiczno-pedagogicznej będzie jak dotychczas - oprócz opiniowania i orzekania – w szczególności:

- specjalistyczna, pogłębiona diagnoza uczniów, szczególnie w sytuacjach, gdy udzielone w przedszkolu, szkole czy placówce wsparcie nie będzie wystarczające,
- wsparcie, przez specjalistów zatrudnionych w poradni, nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w tworzeniu indywidualnych programów wspierających rozwój ucznia,
- udzielanie nauczycielom pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno-wychowawczych.

Zakłada się, że przedszkole będzie miejscem, gdzie prowadzona jest obserwacja pedagogiczna, w wyniku której przeprowadza się analizę gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (tzw. diagnozę przedszkolną). Celem takiej analizy jest zgromadzenie informacji, które mogą pomóc:

- rodzicom w poznaniu stanu gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- nauczycielowi przedszkola przy opracowywaniu indywidualnego programu wspomaganie i korygowania rozwoju dziecka,
- pracownikom poradni psychologiczno-pedagogicznej, do której zostanie skierowane dziecko, w razie potrzeby pogłębionej diagnozy związanej ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi ucznia.

Dwa etapy edukacyjne w szkole podstawowej posłużą rozpoznawaniu przez nauczycieli ryzyka występowania specyficznych trudności w uczeniu się, predyspozycji i uzdolnień uczniów, co pozwoli na zaplanowanie i realizację działań pomocowych. Okres ten jest też najwłaściwszy do dokonania diagnozy w poradni psychologiczno-pedagogicznej, jeżeli pomoc udzielona w szkole okaże się niewystarczająca.

W gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej odbywać się będzie planowanie i realizacja przez nauczycieli zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności poprzez:

- pomoc uczniowi w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- gromadzenie, aktualizację i upowszechnianie informacji dotyczących: możliwości kontynuowania nauki, zawodów i rynku pracy, możliwości funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu codziennym i zawodowym, możliwości kształcenia dla uczniów z problemami emocjonalnymi i niedostosowanych społecznie,
- udzielanie konsultacji rodzicom i uczniom,
- koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę.

Przewiduje się, że w celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w każdej szkole będzie powoływany zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniami w danym oddziale. Do prac zespołu zapraszani będą rodzice ucznia, a także, w miarę potrzeb, przedstawiciel organu prowadzącego szkołę i przedstawiciel poradni psychologiczno-pedagogicznej. Do zadań zespołu należeć będzie w szczególności:

- 1) rozpoznanie przyczyn niepowodzeń szkolnych,
- 2) rozpoznanie ryzyka specyficznych trudności uczniów w uczeniu się i ich potencjalnych możliwości,
- 3) określenie sposobów zaspokajania potrzeb edukacyjnych uczniów i wspieranie ich rodziców i nauczycieli,
- 4) dokonanie okresowej oceny efektywności udzielanego wsparcia, w tym prowadzonych zajęć specjalistycznych, rewalidacyjnych, socjoterapeutycznych,
- 5) przedstawienie wniosków i zaleceń do dalszej pracy z uczniem.

Praca zespołu dokumentowana będzie w prowadzonej dla dzieci i młodzieży Karcie Indywidualnych Potrzeb Ucznia.

Planuje się, że w konsekwencji tych zmian powstanie spójny model kształcenia i wychowania dostrzegającego na każdym etapie edukacyjnym problemy szczególnie ważne oraz nowoczesny model pomocy psychologiczno-pedagogicznej wychodzący naprzeciw potrzebom dzieci/uczniów, ich rodziców i nauczycieli.

Projektowane rozwiązania wymagają zmian w wielu aktach prawnych. Wprowadzone zostaną blokowo, z uwagi na konieczność uwzględnienia zmian w tym samym czasie - równolegle we wszystkich aktach dotyczących kształcenia specjalnego, poradnictwa i pomocy psychologiczno – pedagogicznej. W ten sposób wyeliminowane zostanie ryzyko braku spójności przepisów w prawie oświatowym. Planuje się, że zmiany zostaną wprowadzone w następujących aktach prawnych:

1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114);
2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 46);
3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167);
4. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166);
5. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467);

6. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. Nr 223, poz. 1869);
7. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.);
8. Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.).

Poddziałanie 1.1.2 Tworzenie warunków i wspieranie organizowania innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 5 lat.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Jednym z głównych zamierzeń Rządu, w tym Ministerstwa Edukacji Narodowej planowanych na najbliższe lata, jest upowszechnienie wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5 lat, w tym zapewnienie wszystkim dzieciom 5-letnim możliwości skorzystania z prawa do bezpłatnej edukacji przedszkolnej. Bardzo ważne jest budowanie wśród rodziców, nauczycieli oraz samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych przekonania o znaczeniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, prawne, finansowe i programowe wsparcie tworzenia innych form wychowania przedszkolnego oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych.

Te właśnie przyczyny leżały u podstaw ogłoszenia przez Ministra Edukacji Narodowej roku szkolnego 2008/2009 – „Rokiem Przedszkolaka”.

Koncepcja upowszechnienia wychowania przedszkolnego ma charakter systemowy. Została oparta na wdrożonych i sprawdzonych w innych krajach europejskich rozwiązaniach z zakresu tzw. polityki małego dziecka. Wdrażane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej rozwiązanie obejmuje:

- rozwój sieci placówek wychowania przedszkolnego i udostępnienie różnych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku przedszkolnym,
- wsparcie pedagogiczne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów dla rodziców wychowujących małe dzieci, w tym prowadzenie różnych formy edukacji rodziców,
- zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalistycznej mającej na celu wspieranie rozwoju i edukacji dzieci, wyrównywanie opóźnień i dysharmonii rozwojowych oraz terapię zaburzeń.

Znaczący wpływ na możliwość realizacji tych zadań miało uchwalenie 19 marca 2009 r. ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705). Przepisy tej ustawy obniżyły wiek rozpoczynania edukacji w klasie pierwszej szkoły podstawowej do lat 6, wprowadzając jednocześnie roczne obowiązkowe wychowanie przedszkolne dla dzieci 5-letnich. Zgodnie z art. 9 ustawy, w okresie przejściowym tj. w latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011 dziecko w wieku 5 lat ma prawo do odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego. Jednocześnie, od roku szkolnego 2011/2012 powyższe prawo zostanie przekształcone w obowiązek, co niewątpliwie spowoduje znaczny wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

W celu zwiększenia upowszechnienia edukacji przedszkolnej wprowadzono zmiany legislacyjne ułatwiające dostęp do wychowania przedszkolnego dzieci w wieku do 5 roku życia - wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2008 r. *w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. Nr 7, poz. 38) wraz z jego zmianą z dnia 13 czerwca 2008 r. (Dz. U. Nr 104, poz. 667).

W związku z wejściem w życie cyt. ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych innych ustaw wydane zostało nowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 maja 2009 r. *w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. Nr 83, poz. 693), dostosowane do nowych postanowień ustawy.

Powyższe akty wykonawcze pozwoliły na tworzenie, obok istniejących w systemie przedszkoli, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, a tym samym na upowszechnianie dostępu do edukacji przedszkolnej.

Zakładanie i prowadzenie innych form wychowania przedszkolnego zarówno przez gminy jak i osoby prawne i fizyczne, jest rozszerzeniem katalogu miejsc realizacji wychowania przedszkolnego. Tworzenie punktów przedszkolnych lub zespołów wychowania przedszkolnego jest korzystne dla gmin ze względu na niższe koszty ponoszone na dziecko uczęszczające na zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego, niż koszty utrzymania dziecka w przedszkolu. Nie oznacza to jednak, że tradycyjne przedszkola mają być zastąpione przez inne formy wychowania przedszkolnego, ponieważ, co należy podkreślić, tylko w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi rada gminy może uzupełnić sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych o inne formy wychowania przedszkolnego.

Zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym, zarówno punkty przedszkolne jak i zespoły wychowania przedszkolnego są zobowiązane do realizacji całej podstawy programowej, a nauczyciele zatrudnieni w innych formach wychowania przedszkolnego muszą posiadać takie same kwalifikacje jak nauczyciele w przedszkolach. Dzienny wymiar zajęć w punkcie lub zespole, ustalony przez organ prowadzący punkt lub zespół, nie może być niższy niż wymiar godzin zajęć, w czasie których jest realizowana podstawa programowa wychowania przedszkolnego, wskazany w cytowanym wyżej rozporządzeniu. Równocześnie, nic nie stoi na przeszkodzie, aby inna forma wychowania przedszkolnego zapewniała „dziecku opiekę w pełnym wymiarze”. Dzienny wymiar godzin zajęć wychowania przedszkolnego w punkcie lub zespole musi być dostosowany do możliwości dzieci oraz potrzeb rodziców.

W Ministerstwie Edukacji Narodowej realizowany jest projekt systemowy „Ogólnopolskie kampanie upowszechniające model uczenia się przez całe życie” w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt został podzielony na dwie części. Pierwsza obejmuje promocję wczesnej edukacji, a druga promocję edukacji przez całe życie z wyłączeniem edukacji przedszkolnej.

Od 2008 r. realizowana jest część dotycząca upowszechniania edukacji przedszkolnej. Cel projektu bezpośrednio wypływa z celów Odnowionej Strategii Lizbońskiej. Projekt koncentruje się na pokazywaniu korzyści płynących z edukacji przedszkolnej, zachęcaniu do wysyłania dzieci do przedszkola, wpływaniu na zakładanie przedszkoli.

W 2009 r. działania te były kontynuowane w jeszcze szerszym zakresie i objęły telewizję, radio, prasę codzienną i wydawnictwa specjalistyczne.

Łącznie w 2009 r. na cele promocji edukacji przedszkolnej w ramach Projektu z Priorytetu III „Ogólnopolskie kampanie upowszechniające model uczenia się przez całe życie” wydano ponad 2 795 tys. zł.

Zadania dotyczące edukacji przedszkolnej są obecnie i nadal będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Szczegółowy opis tego Priorytetu w ramach *Działania 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty* przewiduje różne obszary wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej. W poddziałaniu 9.1.1 *Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej*, projekty konkursowe dotyczą: tworzenia przedszkoli (w tym również uruchamiania innych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich), wsparcia istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) w celu umożliwienia większej liczbie dzieci korzystania z wychowania przedszkolnego np. poprzez wsparcie dla placówek zagrożonych likwidacją, wydłużenie godzin pracy placówek, uruchomienie dodatkowych oddziałów, zatrudnienie dodatkowego personelu itp.

Efektom negocjacji między polskim rządem a Komisją Europejską, było ustalenie, że za realizację działań w ramach Priorytetu IX PO KL odpowiedzialne są samorzady województw, jako Instytucje Pośredniczące. We wszystkich województwach realizacja działań rozpoczęła się w 2008 r. Na powyższy cel zaplanowano w latach 2007-2013 łącznie ponad 243 mln euro.

W 2009 r. przewidziano wydatkowanie 188 356 tys. zł, przy planowanej kwocie zawartych umów w wysokości blisko 230 mln zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej ściśle współpracuje z samorządami wojewódzkimi oraz Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, w celu jak najlepszego i najbardziej efektywnego wykorzystania środków finansowych Unii Europejskiej dla rozwoju wychowania przedszkolnego.

Z danych Systemu Informacji Oświatowej (według stanu na 30 września 2009 r.) wynika, że w porównaniu z 2008 r. wzrosła liczba publicznych i niepublicznych punktów przedszkolnych oraz zespołów wychowania przedszkolnego (do 819, w tym na wsi 650). Największy przyrost można odnotować w przypadku punktów przedszkolnych - ich liczba wzrosła do 707 (ogółem w mieście i na wsi. Jest to istotny wzrost z liczby 126 w roku poprzednim). Najwięcej powyższych form wychowania przedszkolnego istniało/funkcjonowało (to są liczby istniejących, a nie nowopowstałych placówek) w województwach: dolnośląskim – 101, pomorskim – 77, mazowieckim – 77 oraz wielkopolskim - 71.

W latach kolejnych oczekiwany jest podobny wzrost liczby innych form wychowania przedszkolnego, w tym także finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Od 2008 r. powstały 403 nowe przedszkola (publiczne i niepubliczne). Ich liczba w 2009 r. wynosiła 8441 (w tym na wsi 2832)¹⁰. Zwiększyła się - o 772 - liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W 2009 r. było ich 11 933 (w tym na wsi 8 214).

Jednocześnie systematycznie wzrasta wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego.

W 2009 r., w Polsce wychowaniem przedszkolnym objętych było ogółem już 59,7% dzieci w wieku 3-5 lat. Na wsi odsetek ten wynosił 37,5%. W 2007 r. wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego ogółem wynosił 47,3%, a na wsi 23,1%.

Tabela nr 1. Upowszechnienie wychowania przedszkolnego.

Kraj ogółem	Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (ogółem w tys.)			Wskaźnik netto liczby dzieci uczęszczających do placówek wych. przedszk. do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat w %			Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek wych. przedszk. do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat w %		
	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	Wieś
2005/2006	840,0	590,4	249,6	55,6	70,4	37,2	41,0	58,4	19,1
2006/2007	862,7	610,7	252,0	58,4	73,8	39,0	44,6	62,7	21,4
2007/2008	871,9	622,6	249,3	59,4	75,2	40,0	47,3	65,6	23,1
2008/2009	919,1	652,3	266,8	63,1	78,4	42,7	52,7	70,5	28,5
2009/2010	994,1	693,1	301,1	67,3	81,5	48,2	59,7	75,9	37,5

Dane o liczbie dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego dla lat 2005-2007 na podstawie danych GUS ("Oświata i wychowanie w roku szkolnym...").

Dane o liczbie dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego dla lat 2008-2009 na podstawie Systemu Informacji Oświatowej wg stanu w dniu 30 września 2009 r.

Podobnie sytuacja przedstawia się w odniesieniu do poszczególnych roczników. Obecnie 45,7% trzylatków, 59,4% czterolatków i 74,8% pięciolatków objętych jest wychowaniem przedszkolnym. Tymczasem w 2007 r. to tylko 36,1% trzylatków, 48,1% czterolatków i 57,7% pięciolatków.

¹⁰ Według danych Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2009 r.

Tabela nr 2. Współczynnik skolaryzacji netto w latach 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Liczba dzieci kończących w danym roku 3 lata	352 351	348 685	353 771	362 235	372 669
w tym objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	104 637	115 558	127 567	148 985	170 256
% trzylatków objętych wychowaniem przedszkolnym	29,7%	33,1%	36,1%	41,1%	45,7%
Liczba dzieci kończących w danym roku 4 lata	362 435	352 075	348 504	353 700	362 215
w tym objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	149 448	156 482	167 519	188 263	215 230
% czterolatków objętych wychowaniem przedszkolnym	41,2%	44,4%	48,1%	53,2%	59,4%
Liczba dzieci kończących w danym roku 5 lat	376 326	362 119	351 867	348 400	353 515
w tym objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	192 892	202 348	203 196	223 243	264 465
% pięciolatków objętych wychowaniem przedszkolnym	51,3%	55,9%	57,7%	64,1%	74,8%
Liczba dzieci kończących w danym roku 6 lat	380 551	375 994	361 873	351 653	348 169
w tym objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	371 446	366 193	343 430	331 377	317 423
Liczba sześciolatków w SP	2 888	2 771	2 979	3 433	14 853
%sześciolatków w systemie oświaty	98,4%	98,1%	95,7%	95,5%	95,4%

Dane o liczbie dzieci wg wieku i liczbie wychowanków przedszkoli wg wieku dla lat 2005-2007 na podstawie danych GUS ("Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII", "Oświata i wychowanie w roku szkolnym....").

Dla roku 2009/2010 dane o liczbie wychowanków na podstawie Systemu Informacji Oświatowej wg stanu w dniu 30 września 2009 r.

W liczbach bezwzględnych dynamika wzrostu liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przedstawia się w sposób następujący: w roku szkolnym 2006/07 wychowaniem przedszkolnym było objętych 862,7 tys. dzieci, natomiast w roku szkolnym 2007/08 – 871,9 tys. dzieci (przyrost o 9,2 tys. dzieci), a w roku szkolnym 2008/09 – 919,1 tys. dzieci (przyrost o 47,2 tys. dzieci). Tymczasem w roku szkolnym 2009/2010 liczba ta wzrasta do 994,1 tys. dzieci (przyrost o 75,0 tys. dzieci). W okresie działania obecnego rządu nastąpił wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym o 122,2 tys. W tym samym czasie liczba miejsc

w samych tylko przedszkolach wzrosła z 702 691 do 780 690, tj. o blisko 78 tys. Z analizy danych wynika, że w latach poprzednich liczba ta miała najczęściej tendencję spadkową.

Podobnie sytuacja przedstawia się z przypadku oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych – liczba dzieci korzystających z tej formy wychowania przedszkolnego wzrosła z 174 213 w 2007 r. do 202 905 w 2009 r.¹¹. Jest to wzrost o 28 692 dzieci. Tu również, jak w przypadku przedszkoli, w latach poprzednich, liczba ta miała najczęściej tendencję spadkową.

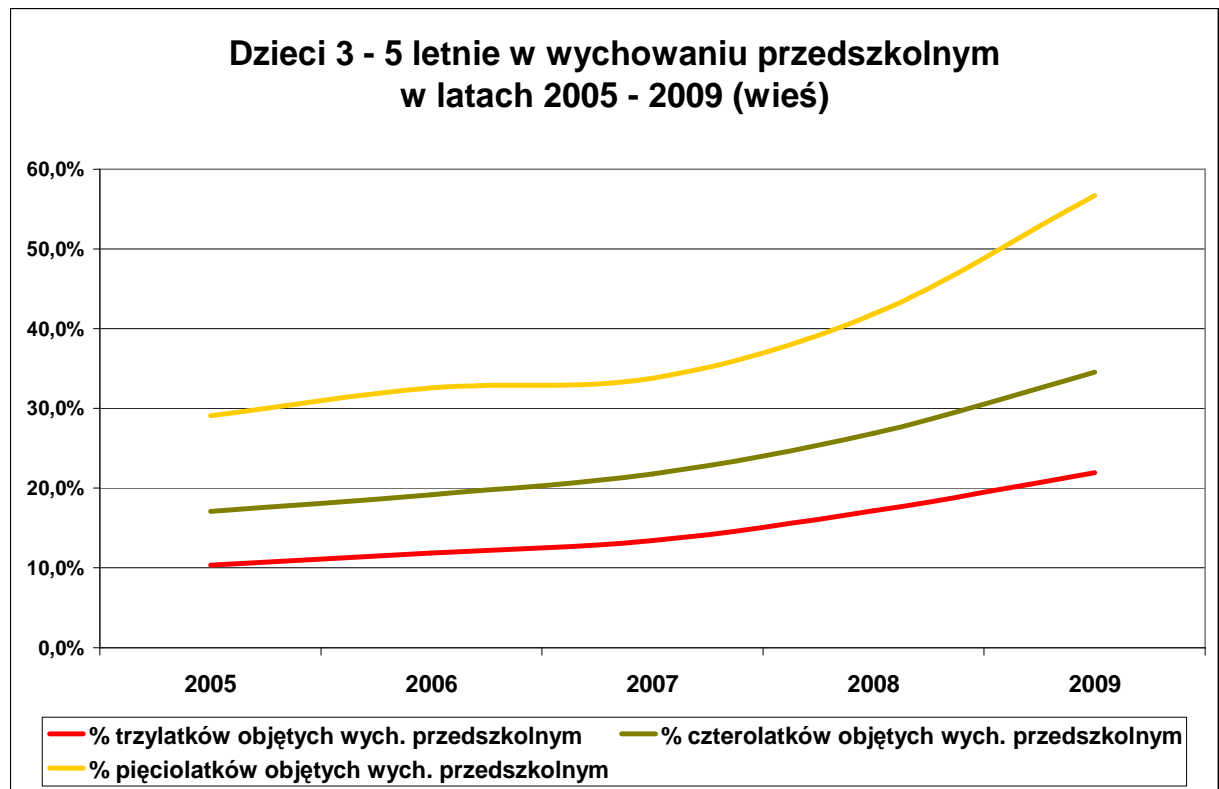
Tabela nr 3. Współczynnik skolaryzacji netto w latach 2005-2009 (na obszarach wiejskich)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Liczba dzieci kończących w danym roku 3 lata	155 043	149 892	150 022	152 098	155 578
w tym dzieci objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	16 049	17 768	20 110	26 069	34 238
% trzylatków objętych wychowaniem przedszkolnym	10,4%	11,9%	13,4%	17,1%	22,0%
Liczba dzieci kończących w danym roku 4 lata	160 609	155 059	150 072	150 052	152 527
w tym dzieci objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	27 422	29 747	32 689	40 261	52 470
% czterolatków objętych wychowaniem przedszkolnym	17,1%	19,2%	21,8%	26,8%	34,4%
Liczba dzieci kończących w danym roku 5 lat	168 690	160 758	155 317	150 359	150 440
w tym dzieci objęte edukacją przedszkolną (stan w dniu 30.09.)	49 130	52 336	52 479	62 853	85 062
% pięcioletników objętych wychowaniem przedszkolnym	29,1%	32,6%	33,8%	41,8%	56,5%

Dane o liczbie dzieci wg wieku i liczbie wychowanków przedszkoli wg wieku dla lat 2005-2007 na podstawie danych GUS ("Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII", "Oświata i wychowanie w roku szkolnym...."). Dla roku 2009/2010 dane o liczbie wychowanków na podstawie Systemu Informacji Oświatowej wg stanu w dniu 30 września 2009 r.

¹¹ Według danych Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2009 r.

Wykres nr 1. Liczba dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na obszarach wiejskich w latach 2005-2009

Działanie 1.2 Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych funkcjonujących na obszarach wiejskich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zgodnie w art. 1 pkt. 4 lit. c ustawy o zmianie ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705) wprowadzono przepisy regulujące zasady, w oparciu o które jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać prowadzenie szkół liczących nie więcej niż 70 uczniów osobom prawnym nie będącym jednostkami samorządu terytorialnego lub osobom fizycznym.

Działanie 1.3 Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.

Poddziałanie 1.3.1 Stworzenie rządowych programów wyrównywania szans edukacyjnych i kulturowych uczniów z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zgodnie z art. 10 i 11 ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 267, poz. 2259, z późn. zm.) minister właściwy do spraw oświaty i wychowania upowszechnia informacje o Programie, mając na uwadze efektywną realizację Programu w szkołach i placówkach oświatowych, oraz monitoruje jego realizację i przekazuje roczną informację w tej sprawie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Celem wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” jest wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Ponadto program zakłada długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia, upowszechnienie zdrowego stylu żywienia, poprawę poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach oraz rozwój w gminach bazy żywieniowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Dzieci i młodzież realizujące obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, którym przyznano pomoc w formie posiłku, spożywają posiłki w szkole, jeżeli szkoła posiadała warunki pozwalające na przygotowywanie lub wydawanie posiłków. W przypadku, gdy szkoła nie posiadała warunków do przygotowywania lub wydawania posiłków, kierownik ośrodka pomocy społecznej, we współpracy z dyrektorem szkoły, zapewnia spożywanie posiłków poza szkołą.

W realizację programu włączeni byli Kuratorzy Oświaty.

Sprawozdanie stanowi załącznik do Sprawozdania Ministra Pracy i Polityki Społecznej z realizacji Programu w 2009 r., które do końca czerwca 2010 r. zostaje przedstawione Radzie Ministrów.

W 2009 r. w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wzięło udział 24 935 szkół i placówek oświatowych, co stanowi 68,90% ogólnej liczby szkół i placówek oświatowych w skali kraju, w tym 5 674 przedszkoli (co stanowi 72,41% ogółu tych placówek), 11 933 szkół podstawowych (90,59%), 5 623 gimnazjów (84,62%) oraz 1 705 szkół ponadgimnazjalnych (27,96% ogółu szkół tego typu w skali kraju). Z powyższego zestawienia wynika, że z tej formy pomocy, podobnie jak w poprzednich latach, najchętniej korzystały szkoły podstawowe i gimnazja – **Tabela nr 4 i Wykres nr 2.**

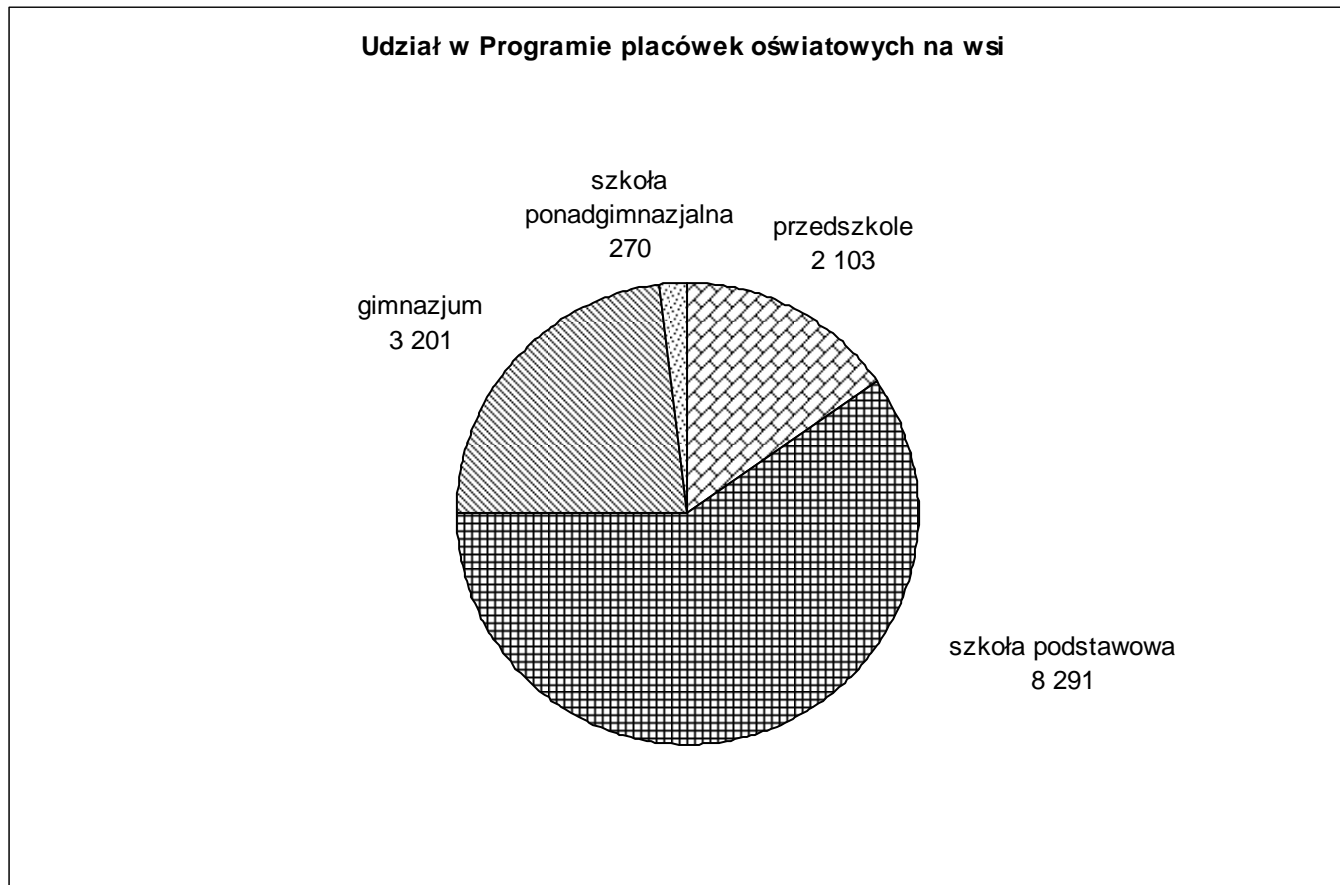
Tabela nr 4. Struktura placówek uczestniczących w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2009 r.

Rodzaj	Liczba szkół i placówek							
	ogółem	w tym na wsi	udział w programie					
			ogółem	% (kol.4/kol.2)	w tym			
					na wsi	% (kol.6/kol.4)	w mieście	% (kol.8/kol.4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
przedszkole	7 836	2 752	5 674	72,41%	2 103	37,06%	3 571	62,94%
szkoła podstawowa	13 173	9 002	11 933	90,59%	8 291	69,48%	3 642	30,52%
<i>w tym z oddziałami przedszkolnymi</i>	8 664	6 793	7 667	88,49%	6 285	81,97%	1 382	18,03%
gimnazjum	6 645	3 371	5 623	84,62%	3 201	56,93%	2 422	43,07%
szkoła ponadgimnazjalna	6 097	765	1 705	27,96%	270	15,84%	1 435	84,16%
ogółem	33 751	15 890	24 935	68,90%	13 865	44,83%	11 070	55,17%

Dane na podstawie sprawozdani Kuratorów Oświaty.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w znaczącym zakresie pomoc była wprowadzana na wsi – w programie uczestniczyło 13 865 szkół wiejskich, w tym 8 291 wiejskich szkół podstawowych (69,48% z ogółu uczestniczących w programie).

Wykres nr 2 . Udział placówek oświatowych z terenów wiejskich w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2009 r.

Z Programu korzystało 832 021 dzieci i młodzieży, co stanowi 13,44% wszystkich uczniów w skali kraju:

- 108 225 dzieci w przedszkolu (12,02% dzieci w Polsce uczęszczających do przedszkoli w skali kraju),
- 37 964 dzieci w wieku przedszkolnym pozostających w domu (9,01%),

- 442 641 uczniów szkół podstawowych (20,39% uczniów w tej grupie wiekowej),
- 198 252 uczniów gimnazjów (15,70%),
- 44 939 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (3,14%).

Zatem w najmniejszym stopniu programem objęci byli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Udział uczniów w programie w poszczególnych typach szkół był bardzo podobny jak w latach poprzednich. Warto zwrócić uwagę, że w szkołach ponadgimnazjalnych jest znacznie mniejsza baza stołówkowa oraz występuje mniejsze zainteresowanie uczniów tych szkół żywnością oferowaną przez stołówki. W przypadku tych osób, skuteczniej realizowana była część programu, która adresowana była do całych rodzin.

W skali kraju najwięcej dzieci korzystało z programu w szkołach podstawowych, kolejno w gimnazjach i w przedszkolach/oddziałach przedszkolnych. Najmniej liczną grupę stanowili uczniowie szkół ponadgimnazjalnych .

Najbardziej rozpowszechnioną formą posiłku było jedno gorące danie i pełny obiad. Dla 108 225 dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczających do przedszkoli lub oddziałów przedszkolnych w szkołach wydano 309 455 posiłków w różnych formach. Dla 442 641 uczniów uczęszczających do szkół podstawowych wydano 1 983 614 posiłków. Dla 198 252 uczniów uczęszczających do gimnazjów wydano 813 760 posiłków. Dla 44 939 uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych wydano 138 621 posiłków.

Wśród rozwiązań organizacyjnych podjętych w poszczególnych szkołach i placówkach oświatowych w celu ułatwienia korzystania z posiłków, zdecydowanie przeważa: dowóz posiłku do placówki oraz doposażenie istniejącego punktu żywienia.

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” co roku umożliwia tworzenie nowej infrastruktury żywieniowej. Pozwala to na ułatwienie uczniom dostępu do posiłków.

Nowe punkty żywienia utworzono w 268 placówkach oświatowych, w tym:

- nowy punkt żywienia, gdzie przyrządzano i wydawano posiłki uruchomiono w 93 placówkach: 21 w przedszkolach, 45 w szkołach podstawowych, 23 w gimnazjach i 4 w szkołach ponadgimnazjalnych,
- nowy punkt dożywiania, gdzie wydawano posiłki w 42 przedszkolach, 76 szkołach podstawowych, 22 gimnazjach i 1 szkole ponadgimnazjalnej.

Największe osiągnięcia w tym zakresie zanotowano w przypadku:

- przedszkoli i szkół podstawowych w woj. podkarpackim (odpowiednio 22 i 32),
- gimnazjów woj. podkarpackiego i małopolskiego (9 w każdym),
- oraz szkół ponadgimnazjalnych w woj. mazowieckim (2).

Podsumowując, w 2009 r. w różnych formach realizacji programu, największy udział miały szkoły podstawowe i gimnazja. Program skutecznie trafiał do najbardziej potrzebujących dzieci, w ich bardzo istotnym okresie rozwojowym. Dotyczy to w szczególności różnych form posiłków oferowanych uczniom. Stosunkowo niewielki jest nadal udział rozwiązań organizacyjnych podjętych w ramach Programu dotyczących uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Może to wynikać z konieczności poniesienia wyższych kosztów w tym zakresie lub nieskutecznej współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

W art. 17 pkt 4 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych (Dz. U. Nr 219, poz. 1706), tj. w nowelizacji Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zrezygnowano z dołączania do ogólnego sprawozdania Ministra Pracy i Polityki Społecznej części opracowywanej przez Ministra Edukacji Narodowej. Jednocześnie, podobnie jak w latach poprzednich, do zadań Ministra Edukacji Narodowej w latach 2010-2013 należy:

- upowszechnianie informacji o programie w szkołach i placówkach oświatowych,
- monitorowanie przebiegu programu.

Poddziałanie 1.3.2 Program stypendialny dla uczniów zdolnych z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W zakresie działań Ministerstwa Edukacji Narodowej pozostają także sprawy dotyczące wspierania młodzieży uzdolnionej, w tym stypendiów dla wybitnie uzdolnionych.

Stypendium Prezesa Rady Ministrów

Procedury przyznawania stypendium Prezesa Rady Ministrów prowadzone są na podstawie art. 90h ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2005 r. w sprawie stypendiów Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Dz. U. Nr 106, poz. 890).

Stypendium Prezesa Rady Ministrów dla uczniów szczególnie uzdolnionych jest wypłacane ze środków budżetu państwa i wynosiło w roku szkolnym 2008/2009 oraz 2009/2010 - 258 zł miesięcznie.

Łącznie stypendium na lata szkolne 2008/2009 i 2009/2010 przyznano 8 122 uczniom, w tym:

- w 2008/2009 - 4 130 uczniom,
- w 2009/2010 - 3 992 uczniom.

Łącznie na stypendia Prezesa Rady Ministrów w 2009 r. zaplanowano środki w wysokości 12 500 tys. zł.

Łącznie środki wypłacone na stypendia Prezesa Rady Ministrów w 2009 r. wyniosły 10 512 984 zł, w tym:

- na II transzę (za okres styczeń – czerwiec 2009 r.) wyniosły 6 393 240 zł,
- na I transzę (za okres wrzesień-grudzień 2009 r.) wyniosły 4 119 744 zł.

Stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania

Procedury przyznawania stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania prowadzone są na podstawie art. 90i cytowanej wyżej ustawy i przywołanego rozporządzenia.

Stypendium Ministra Edukacji Narodowej ma formę jednorazowej nagrody pieniężnej. W roku 2009 stypendium to wynosiło 3 200 zł.

W 2009 r. Minister Edukacji Narodowej przyznał stypendia 300 uczniom gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, wśród których byli także uczniowie zamieszkujący tereny wiejskie.

W 2009 r. Minister Edukacji Narodowej na realizację tego działania przeznaczył z budżetu Ministerstwa Edukacji Narodowej środki finansowe w wysokości 960 tys. zł.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2009 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi na stypendia dla uczniów podległych szkół przeznaczyło kwotę 17 tys. zł.

W przypadku studentów, kredyty studenckie udzielane przez banki komercyjne na podstawie obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 października 2006 r. *w sprawie szczegółowych zasad, trybu i kryteriów udzielania, spłacania oraz umarzania kredytów i pożyczek studenckich oraz warunków i trybu rozliczeń z tytułu pokrywania odsetek należnych bankom kredytów studenckich* (Dz. U. Nr 186, poz. 1371, z późn. zm.) wymagają ustanowienia zabezpieczeń ich spłaty. W związku z powyższym Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa rozpoczęła od 2001 r. udzielania pomocy w uzyskiwaniu ww. kredytów studentom zamieszkałym na obszarach wiejskich poprzez udzielanie poręczeń kredytowych, bez których skorzystanie z tej formy wsparcia nie byłoby możliwe. W roku akademickim 2008/2009 Agencja udzieliła 468 poręczeń na kwotę 5 841 840 tys. zł.

Działanie 1.4 Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach Priorytetu III PO KL, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej realizuje projekt pn. „*Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego*” (Poddziałanie 3.4.2 PO KL).

Okres realizacji projektu 1.03.2009 - 31.12.2012, wartość całego projektu wynosi 6 675 750 zł, w tym wydatki przewidywane na kolejne lata realizacji projektu kształtują się następująco: 2010 r. – 2 472 977 zł, 2011 r. – 2 773 197 zł, 2012 r. – 779 576 zł.

W ramach ww. projektu do końca 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 446 817 zł oraz wypracowano następujące rezultaty:

- przeanalizowano obecnie funkcjonujący system poradnictwa zawodowego w Polsce oraz w wybranych krajach UE,
- opracowano model poradnictwa zawodowego oraz ekspertyzy dotyczące stanu poradnictwa zawodowego w Polsce i wybranych krajach UE,
- powołany w ramach projektu zespół ekspertów ds. opracowania koncepcji systemu informacji edukacyjno-zawodowej (portalu internetowego) opracował koncepcję portalu składającą się z opisu merytorycznej koncepcji portalu, opisu funkcjonalności portalu, opisu struktury portalu oraz założeń technicznych platformy internetowej portalu, trwają tłumaczenia artykułów dotyczących poradnictwa zawodowego.

Poddziałanie 1.4.1 Udoskonalenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach wiejskich (terapia pedagogiczna, zajęcia logopedyczne, psychologiczne, terapeutyczne).

Opis działań podejmowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej został przedstawiony w poddziałaniu 1.1.1.

Poddziałanie 1.4.2 Tworzenie w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. nie kontynuowano programu wspierającego organizację kolejnych punktów konsultacyjnych, w tym zlokalizowanych na obszarach wiejskich. Działanie to planowane jest natomiast do realizacji w 2011 r.

Poddziałanie 1.4.3 Rozwój poradnictwa zawodowego dla uczniów z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Krajowy Ośrodek Wpierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej realizuje projekt systemowy pn. *Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu informacji edukacyjno-zawodowej*, przewidziany na lata 2009-2012. Jednym z głównych celów tego projektu jest upowszechnienie dostępu do usług poradnictwa edukacyjno-zawodowego uczniom od poziomu gimnazjum poprzez zbudowanie spójnego, drożnego oraz dostosowanego do aktualnych potrzeb systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego w systemie oświaty realizującego ideę poradnictwa całościowego. Ponadto, projekt przewiduje upowszechnienie dostępu do rzetelnej informacji edukacyjno-zawodowej uczniom, rodzicom, nauczycielom i doradcom zawodowym z terenu całego kraju poprzez utworzenie Internetowego Systemu Informacji Edukacyjno-Zawodowej (portalu informatycznego) zawierającego informacje właściwe dla poziomu krajowego, wojewódzkiego i powiatowego. Powyższe cele będą realizowane poprzez analizę obecnego stanu poradnictwa zawodowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej, opracowanie modelu poradnictwa zawodowego w systemie oświaty, pilotażowe wdrożenie modelu oraz utworzenie Informatycznego Systemu Informacji Edukacyjno-Zawodowej. Wartość projektu to 6 675 750 zł.

Poddziałanie 1.4.4 Zakup nowoczesnego oprogramowania komputerowego do gabinetów logopedycznych i pedagogicznych w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. nie kontynuowano programu zakupów nowoczesnego oprogramowania komputerowego do gabinetów logopedycznych i pedagogicznych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych z powodu braku środków na ten cel.

Poddziałanie 1.4.5 Rozwój sieci publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, które będą mogły wydawać orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci niewidomych i słabowidzących, dzieci niesłyszących i słabosłyszących oraz dzieci z autyzmem.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. liczba poradni psychologiczno-pedagogicznych, które uzyskały uprawnienia do wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci niewidomych i słabowidzących, dzieci niesłyszących i słabosłyszących oraz dzieci z autyzmem, nadane przez kuratora oświaty, w porównaniu z 2008 r. wzrosła o 11 poradni. W stosunku do danych bazowych tj. do 2006 r. w latach 2006-2009 nastąpił wzrost o 33,8% liczby poradni psychologiczno-pedagogicznych wskazanych przez kuratora oświaty do wydawania orzeczeń dla dzieci z wadami wzroku, słuchu i z autyzmem. Z ogólnej liczby poradni psychologiczno-pedagogicznych, w latach 2006-2009 uprawnienia do wydawania ww. orzeczeń uzyskało ok. 17% poradni.

Poddziałanie 1.4.6 Promowanie działań szkolnych doradców zawodowych i szkolnych ośrodków kariery w środowisku lokalnym.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Informacje o zakresie tego poddziałania zostały umieszczone w opisie poddziałania 1.4.3.

Ochotnicze Hufce Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy od kilku lat aktywnie współpracują ze szkolnymi doradcami zawodowymi i szkolnymi ośrodkami kariery, promując je w środowisku lokalnym. Szczególnie dużą rolę mają w tym zadaniu doradcy zawodowi z Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej, regularnie utrzymujący kontakty ze szkołami i funkcjonującymi w nich szkolnymi doradcami zawodowymi.

Od kilku lat funkcjonuje zainicjowany przez OHP system współpracy pomiędzy Ochotniczymi Hufcami Pracy a szkolnymi ośrodkami kariery. Systemem tym w 2009 r. było objęte 187 szkolnych ośrodków kariery spośród 385 funkcjonujących w całym kraju. W ramach tej współpracy podjęto 975 różnego rodzaju działań, z których skorzystało 13 720 klientów.

W 2009 r. współpraca ta nie była oparta o konkretne programy czy zapisy budżetowe, lecz wynikała z rozszerzenia statutowej działalności OHP.

Ochotnicze Hufce Pracy w ramach podtrzymywania współpracy ze szkolnymi doradcami zawodowymi, wspierają ich działalność w następującym zakresie:

1. za pomocą działań „terenowych”, w tym:

- 1) organizacji oraz współuczestnictwa szkolnych doradców zawodowych i doradców zawodowych OHP w 155 targach pracy, które odbyły się na terenie kraju w minionym roku,
- 2) promocji działalności istniejących SzOK na terenie danego województwa,
- 3) wspierania przez doradców zawodowych OHP szkolnego poradnictwa zawodowego w ramach 5 288 sesji wyjazdowych mobilnych centrów informacji zawodowej, z których duża część realizowana była w instytucjach szkolnych na terenach wiejskich,

2. za pomocą platformy *Platforma OHP dla szkoły*, w tym:

- 4) wymiany informacji oraz dobrych praktyk za pośrednictwem *Platformy OHP dla szkoły*, na której regularnie rejestrują się nowi uczestnicy, m.in. szkolni doradcy zawodowi ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- 5) możliwości zamieszczania na *Platformie OHP dla szkoły* nadesłanych przez szkolnych doradców oraz doradców zawodowych OHP materiałów,
- 6) wykorzystywania platformy e-learningowej, na której zamieszczonych jest 5 kursów z doradztwa zawodowego, z których aktywnie korzystają szkolni doradcy zawodowi.

Należy podkreślić, iż wsparcie szkolnych doradców zawodowych przez Ochotnicze Hufce Pracy nie generuje dodatkowych kosztów i mieści się w tych, które są ujęte w budżecie przeznaczonym na statutową działalność OHP.

W latach 2009 – 2013 powyższe działania w zakresie promowania szkolnego doradztwa zawodowego, poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy będą intensyfikowane pod kątem pracy z młodzieżą pochodzącą z terenów wiejskich, w zgodzie z zapisami „Programu rozwoju edukacji na obszarach wiejskich na lata 2008 – 2013”.

Działanie 1.5 Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia.

Poddziałanie 1.5.1 Upowszechnianie w szkołach programów promujących ideę uczenia się przez całe życie, jako czynnika warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, a także motywującego do efektywnego uczenia się na każdym etapie życia, w różnych miejscach i w różnych formach.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi stworzył warunki organizacyjno-finansowe ułatwiające prowadzonym szkołom aplikowanie w programach m.in. Leonardo da Vinci oraz Comenius, mających na celu uczestnictwo nauczycieli i uczniów w różnych formach praktyk lub zajęć praktycznych w kraju i za granicą, ukazujących możliwości ciągłego doskonalenia zawodowego. Podjęto współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rybołówstwa Francji oraz Ambasadą Francji w Warszawie, której celem jest propagowanie i ułatwianie współpracy dwustronnej szkół, placówek i jednostek związanych z oświatą rolniczą.

Poddziałanie 1.5.2 Upowszechnianie wśród mieszkańców obszarów wiejskich informacji o możliwościach skorzystania z usług rynku pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenia, usługi EURES) świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW), działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, przeprowadzono dwa nabory wniosków w 2008 i 2009 r. Łącznie lokalne grupy działania złożyły wnioski o przyznanie pomocy, które dotyczą realizacji 681 operacji. W ramach naborów przeprowadzonych: w grudniu 2008 r. złożono wnioski, które dotyczyły realizacji 344 operacji na kwotę 84,7 mln zł, w 2009 r. zaś złożono wnioski, które dotyczyły realizacji 337 operacji na kwotę 88,6 mln zł. Do końca 2009 r. zawarto umowy umożliwiające realizację 335 operacji na kwotę 58,3 mln zł. Umowy te dotyczą 4 467 zadań, które umożliwią realizację operacji w zakresie: działań o charakterze promocyjnym oraz szkoleń lokalnych liderów – 1 827 zadań, informowania o obszarze działania lokalnej grupy działania (LGD) oraz o lokalnej strategii

rozwoju (LSR) – 1 337 zadania, szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR – 1 079 zadania. W ramach działania zrealizowano płatności na kwotę 11,7 mln zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w 2009 r. realizował projekt **REVIT – Małe szkoły wspierają uczenie się przez całe życie**. Celem dwuletniego projektu realizowanego we współpracy z wiodącymi ośrodkami rozwoju TIC z Grecji, Włoch, Finlandii oraz Cypru jest opracowanie systemowego modelu nauczania e-learningowego, który pozwoli na wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców z oddalonych i trudnodostępnych regionów europejskich. Adresatami projektu są małe wiejskie szkoły – środowiska aktywizacji społecznej. W pierwszym roku realizacji projektu:

- dokonano badania i analizy potrzeb grup docelowych,
- opracowano koncepcję oraz standardy modelu nauczania e-learningowego REVIT,
- stworzono infrastrukturę techniczną,
- opracowano kursy e-learningowe.

Projekt jest realizowany w ramach programu Komisji Europejskiej Lifelong Learning Programme.

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w 2009 r. w związku z realizacją projektu REVIT – Małe szkoły wspierają uczenie się przez całe życie wydatkował kwotę 26 850 zł.

Poddziałanie 1.5.3 Organizowanie szkoleń w zakresie przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym samozatrudnienia w zawodzie.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2009 r. organizowane przez urzędy pracy szkolenia finansowane z Funduszu Pracy ukończyło 163 736 osób, w tym w obszarach przydatnych do prowadzenia działalności gospodarczej. Najwięcej osób przeszkolono w obszarach:

- usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy (27 900 osób),

- sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami (11 026 osób),
- zarządzanie i administrowanie (10 835 osób),
- informatyka i wykorzystanie komputerów- (9 755 osób),
- rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna (8 974 osób).

Ogółem na szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy w 2009 r. wydatkowano 380 mln środków z Funduszu Pracy. Brak jest szczegółowych danych dot. wydatków na szkolenia realizowane na obszarach wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działania osi IV Leader pośrednio mogą wpisywać się w realizację Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i dotyczyć poddziałań 1.5.3, 1.6.2, 1.6.3 w ramach tego programu.

Informacje o zakresie tych działań zostały umieszczone w opisie poddziałania 1.6.2.

Poddziałanie 1.5.4 Upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie przedsiębiorczości.

Ministerstwo Gospodarki

Ministerstwo Gospodarki, popierając inicjatywy Unii Europejskiej dotyczące upowszechniania postaw przedsiębiorczych, realizuje działania informacyjne i promocyjne w tym zakresie, poprzez organizację i uczestnictwo w konferencjach, seminariach i innych tego typu przedsięwzięciach. Dla przykładu warto wspomnieć, że w dniach 6-14 maja 2009 r. Ministerstwo Gospodarki uczestniczyło w, organizowanym z inicjatywy Komisji Europejskiej, Europejskim Tygodniu Małych i Średnich Przedsiębiorstw (**European SME Week**). Celem przedsięwzięcia, na które złożyły się wykłady, konferencje, seminaria, warsztaty, targi, konkursy i dni otwarte, było wsparcie rozwoju istniejących małych i średnich firm oraz zachęcanie obywateli UE do zakładania własnej działalności gospodarczej. Takie wsparcie w postaci dofinansowania zostało udzielone w ramach konkursu na wydarzenie, organizowane w ramach Tygodnia MSP, które w sposób szczególnie interesujący promowało przedsiębiorczość oraz inspirowało do rozwoju własnej działalności gospodarczej.

Ministerstwo Gospodarki promuje również inicjatywę pn. Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości, które mają przede wszystkim na celu wyróżnienie szczególnie cennych inicjatyw wspierających przedsiębiorczość na poziomie regionalnym i lokalnym. Ponadto nagrody przyczyniają się do uświadomienia społeczeństwu jaką rolę pełnią przedsiębiorcy oraz jak istotne znaczenie ma polityka państwa wspierająca przedsiębiorczość. W 2009 r. w polskiej edycji konkursu wzięło udział 18 projektów, z czego dwa zakwalifikowały się do konkursu na etapie europejskim.

Ministerstwo Gospodarki zamierza również włączyć się w promocję unijnego programu *Erasmus dla młodych przedsiębiorców (Erasmus for young entrepreneurs)*, będącego inicjatywą promującą przedsiębiorczość poprzez wpieranie rozwoju sieci kontaktów biznesowych pomiędzy krajami członkowskimi, poprzez umożliwienie wymiany przedsiębiorców, w tym również dzielenie się wiedzą, promowanie działalności gospodarczej opartej na nowych technologiach i innych rozwiązaniach innowacyjnych, które ostatecznie przyczyniają się do wsparcia zrównoważonego rozwoju.

Znaczącą rolę w upowszechnianiu przedsiębiorczości odgrywa działalność Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

W ramach zadań polegających na wspieraniu przedsiębiorczości i rozwoju zasobów ludzkich, Agencja oferuje usługi mające na celu upowszechnianie postaw przedsiębiorczych i w konsekwencji powstawanie nowych przedsiębiorstw oraz przyspieszenie rozwoju już istniejących.

Działalność informacyjna, promocyjna, doradcza i szkoleniowa, obejmująca rozmaite aspekty przedsiębiorczości odbywa się za pośrednictwem szeregu podmiotów funkcjonujących w ramach struktury PARP, takich jak:

Ośrodki Krajowego Systemu Usług (KSU)

Sieć 214 niezależnych i samofinansujących się organizacji, świadczących usługi doradcze (proinnowacyjne), szkoleniowe, informacyjne lub finansowe, skierowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą. Funkcjonowanie w ramach KSU wymaga dopełnienia procedury rejestracji w oparciu o wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 stycznia 2005 r. w sprawie Krajowego System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz. U. Nr 27, poz. 221) oraz ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju

Przedsiębiorczości (Dz. U. Nr 109, poz. 1158, z późn. zm.). Wśród podmiotów działających w ramach KSU znajdują się m.in.: agencje rozwoju regionalnego, centra wspierania biznesu, fundacje, stowarzyszenia, kluby oraz inne organizacje przedsiębiorców i pracodawców, fundusze poręczeniowe, fundusze pożyczkowe, inkubatory przedsiębiorczości, instytuty badawczo-rozwojowe, izby gospodarcze, izby przemysłowo-handlowe, izby branżowe, izby rzemieślnicze, ośrodki innowacji i technologii, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, oraz inne organizacje pozarządowe.

Punkty Konsultacyjne (PK)

Ogólnopolska sieć instytucji pierwszego kontaktu dla małych i średnich przedsiębiorców, świadczących bezpłatne usługi informacyjne dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców. Na terenie całego kraju znajduje się 111 PK, dodatkowo dyżury prowadzone są w 154 lokalizacjach. Działalność doradcza jest prowadzona przez ok. 300 doświadczonych konsultantów.

Lokalne Okienka Przedsiębiorczości (LOP)

Lokalne Okienka Przedsiębiorczości, to komórki funkcjonujące przy urzędach gmin, najczęściej przy wydziałach odpowiedzialnych za rejestrowanie działalności gospodarczej. Rola Lokalnych Okienek Przedsiębiorczości w instytucjonalnym systemie wsparcia PARP polega na udostępnianiu, małym i średnim przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą, podstawowej informacji o działaniach i ofercie PARP, Punktów Konsultacyjnych oraz sieci Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a także dostępnych programach wsparcia. Informacje te mogą być przekazywane za pośrednictwem materiałów informacyjnych, ulotek, broszur, itp.

Osoby chcące podjąć własną działalność gospodarczą oraz przedsiębiorcy poszukujący szczegółowych informacji na temat wybranych programów wsparcia, zasad sporządzania wniosków lub administracyjno-prawnych aspektów wykonywania działalności gospodarczej mogą zwracać się do najbliższego Punktu Konsultacyjnego lub ośrodka zarejestrowanego w systemie KSU.

Baza Lokalnych Okienek Przedsiębiorczości prowadzona przez PARP zawiera ponad 600 danych teleadresowych urzędów gmin, które zadeklarowały chęć współpracy z PARP i prowadzą Lokalne Okienko Przedsiębiorczości.

Ponadto działalność PARP promująca przedsiębiorczość przejawia się również w działalności publikacyjnej, dotyczącej opracowań wykonywanych przez Agencję lub na jej zlecenie. Wydawnictwa te dotyczą m.in. raportów nt. kondycji polskich przedsiębiorstw w kolejnych latach oraz przedsiębiorczości, jej otoczenia prawnego i instytucjonalnego oraz barier jej rozwoju, czy poradników zawierających szerokie spektrum informacji przeznaczonych bezpośrednio dla osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą w jednym z krajów Wspólnoty, a także przedsiębiorców, którzy zamierzają aktywnie prowadzić działalność na Jednolitym Rynku Europejskim.

Wykaz wszystkich publikacji wydanych przez PARP znajduje się na stronie internetowej Agencji. Część publikacji jest również dostępna nieodpłatnie w formie wydrukowanej.

Strona internetowa Agencji (www.parp.gov.pl) zawiera ponadto wiele innych informacji użytecznych dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą. Znajdują się tu m.in. informacje dotyczące działań PARP oraz instytucji współpracujących przy realizacji tych działań, w szczególności o udzielanych przez PARP dotacjach, informacje o szkoleniach dofinansowanych przez PARP oraz innych imprezach informacyjnych wspieranych finansowo bądź objętych patronatem PARP. Strona zawiera także dane teleadresowe szeregu instytucji współpracujących przy wykonywaniu zadań PARP.

Przedstawiciele PARP uczestniczą również w konferencjach i innych tego rodzaju przedsięwzięciach promujących rozwój przedsiębiorczości, zarówno o zasięgu ogólnokrajowym, jak i na poziomie regionów.

Poddziałanie 1.5.5 Aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży z obszarów wiejskich prowadzona przez Ochotnicze Hufce Pracy.

Ochotnicze Hufce Pracy

W ramach poddziałania 1.5.5 realizowane były następujące inicjatywy:

1) Upowszechnianie informacji i poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy dla młodzieży

Działanie to było realizowane przez jednostki OHP, zajmujące się zadaniami z zakresu rynku pracy, a w szczególności Mobilne Centra Informacji Zawodowej, które poza statutowym przygotowaniem do pracy z młodzieżą, posiadają możliwość świadczenia usług w szczególności klientom z małych miejscowości i terenów wiejskich.

MCIZ – posiadają funkcję mobilności dzięki wykorzystaniu mikrobusów przystosowanych do transportu sprzętu oraz materiałów do prowadzenia zajęć z młodzieżą. Realizują więc sesje wyjazdowe na terenach wiejskich i w małych gminach, gdzie dotychczas dostęp do usług poradnictwa zawodowego był utrudniony.

Młodzież ta była odbiorcą następujących usług: indywidualne porady zawodowe, grupowe informacje zawodowe (warsztaty), indywidualne informacje zawodowe oraz grupowe informacje zawodowe.

Najczęściej poruszonymi problemami podczas zajęć z zakresu poradnictwa zawodowego były, podobnie jak w roku ubiegłym:

- czynniki wpływające na proces podejmowania decyzji dotyczących drogi edukacyjno-zawodowej,
- planowanie i kształtowanie przebiegu kariery zawodowej,
- badanie indywidualnych predyspozycji zawodowych, m.in. przy użyciu Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych,
- umiejętności poruszania się po rynku pracy (dokumenty aplikacyjne, autoprezentacja, rozmowa kwalifikacyjna itp.),
- przedsiębiorczość w różnych jej aspektach,
- charakterystyka lokalnego rynku pracy.

W 2009 r. Ochotnicze Hufce Pracy objęły działaniami Młodzieżowych Centrów Kariery i Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej łącznie prawie 284,7 tys. osób w wieku 15 – 25 lat, w tym prawie 89,3 tys. młodzieży bezpośrednio zamieszkałej na wsi. Z tego ponad 20 tys. osób skorzystało z indywidualnych i grupowych zajęć z zakresu przedsiębiorczości.

Ponadto w strukturach OHP funkcjonują kluby pracy (KP), realizujące usługi z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, w tym różnego rodzaju szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy w wersji pełnej i skróconej, zajęcia aktywizacyjne, indywidualne konsultacje z zakresu nauki aktywnego poszukiwania pracy oraz stwarzają możliwość dostęp do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia.

W minionym roku z usług KP skorzystało łącznie prawie 226 tys. osób, z czego prawie 49 tys. pochodziło z terenów wiejskich.

W zakresie pośrednictwa pracy dla młodzieży, w 2009 r. młodzieżowe biura pracy OHP zarejestrowały 174,4 tys. klientów, a wśród nich również grupę prawie 36,5 tys. osób z terenów wiejskich.

Pośrednictwo pracy obejmowało m.in.:

- pozyskanie prawie 168,2 tys. ofert pracy dla młodzieży w ramach pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia,
- zorganizowanie 155 targów pracy i 833 giełd pracy.

Z innych programów i projektów, organizowanych przez OHP, skorzystało prawie 600 osób zamieszkałych na terenach wiejskich. Łącznie z usług oferowanych przez Ochotnicze Hufce Pracy w zakresie rynku pracy skorzystało ponad 176 tys. klientów zamieszkałych na terenach wiejskich.

2) Realizacja programów aktywizacji społecznej młodzieży OHP. Organizowanie uzupełnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego dla uczestników OHP

Rok rocznie w Ochotniczych Hufcach Pracy przebywa łącznie około 33 000 uczestników, którzy uzupełniają wykształcenie ogólne, kształcą się zawodowo, podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe i jednocześnie pracują jako młodociani pracownicy. Część z nich wraz z zakończeniem roku szkolnego kończy edukację, a w to miejsce rekrutowana jest kolejna grupa młodzieży. W 2009 r. zakwalifikowano ogółem 15 221 osób. Według charakterystyki nowo przybyłych uczestników w 2009/2010 roku szkolnym przybyło do OHP 7.243 osób ze środowiska wiejskiego, co stanowiło 47,6% nowo przyjętych.

W 2009 r. Ochotnicze Hufce Pracy w pełni zabezpieczyły odpowiednie formy i kierunki kształcenia młodzieży rekrutowanej do OHP, zwłaszcza wymagającej instytucjonalnego wsparcia z uwagi na trudną sytuację osobistą, rodzinną i społeczną. Oferta pomocy adresowana była szczególnie do grup najuboższych w tym osób mieszkających na wsi, zwłaszcza z terenów o słabej infrastrukturze edukacyjnej. W sytuacji braku możliwości znalezienia zatrudnienia w rolnictwie i konieczności „odpływu” ludności z tego sektora gospodarki Ochotnicze Hufce Pracy podejmowały wszelkie możliwe działania w kierunku zagospodarowania młodzieży na wsi poprzez umożliwienie jej uzupełnienia braków edukacyjnych, zdobycia zawodu i zatrudnienia w pobliżu miejsca zamieszkania. Według danych statystycznych działaniami tymi objęto ponad 14,5 tys. uczestników pochodzących z terenów wiejskich.

W trakcie rekrutacji do jednostek OHP szczególną uwagę zwracano na potrzeby młodzieży pochodzącej z rodzin o złej sytuacji materialnej, mającej trudności z kontynuowaniem nauki ze względu na miejsce zamieszkania. Proponowano im przyjęcie do jednostek z zakwaterowaniem, co stanowi również materialną formę wsparcia. Uczestnicy OHP tych jednostek nie ponoszą żadnych kosztów wyżywienia i zamieszkania, które w całości są pokrywane z budżetu OHP.

W zakresie kształcenia młodzież ta, zgodnie z naczelną zasadą uczestników OHP, uzupełniała wykształcenie pracując. Niezależnie od formy kształcenia zdobywali oni podstawową wiedzę zawodową jako młodociani pracownicy, mający zawarte umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Było ono ukierunkowane potrzebami lokalnego rynku pracy oraz ideą wyposażenia uczestników w wiedzę i umiejętności przygotowujące do podjęcia pracy bezpośrednio po zakończeniu nauki.

Nieliczna grupa niepracujących uczestników kształcących się na poziomie I klasy gimnazjum, w okresie adaptacji objęta została działaniami z zakresu poradnictwa zawodowego. Ponadto diagnoza predyspozycji zawodowych pozwoliła na objęcie ich odpowiednio ukierunkowanym przygotowaniem zawodowym w kolejnych latach nauki.

Młodzież w ramach OHP, w tym młodzież z obszarów wiejskich, kształciła się w 57 zawodach. W roku szkolnym 2008/2009 z ok. 14,5 tys. młodzieży wiejskiej ok. 7 tys. uczestników uczyło się na poziomie gimnazjalnym, a pozostali – około 7,5 tys. odbywało naukę zawodu w zasadniczych szkołach zawodowych i w formie kursowej.

Mając na uwadze, że wyższy poziom wykształcenia i kwalifikacji lepiej chronią przez brakiem pracy, OHP starały się, aby proces przygotowania zawodowego był początkiem kształcenia ustawicznego dla uczestników. Kadra dbała o to, aby młodzież stosowała w praktyce zasadę, że podwyższanie zdobytych kwalifikacji otwiera nowe możliwości.

W odniesieniu do młodzieży wiejskiej szkolenie zawodowe ukierunkowane było tak, aby zabezpieczało ono zdobycie kwalifikacji w zawodzie poszukiwanym na lokalnym rynku pracy, a co za tym idzie, aby mogli oni znaleźć zatrudnienie w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania. Takie działanie pozwala utrwalić integrację z rodziną i środowiskiem, a jednocześnie realizować rozwój zawodowy poza rolnictwem.

W zakresie wychowania najważniejszymi segmentami działalności w odniesieniu do tej grupy młodzieży była profilaktyka marginalizacji, patologii społecznych i uzależnień, resocjalizacja i socjalizacja. Oddziaływania wychowawcze realizowano przede wszystkim w toku pracy, ale również poprzez organizowanie przedsięwzięć kulturalno-oświatowych, rekreacyjno-sportowych i turystycznych, które gwarantują pożyteczne wypełnienie czasu wolnego młodzieży. Kierowały one jej aktywność na działania atrakcyjne i rozwijające. Główny akcent w pracy wychowawczej położony był na przygotowanie młodzieży do aktywności i mobilności zawodowej. Istotnym elementem tych działań były realizowane programy edukacyjne i wychowawcze w tym Program

Aktywizacji Społecznej Młodzieży Ochotniczych Hufców Pracy. Działania realizowane w ramach programu mają na celu przełamywanie barier bierności u młodzieży, usamodzielnienie uczestników OHP, nabycie umiejętności współdziałania w grupie, interpersonalnych, komunikacji, negocjacji i asertywności. W ramach programu realizowano następujące działania: Ogólnopolskie Spotkania Kapituły Klubów Aktywnych, Ogólnopolski Konkurs „Aktywność – dobry wybór”, Regionalne Spotkania Młodzieży Aktywnej oraz obóz integracyjny dla młodzieży. Na terenie kraju projekty w ramach Programu Aktywizacji Społecznej Młodzieży OHP, realizuje ok. 6,9 tys. młodzieży wiejskiej.

Jednostki organizacyjne OHP zapewniały opiekę nie tylko wychowankom, lecz także pomagały młodzieży spoza naszych placówek. Przędowały w tym środowiskowe hufce pracy, przy których funkcjonują świetlice środowiskowe dziennego pobytu młodzieży z rodzin mających problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczych. Oferta ta spełnia postulat wsparcia rodzin w środowisku, zapewnia dzieciom i młodzieży dzienną opiekę i pomoc bez konieczności opuszczania rodziny. Uczestnicy zajęć świetlicowych, tam gdzie było to konieczne, objęci zostali systemem zintegrowanych działań diagnostycznych, opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych przy ścisłej współpracy z rodziną, pedagogiem oraz wyspecjalizowanymi instytucjami współpracującymi z OHP. W 2009 r. wszyscy uczestnicy OHP w liczbie ponad 33 000 brali udział w różnych programach wychowawczych. Celem realizowanych działań w ramach programów edukacyjnych, profilaktycznych było nabycie przez młodych ludzi wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień, aktywizacji społecznej, wzmocnienie poczucia ich wartości, rozwoju osobowości, rozwoju zainteresowań i talentów, przygotowanie do wejścia na rynek pracy oraz kształtowanie i próba wprowadzenia zmian w ich postawach.

W ramach tych działań kadra OHP opracowała i wdrożyła 1 835 programów wychowawczych, w których udział wzięło 150 556 młodzieży, w tym w dużej mierze spoza OHP. Dla młodych osób, które potrzebują pogłębionego wsparcia np. ze względu na zagrożenie demoralizacją czy wejście w konflikt z prawem, przygotowano programy resocjalizacyjne.

W 2009 r., pomimo wprowadzonych ograniczeń finansowych w budżecie Państwa, zadania OHP w zakresie realizacji programów aktywizacji społecznej oraz organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego młodzieży realizowane będą na planowanym poziomie.

3) Realizacja programów przeciwdziałających marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży współfinansowanych ze środków EFS.

Projekty systemowe

Ochotnicze Hufce Pracy w 2009 r. wdrożyły 3 projekty systemowe adresowane do młodzieży zagrożonej marginalizacją społeczną. Znaczną część beneficjentów tych projektów były osoby zamieszkałe na terenach wiejskich.

1. „OHP jako realizator usług rynku pracy”

W 2009 r. Ochotnicze Hufce Pracy rozpoczęły zadanie rozbudowy sieci jednostek świadczących poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla młodzieży w ramach tego projektu, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2009 – 2013 planuje się objąć wsparciem z zakresu poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy i szkoleń 25 tys. klientów, w tym pochodzących lub zamieszkałych również na terenach wiejskich. Wsparcie to będzie oferowane za pomocą planowanych do utworzenia docelowo 365 miejsc świadczących usługi z ww. zakresu, z czego w 2009r. powstało tych miejsc już 111 (66 Młodzieżowych Centrów Kariery - świadczących usługi z zakresu poradnictwa zawodowego oraz 45 Punktów Pośrednictwa Pracy - świadczących usługi z zakresu pośrednictwa pracy) w wielu przypadkach zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach, otoczonych terenami wiejskimi.

Ochotnicze Hufce Pracy w 2009 r. wdrożyły 2 projekty systemowe adresowane do młodzieży zagrożonej marginalizacją społeczną. Znaczną część beneficjentów tych projektów były osoby zamieszkałe na terenach wiejskich.

2. „Szkolenie-Praktyka-Zatrudnienie-Rozwój-edycja 2”- Wsparciem w ramach projektu była objęta nieaktywno zawodowo młodzież w wieku 16-24 lata (2497 osób). Jego celem jest aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym poprzez jej powrót do systemu edukacyjnego, uzyskanie kwalifikacji zawodowych oraz usamodzielnienie się. Projekt odbywał się w terminie 1.04. 2009 r. – 30.11. 2009 r.

3. „**Nasza przyszłość**”- Projekt dla 485 osób w wieku 15-18 lat dla których sąd rodzinny orzekł nadzór kuratora. Celem projektu było ograniczenie wśród uczestników tendencji do zachowań aspołecznych w celu zwiększenia ich integracji społeczno-zawodowej. Projekt odbywał się w terminie 1.04. 2009 r. – 30.11. 2009 r.

Projekty z komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Jednostki organizacyjne OHP w 2009 r. m.in. zrealizowały 3 projekty na rzecz młodzieży wiejskiej, w ramach komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w tym:

- 1 projekt w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy*
- 2 projekty w ramach Działania 6.3 - *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.*

Łączny budżet tych projektów w 2009 r. wyniósł 42 780,28 zł. Projekty te zrealizowały 2 Wojewódzkie Komendy OHP:

1. Lubelska Wojewódzka Komenda OHP

Teraz My – Młodzież na rynku pracy – projekt w ramach Poddziałania 6.1.1 – Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.

Termin realizacji projektu wypada w okresie 1.10.2009 – 31.10.2010. Wśród beneficjentów 10 osób, w wieku 18-25 lat, pochodzi z terenów wiejskich z powiatu bialskiego (z 20 osobowej grupy beneficjentów).

Celem projektu jest aktywizacja społeczno-zawodowa młodych osób na rynku pracy.

Planowane wsparcie dla uczestników: szkolenia zawodowe, zajęcia z doradcą zawodowym, kurs komputerowy, zajęcia aktywizujące społecznie, zajęcia z prawnikiem i lekarzem.

Budżet projektu w 2009 r. kształtował się na poziomie 31 793,40 zł. Całkowity budżet projektu wynosi 235 441,00 zł.

2. Zachodniopomorska Wojewódzka Komenda OHP

Mamy inicjatywę-lepsze kwalifikacje- lepszą pracę – projekt w ramach Poddziałania 6.3 – *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.*

Termin realizacji projektu wypada w okresie 01.12.2009 – 31.05.2010. Wśród beneficjentów znalazło się 14 osób - nieaktywna zawodowo młodzież zagrożona wykluczeniem społecznym z gmin wiejskich.

Celem projektu jest wzrost aktywności zawodowej uczestników ŚHP Trzebiatów poprzez uczestnictwo w zajęciach z doradcą zawodowym oraz szkoleniach zawodowych, a co za tym idzie podniesienie ich zdolności do zatrudnienia.

Planowane wsparcie dla uczestników: grupowe doradztwo zawodowe, kurs kucharza małej gastronomii z obsługą kasy fiskalnej
Budżet projektu 2009 r. kształtował się na poziomie 5 493,44 zł. Całkowity budżet projektu wynosi 49 243,33 zł.

Wspólna inicjatywa - nasza przyszłość – projekt w ramach Poddziałania 6.3 – *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.*

Termin realizacji projektu wypada w okresie 01.12.2009 – 31.05.2010. Wśród beneficjentów znalazło się 13 osób - nieaktywnej zawodowo młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z gmin wiejskich wieku 17-119 lat.

Cel projektu: wzrost aktywności zawodowej uczestników OSiW w Mielenku Drawskim poprzez uczestnictwo w zajęciach z doradcą zawodowym oraz szkoleniach zawodowych, a co za tym idzie podniesienie ich zdolności do zatrudnienia.

Planowane wsparcie dla uczestników: grupowe doradztwo zawodowe, kurs spawania w osłonie CO2 metodą MAG.

Budżet projektu 2009 r. kształtował się na poziomie 5 493,44 zł. Całkowity budżet projektu wynosi 49 202,73 zł.

Działanie 1.6. Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków.

Poddziałanie 1.6.1 Rozpowszechnienie informacji dotyczących możliwości kształcenia i doskonalenia zawodowego w kraju i za granicą oraz możliwości udziału szkół, uczniów, nauczycieli z obszarów wiejskich w programach edukacyjnych Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ prowadzący szkoły wpisało w swoje zadania wspieranie szkół w uczestnictwie w różnego rodzaju programach edukacyjnych. W 2009 r. zostały zatwierdzone do realizacji wnioski 10 szkół w programach

umożliwiających rozszerzenie wiedzy i umiejętności uczniów szkół rolniczych. Ponadto Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie (KCER) – ogólnopolska placówka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych uczących w szkołach rolniczych, poprzez prowadzenie szkoleń nauczycieli, we współpracy z partnerami zagranicznymi, upowszechniała informacje na temat możliwości uczestnictwa szkół rolniczych, uczniów i nauczycieli w programach edukacyjnych, szczególnie z wykorzystaniem środków UE.

Poddziałanie 1.6.2 Zwiększenie aktywności podmiotów funkcjonujących na obszarach wiejskich w ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działania osi IV Leader pośrednio mogą wpisywać się w realizację Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i dotyczyć poddziałań 1.5.3, 1.6.2, 1.6.3 w ramach tego programu.

Leader jest ukierunkowany na rozwój obszarów wiejskich i realizowanym jest przez lokalne grupy działania (LGD). Polega na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Lokalne strategie rozwoju w dłuższym okresie czasu powinny przyczynić się do osiągnięcia celów osi III PROW 2007-2013. Strategie z założenia mogą zawierać elementy szkoleniowo-doradcze i edukacyjne, jednak ze względu na lokalny oraz oddolny charakter działań realizowanych przez lokalne grupy działania trudne jest ich przypisanie do konkretnych poddziałań Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Do końca 2009 r. Samorzady Województw podpisały 338 umów z wybranymi LGD na realizację LSR, z czego: 216 umów zostało zawartych z nowo utworzonymi lokalnymi grupami działania, a 122 z już istniejącymi LGD, które wcześniej ubiegały się o pomoc w ramach Pilotażowego Programu Leader+ SPO „Restrukturyzacja...”.

W ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” pierwsze nabory wniosków rozpoczęły się w 2009 r. Wdrażane są operacje, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy działań osi III „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” – „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz inne projekty, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach osi III, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tzw. „małe projekty”. Realizacja tzw. „małych projektów” umożliwi m.in. udostępnienie urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu, utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych dotyczących obszarów objętych lokalną strategią rozwoju. Ogółem w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” złożono 690 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę ponad 56 mln zł, w tym: „małe projekty” – 553 wnioski na kwotę 11,8 mln, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – 3 wnioski na kwotę 162, 9 tys. zł, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – 6 wniosków na kwotę 595,5 tys. zł., „Odnowa i rozwój wsi” – 128 wniosków na kwotę 43,5 mln zł.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW 2007-2013* (Dz. U. Nr 128 poz. 822) wnioski o przyznanie pomocy na operacje polegające na: przygotowaniu projektu współpracy można składać w terminie do 30 czerwca 2013 r., realizacji projektu współpracy można składać w terminie do 31 grudnia 2013 r. LGD mogą składać wnioski o przyznanie pomocy bezpośrednio w Urzędzie Marszałkowskim lub w Wojewódzkiej Samorządowej Jednostce Organizacyjnej, na obszarze której znajduje się siedziba LGD. Omawiane działanie zostało uruchomione w 2009 r. Do końca 2009 r. w ramach działania złożono 4 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 168 tys. zł. Wnioski te zostały złożone w województwie mazowieckim oraz wielkopolskim.

W celu realizacji działań informacyjnych i komunikacyjnych dotyczących PROW 2007-2013 został sporządzony *Plan Komunikacyjny Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 sporządzony dla Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rok 2009*. Szczegółowe dane dotyczące stopnia realizacji Planu dostępne będą w sprawozdaniu z realizacji PROW 2007-2013 za 2009 r. Zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi PROW 2007-2013, Instytucja Zarządzająca PROW 2007-2013 sporządzi i prześle do Komisji Europejskiej sprawozdanie za 2009 r. do dnia 30 czerwca 2010 r.

Ponadto w latach 2007-2013 planuje się systematyczne działania informacyjne i promocyjne, mające na celu zwiększenie aktywności podmiotów uprawnionych do składania wniosków.

Poddziałanie 1.6.3 Szkolenie w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działania osi IV Leader pośrednio mogą wpisywać się w realizację Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i dotyczyć poddziałań 1.5.3, 1.6.2, 1.6.3 w ramach tego programu.

Informacje o zakresie tych działań zostały umieszczone w opisie poddziałania 1.6.2.

Działanie 1.7 Tworzenie baz danych dotyczących ofert edukacyjnych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach Priorytetu III PO KL, Ośrodek Rozwoju Edukacji realizuje projekt pn. „*Narodowy System Edukacji Wirtualnej Scholaris*” (Poddziałanie 3.3.3 PO KL). Obecnie projekt jest w trakcie modyfikacji i realny poziom wydatków, na kolejne lata realizacji projektu będzie możliwy do określenia po zatwierdzeniu modyfikacji wniosku o dofinansowanie projektu. Na obecnym etapie prac trwają następujące prace:

- procedura przetargowa na weryfikację istniejących zasobów, które będą umieszczane na portalu Scholaris,
- przygotowania procedury przetargowej na działania marketingowo-promocyjne,
- analiza dotycząca dostępnych i optymalnych sposobów promocji portalu edukacyjnego,
- opracowania graficzne dotyczące promocji projektu,
- przygotowania do procedury przetargowej na zakup i zarządzanie treścią portalu Scholaris,
- prowadzenie badań jakościowych środowiska oświatowego pod kątem oczekiwań od portalu edukacyjnego,

- pozyskanie treści, które będą mogły zasilać portal w momencie jego uruchomienia,
- przygotowania procedury przetargowej na rozbudowę od strony techniczno-informatycznej portalu Scholaris.

Poddziałanie 1.7.1 Aktualizacja bazy danych instytucji akredytowanych – dotycząca placówek i ośrodków, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych i które uzyskały akredytację kuratorów oświaty.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. dokonywano na bieżąco aktualizacji bazy danych instytucji akredytowanych – placówek i ośrodków, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych i które uzyskały akredytację kuratorów oświaty. Ministerstwo Edukacji Narodowej sprawowało w tym względzie nadzór nad kuratoriami oświaty, których pracownicy w ramach obowiązków dokonywali oceny akredytowanych placówek. Zgodnie z informacjami przekazanymi do Ministerstwa Edukacji Narodowej przez kuratorów oświaty według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. akredytację posiadają 473 placówki.

Poddziałanie 1.7.2 Realizacja projektu UE PLOTEUS 2 polegającego na przygotowaniu i udostępnieniu wszystkim zainteresowanym bazy danych dotyczącej możliwości kształcenia w uczelniach, szkołach ponadgimnazjalnych, a także w szkołach podstawowych i gimnazjach w Polsce.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. pracownicy Ministerstwa Edukacji Narodowej pozostawali w stałym kontakcie z realizatorami programu PLOTEUS I z Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, oraz z pracownikami Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej odpowiedzialnymi za pozostający w ścisłej zależności z projektem PLOTEUS II, projekt „Euroguidance” (Eurodoradztwo).

Poddziałanie 1.7.3 Tworzenie, gromadzenie i upowszechnienie zasobów informacyjnych, rejestrów i baz danych przydatnych do rozwijania edukacji ustawicznej:

1) rejestru instytucji szkoleniowych:

- 2) opisów zawodów i specjalności;
- 3) opisów standardów kwalifikacji zawodowych;
- 4) dokumentacji modułowych programów szkoleń zawodowych;
- 5) bazy danych Doradca 2000.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W ramach tego poddziałania Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zajmowało się następującymi zagadnieniami:

1) Doskonalenie i aktualizacja bazy danych Rejestr Instytucji Szkoleniowych

Prace nad doskonaleniem i aktualizacją bazy danych Rejestr Instytucji Szkoleniowych mają charakter ciągły. W 2009 r. wprowadzono nową wersję aplikacji „Rejestr Instytucji Szkoleniowych”, zmodyfikowaną pod kątem ergonomicznym i funkcjonalnym, oraz udostępniono instrukcję użytkownika dla instytucji szkoleniowych i dla wojewódzkich urzędów pracy. Zorganizowano spotkanie informacyjno - szkoleniowe z przedstawicielami WUP poświęcone testowaniu nowej aplikacji i aktualizacji danych. Na bieżąco udzielano informacji i wyjaśnień oraz rozwiązywano zaistniałe problemy techniczne. Upowszechniono publikację pt. „Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) - Raport 2008 Instytucje Szkoleniowe i ich oferta”.

Działania finansowane były ze środków budżetowych, przeznaczonych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

2) Rozbudowa, doskonalenie i udostępnianie zasobów baz danych o standardach kwalifikacji zawodowych i modułowych programach szkoleń

Kontynuowano realizację projektu PO KL pn. *Modernizacja bazy danych standardów kwalifikacji zawodowych i modułowych programów szkolenia*. W końcu 2009 r. uruchomiono zmodernizowaną bazę danych, zawierającą standardy kwalifikacji zawodowych i modułowe programy szkoleń, pod nowym adresem: www.kwalifikacje.praca.gov.pl. W ramach modernizacji zmieniono sposób logowania się do systemu, usprawniono funkcje wyszukiwania danych, dodano możliwość zgłaszania uwag i sugestii przez użytkowników, wprowadzono statystyki i raportowanie; nowy system pozwala na znaczne rozszerzanie zbiorów

danych i szybsze korzystanie z nich. Problemy techniczne użytkowników były na bieżąco rozwiązywane przez administratora systemu. Odbyła się promocja systemu w ramach konferencji EUREKA 2 "Realizacja projektów systemowych POKL".

Projekt jest współfinansowany ze środków EFS (w 85%). Koszt projektu wynosi 400 000 zł, jego realizacja trwać będzie do grudnia 2010 r. W 2009 r. wydatkowano 299 699,99 zł.

3) Opracowywanie i upowszechnianie standardów kwalifikacji zawodowych

W ramach działań upowszechniających opracowane dotychczas krajowe standardy kwalifikacji zawodowych w 2009 r. wydano i rozesłano do instytucji rynku pracy publikacje:

- wydanie książkowe opisów 240 standardów kwalifikacji zawodowych
- „Wykorzystanie standardów kwalifikacji zawodowych w usługach rynku pracy” – poradnik dla urzędów pracy

Działania finansowane były ze środków budżetowych, przeznaczonych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

W 2009 r. zainicjowano projekt **PO KL pn. *Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji wymaganych przez pracodawców***. Realizacja projektu planowana jest na lata 2010-2012 (zgodnie z planem PO KL). W 2010 r. opracowana zostanie dokumentacja przetargowa i wyłoniony wykonawca. W ramach projektu przygotowany zostanie przegląd rozwiązań międzynarodowych, zostanie zmodyfikowana i przetestowana metodologia opracowywania standardów wymagań pracodawców, przeszkolone grupy ekspertów w zakresie stosowania tej metodologii oraz opracowane i upowszechnione standardy wymaganych kompetencji dla 300 zawodów.

Projekt jest współfinansowany ze środków EFS (w 85%). Koszt projektu wynosi 20 600 000 zł, w 2010 r. planuje się wydatkować 800 000 zł.

4) Modernizacja klasyfikacji zawodów i specjalności

W 2009 r. przeprowadzono prace badawcze i analityczne związane z przygotowaniem projektu nowej klasyfikacji zawodów i specjalności, z uwzględnieniem zmian na polskim rynku pracy oraz zmian wprowadzonych w Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacyjnym Zawodów ISCO 08, na którym opierają się klasyfikacje narodowe w krajach UE. W sierpniu 2009 r. projekt

rozporządzenia w sprawie nowej klasyfikacji zawodów został przekazany do uzgodnień międzyresortowych i z partnerami społecznymi. Proces uzgodnień zakończono w I kwartale 2010, rozporządzenie wejdzie w życie w połowie 2010 r.¹²

Działania finansowane były ze środków budżetowych, przeznaczonych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz z Funduszu Pracy. Koszty wydatkowane z Funduszu Pracy na realizację prac badawczo analitycznych w 2009 r. wyniosły 290 586 zł.

Działanie 1.8 Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).

Poddziałanie 1.8.1 Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji programów edukacyjnych, profilaktycznych i społecznych, a także programów upowszechniających sport i rekreację. Wspomaganie jednostek samorządu terytorialnego w organizacji programów kulturalnych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego, a raczej ich jednostek organizacyjnych (samorządowych instytucji kultury) i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji programów kulturalnych (1.8.1) odbywała się poprzez program „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury”, priorytet I. Edukacja kulturalna oraz „Infrastruktura kultury”. W ramach pierwszego z nich dofinansowanie otrzymały zadania, których celem było m.in. rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności oraz aktywizacja zachowań twórczych.

¹² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie kwalifikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 82, poz. 537).

Tabela nr 5. Przykłady zadań dofinansowanych w 2009 r. w ramach programu „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury”.

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Fundacja „Gębiczyn” w Czarnkowie	Gościu siądź pod mym liściem	15.000
Gminny Ośrodek Kultury w Osjakowie	Teatr na kółkach – młodzieżowa scena wiejska	12.000
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „E” w Warszawie	Młodzi Menadżerowie Kultury	35.000
Fundacja Pogotowie Teatralne w Szczecinie	Teatr dla Okruszków – edukacja kulturalna dzieci wiejskich	25.000

Osobną grupę, równie ważną dla rozwoju kultury na obszarach wiejskich stanowią zadania o charakterze infrastrukturalnym i inwestycyjnym, wspierane finansowo poprzez program „Infrastruktura kultury”. Poprzez wymieniony program Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspomaga proces wyrównywania dostępu do dóbr i usług kultury i poprawę warunków funkcjonowania instytucji kultury. Na zadania realizowane przez podmioty gminne zostało przeznaczonych ok. 13 mln zł. Przykłady przedsięwzięć dofinansowanych w 2009 r.:

Tabela nr 6. Przykłady przedsięwzięć dofinansowanych w 2009 r. w ramach programu „Infrastruktura kultury”.

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Gmina Kamionka	Doposażenie Gminnego Ośrodka Kultury w Kamionce	30.000
Gminny Ośrodek Kultury Łodygowicach	Zakup instrumentów dla potrzeb Gminnego Ośrodka Kultury w Łodygowicach	35.000
Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteki w Niwiskach	Remont Filii Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Niwiskach	100.000

Podobne założenia miał ogłoszony w 2009 r. program „Infrastruktura bibliotek”. Jego celem było podniesienie standardu gminnych bibliotek publicznych (w tym standardów estetycznych) poprzez modernizację lub stworzenie niezbędnej infrastruktury zapewniającej użytkownikom dogodne warunki korzystania z usług bibliotek, w tym w szczególności infrastruktury koniecznej do użytkowania w placówce nowoczesnego sprzętu komputerowego. Dofinansowywane zostały remonty, modernizacje, adaptacje nieruchomości w celu stworzenia dostępnej użytkownikom przestrzeni (funkcjonalnej, przyjaznej i estetycznej), w której będzie można zainstalować i udostępniać nowoczesny sprzęt komputerowy. Finansowano ponadto zakup wyposażenia służącego wykorzystaniu i udostępnianiu sprzętu komputerowego (np. meble, urządzenia peryferyjne). Budżet programu wynosił 3 mln zł.

Przykłady realizowanych zadań:

Tabela nr 7. Przykłady zadań dofinansowanych w 2009 r. w ramach programu „Infrastruktura bibliotek”.

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Biblioteka Gminna w Trzebielinie	Remont i zakup wyposażenia do Biblioteki Gminnej w Trzebielinie	30 000
Biblioteka Publiczna Gminy Jadów	Modernizacja budynku i zakup wyposażenia dla Biblioteki Publicznej Gminy Jadów w Jadowie	45 000
Gminna Biblioteka Publiczna w Niedźwiedzie	Modernizacja i zakup wyposażenia dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Niedźwiedzie	20 000

Poddziałanie 1.8.2 Wsparcie merytoryczne i metodyczne nauczycieli oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli, poprzez unowocześnienie systemu doradztwa metodycznego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. Ministerstwo realizowało projekt systemowy Ministra Edukacji Narodowej pn. **"Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego"**. Znajduje się on w III Prioryecie POKL, Działanie 3.1, Poddziałanie 3.1.2. Celem projektu jest opracowanie koncepcji systemu wspierania rozwoju szkół i nauczycieli, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia i doradztwa metodycznego dla nauczycieli. Docelowo

ma to prowadzić to zbudowania sieci centrów kompleksowego wsparcia szkół, które będą uwzględniać zasoby różnych instytucji oświatowych.

Łączna suma wydatkowanych środków w ramach projektu w 2009 r. wyniosła: 354 679,07 zł.

Podczas realizacji projektu dokonano m.in. przeglądu i analizy funkcjonowania obecnego systemu doskonalenia nauczycieli, w tym doradztwa metodycznego i akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli.

Opracowana w ramach projektu koncepcja systemu wspierania rozwoju szkół i nauczycieli, w tym w obszarze doskonalenia i doradztwa metodycznego, będzie wdrażana w kolejnych latach.

Działania te realizowane były w 2009 r. przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie (CODN)

Poddziałanie 1.8.3 Rozwijanie różnych form współpracy z rodzicami wszystkich uczniów: edukacja w zakresie kompetencji wychowawczych, angażowanie ich do aktywnych działań na rzecz szkoły oraz wspólne poszukiwanie nowych form udziału rodziców w życiu szkoły.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W dniu 18 czerwca 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiło II edycję konkursu dla szkół, przedszkoli i organizacji pozarządowych pn. „Otwarta szkoła”. Celem konkursu było promowanie modelu szkoły, która w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych dąży do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy oraz wspiera ich aktywność obywatelskiej. Konkurs służyć miał również promowaniu współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi (szkołami) a ich otoczeniem, przede wszystkim organizacjami pozarządowymi, oraz pokazaniu skutecznych i nowatorskich rozwiązań.

Do udziału w konkursie zaproszono publiczne i niepubliczne przedszkola i szkoły oraz współpracujące z nimi organizacje pozarządowe, realizujące w zespołach projekty edukacyjne i obywatelskie wspierające rozwój polskiego systemu kształcenia i wychowania. Ministerstwo było szczególnie zainteresowane promowaniem przy okazji konkursu inicjatyw, które realizowane były w miejscowościach do 20 tys. mieszkańców.

W konkursie można było zgłaszać przykłady efektywnej współpracy partnerów przy realizacji projektów w następujących obszarach:

- edukacja obywatelska;
- wolontariat;
- działania na rzecz słabszych, potrzebujących pomocy oraz na rzecz rówieśników;
- edukacja globalna;
- współpraca międzynarodowa;
- wsparcie uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

W trakcie oceny merytorycznej zaprezentowanych przez zespoły wspólnych przedsięwzięć szczególną uwagę zwracano na następujące aspekty współpracy:

- aktywne zaangażowanie wszystkich partnerów w kolejnych etapach projektu, a także podniesienie poziomu aktywności obywatelskiej wśród młodzieży,
- oparcie się na autentycznych, zidentyfikowanych potrzebach środowiska szkolnego, społeczności lokalnej,
- uniwersalność modelu współpracy, czyli możliwość wdrażania zdobytych doświadczeń do zespołów dopiero rozpoczynających wspólne inicjatywy,
- właściwe zarządzanie projektem, umiejętne delegowanie zadań, przejrzystość działań, odpowiedni podział kompetencji, skuteczne reagowanie na trudności,
- innowacyjne metody współpracy,
- efektywność, wymierne, pozytywne rezultaty projektu,
- współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego,
- współpraca z organizacjami/szkołami, które znajdują się w miejscowościach do 20 tys. mieszkańców.

W ramach II edycji konkursu wpłynęły do Ministerstwa Edukacji Narodowej 82 oferty. Wszystkie oferty poddane zostały ocenie formalnej, w wyniku której odrzuconych zostało 6 ofert. Pozostałe 76 ofert zostało poddanych dalszej procedurze oceny zgłoszeń zgodnie z regulaminem konkursu.

Kapituła, na podstawie rekomendacji ekspertów i w wyniku oceny merytorycznej zgłoszeń dokonanej przez członków Kapituły, nominowała do nagrody po trzy zespoły w każdym z pięciu w/w obszarów :

A. W obszarze edukacja obywatelska :

- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Moszczance, Moszczanka 166 a, Prudnik 48-200; Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły *Otwarte okno* Moszczanka 166 a, Prudnik 48-200; tytuł projektu: *Strefa kreatywna – Moszczanka*,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Żołnierza Wojsk Ochrony Pogranicza, ul. WOP 12, 76-150 Darłowo; Darłowskie Centrum Wolontariatu, ul. Królowej Jadwigi 3, 76-150 Darłowo; tytuł projektu: *Wrażliwe serca*,
- Gimnazjum im. Św. Faustyny w Świnicach Warckich, ul. Szkolna 5, 99-140 Świnice Warckie; Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Świnickiej, ul. Szkolna 5, 99-140 Świnice Warckie; tytuł projektu: *Grabież Stulecia*.

B. W obszarze edukacja ekonomiczna:

- Zespół Szkół Ekonomicznych im. S. Staszica, ul. Marszałkowska 40, 60-327 Poznań, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Oddział Wielkopolski w Poznaniu, ul. Ziębicka 18, 60-164 Poznań; tytuł projektu: *Konkurs z rachunkowości „Akademia Księgowego”*,
- Gimnazjum im. Wincentego Pola w Radwańczyku Drugim, Kozubszczyzna 127 a, 21-030 Motycz; Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20-113 Lublin; tytuł projektu: *GISE - Giełda Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych*,
- Zespół Szkół im. Ignacego Łukaszewicza, ul. Siedlecka 6, 72-010 Police; Stowarzyszenie na rzecz Zespołu Szkół im. Ignacego Łukaszewicza w Policach, ul. Siedlecka 6, 72-010 Police; tytuł projektu: *Razem w Europie*.

C. W obszarze edukacja globalna:

- Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka w Błoniu, ul. Narutowicza 21, 05-870 Błonie; Stowarzyszenie *O Uśmiech Dziecka* przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Janusza Korczaka w Błoniu; tytuł projektu: *Nie pytaj, komu bije dzwon. Bije on Tobie!*
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Prof. Władysława Szafera w Ełku, ul. Prof. Władysława Szafera 2, 19-300 Ełk; Ełckie Stowarzyszenie ekologiczne, ul. Parkowa 12, 19-300 Ełk; tytuł projektu: *Szkolna Kampania na rzecz Inteligentnej Energii*,
- Gimnazjum nr 2, ul. Głowackiego 4, 40-052 Katowice; Solar Net Polska ul. Głowackiego 4, 40-052 Katowice; tytuł projektu: *Learning in one Word*.

D. W obszarze edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna:

- Szkoła Podstawowa nr 7 im. Gen. Józefa Bema w Ostrowie Wielkopolskim, ul. Bema 30, 63-400 Ostrów Wielkopolski; Stowarzyszenie Kulturalno-Edukacyjne Ostrów Wielkopolski Zachodni, ul. Bema 30, 63-400 Ostrów Wielkopolski; tytuł projektu: *Kultura Wielkopolski moim bogactwem*,
- Publiczne Przedszkole nr 15, ul. Przemysława 20, 44-286 Wodzisław Śląski; Wodzisławski Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Bogumińska 4, 44-300 Wodzisław Śląski; tytuł projektu: *Mała księga opowieści*,
- Przedszkole Samorządowe nr 3 im. Ewy Lewańskiej w Kruszwicy, ul. Niepodległości 27, 88-150 Kruszwica; Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Szansa”, Siemionki 13, 88-324 Jeziora Wielkie; tytuł projektu: *Między nami Kujawiakami*.

E. W obszarze wsparcie ucznia zdolnego:

- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Głotowie, Głotowo 17, 11-040 Dobre Miasto; Fundacja Talizman, ul. Poleczki 21, 02-822 Warszawa; tytuł projektu: *Fundusz Stypendialny, Edycja I*,
- Gimnazjum nr 2 im. Ks. Jana Twardowskiego, ul. Jana III Sobieskiego, 76-200 Słupsk; Zarząd Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Słupsku, ul. Grodzka 3, 76-200 Słupsk; tytuł projektu: *XXV Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej (KLTDiMG)*,

- Zespół Szkół Komunikacji im. Hipolita Cegielskiego, ul. Fredry 13, 61-701 Poznań; Stowarzyszenie „Razem dla Edukacji” SRdE; tytuł projektu: *„Scena Młodych” Piwnica Artystyczna „Pod Semaforem” miejscem wspierania procesów edukacyjnych i promocyjnych.*

Następnie, Minister Edukacji Narodowej, na podstawie rekomendacji Kapituły wyłoniła 5 laureatów konkursu (po jednym w każdym obszarze):

- A. Gimnazjum im. Św. Faustyny w Świnicach Warckich, ul. Szkolna 5, 99-140 Świnice Warckie; Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Świnickiej, ul. Szkolna 5, 99-140 Świnice Warckie; tytuł projektu: *Grabież Stulecia,*
- B. Zespół Szkół Ekonomicznych im. S. Staszica, ul. Marszałkowska 40, 60-327 Poznań, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Oddział Wielkopolski w Poznaniu, ul. Ziębicka 18, 60-164 Poznań; tytuł projektu: *Konkurs z rachunkowości „Akademia Księgowego”,*
- C. Gimnazjum nr 2, ul. Głowackiego 4, 40-052 Katowice; Solar Net Polska ul. Głowackiego 4, 40-052 Katowice; tytuł projektu: *Learning in one Word,*
- D. Przedszkole Samorządowe nr 3 im. Ewy Lewańskiej w Kruszwicy, ul. Niepodległości 27, 88-150 Kruszwica; Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Szansa”, Siemionki 13, 88-324 Jeziora Wielkie; tytuł projektu: *Między nami Kujawiakami,*
- E. Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Głotowie, Głotowo 17, 11-040 Dobre Miasto; Fundacja Talizman, ul. Poleczki 21, 02-822 Warszawa; tytuł projektu: *Fundusz Stypendialny, Edycja I.*

Wszystkie nagrodzone zespoły w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadziły projekty, które w dużym stopniu służyły angażowaniu rodziców do aktywnych działań na rzecz szkoły. Pokazywały, w jaki sposób można stwarzać warunki do organizowania w szkole zajęć pozalekcyjnych, oraz wszelkich inicjatyw mających na celu otwarcie się szkoły na środowisko lokalne, w tym wdrożenie rodziców w sprawy szkoły i ucznia. Znaczna większość nagrodzonych w konkursie szkół mieści się w miejscowościach poniżej 20 tys. mieszkańców.

Poddziałanie 1.8.4 Popularyzacja i ochrona lokalnej kultury ludowej, w szczególności poprzez przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów, plenerów, szkoleń, również w formie tzw. „szkół tradycji”, tworzenie kolekcji sztuki ludowej, organizację wystaw, konkursów, przeglądów i festiwali, podtrzymywanie i upowszechnianie lokalnych gwar.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach wspierania działań podejmowanych na obszarach wiejskich, Ministerstwo Edukacji Narodowej objęło w 2009 r. swoim patronatem następujące wydarzenia związane z rozwojem edukacji na tychże obszarach:

1. II Ogólnopolski Przegląd Państw Unii Europejskiej „Unia bez Tajemnic” pod hasłem „Znani i nieznani bohaterowie Europy”, Szkoła Podstawowa w Rękusach (powiat etcki), (8 maja 2009 r.);
2. IX Mistrzostwa Polski w Tańcach Polskich Mazur 2009, Ośrodek Kultury w Wieliszewie (powiat słupski), (3-5 kwietnia 2009 r.);
3. V edycja Ogólnopolskiego Konkursu Programów Kształcenia dla Wsi i Rolnictwa Agro-Program, zorganizowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (powiat pruszkowski) (15 marca 2009 r. -15 marca 2010 r.)
4. Ogólnopolski projekt „Liga Małych Mistrzów” zorganizowany przez Federację Związków Gmin i Powiatów RP
5. VIII Ogólnopolski Zjazd Opiekunów Szkolnych zorganizowany przez Wójta Gminy Mrozy (28-31 maja 2009 r.);
6. V Edycja Konkursu Bezpieczeństwa dla Dzieci i Młodzieży "Uczę się żyć bezpiecznie" zorganizowany przez Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregiony Nysa (18 maja 2009 r.)
7. Konferencja „*Edukacja rolnicza – jedno wyzwanie, wspólne działanie*” zorganizowana przez Kuratorium Oświaty w Lublinie (29-30 września 2009 r.).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W 2009 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizował działania w zakresie edukacji regionalnej w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. „*Dziedzictwo Kulturowe*” priorytet 5. *Ochrona dziedzictwa kultury ludowej*. Jest on

adresowany przede wszystkim do mieszkańców obszarów wiejskich, społeczności lokalnych, w tym do dzieci i młodzieży. Jego celem jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej, dokumentowanie i ochrona dziedzictwa kultury ludowej oraz zachowanie i przekaz tradycji, w tym ochrona unikalnych umiejętności. Szczególną rolę w ramach programu pełnią zadania edukacyjne, których celem jest przekazywanie najmłodszym pokoleniom bogactwa dziedzictwa kultury ludowej i kształtowanie w nich poczucia tożsamości regionalnej.

Bogactwo, różnorodność i wartości dorobku kulturowego polskiej wsi, zarówno w jej tradycyjnym, historycznym wymiarze, jak w postaci współczesnych kontynuacji i inspiracji ludowością, są naturalnym elementem edukacji regionalnej, kierowanej do najmłodszego pokolenia, ale również osób dorosłych. Coraz częściej społeczności lokalne wykorzystują zasoby ludowego dziedzictwa kulturowego w promocji turystycznej własnych regionów. Tym samym wzrasta konieczność świadomej i profesjonalnie prowadzonej edukacji regionalnej. Niewątpliwie istotnym jest podniesienie świadomości regionalnej, a także zachęcenie do angażowania się w sprawy własnej lokalności i własnego dziedzictwa kulturowego.

Projekty wspierane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wpisujące się w poddziałanie 1.8.4 realizowane były zgodnie z zapisami programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przez jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze oraz związki kościelne i wyznaniowe.

W ramach programu Ochrona dziedzictwa kultury ludowej, którego budżet w 2009 r. wynosił 3 030 000 zł, przyznano 99 dotacji z przeznaczeniem na następujące rodzaje zadań :

- 1) warsztaty, kursy, szkolenia służące przekazywaniu umiejętności i tradycji szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji” i „szkół ginących zawodów”, w tym specjalistyczne szkolenia dla animatorów, instruktorów kultury i nauczycieli;
- 2) tworzenie programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży z wykorzystaniem nowoczesnych technik multimedialnych dotyczących zagadnień tradycyjnej kultury regionalnej;
- 3) tworzenie źródeł służących dokumentowaniu i archiwizowaniu zjawisk kultury ludowej; ich gromadzenie, ochrona, udostępnianie i popularyzacja;

- 4) zakup obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej w celu ich publicznego udostępniania;
- 5) konkursy, przeglądy i festiwale sztuki i rękodzieła ludowego, służące kultywowaniu i popularyzacji tradycyjnych i unikalnych elementów kultury ludowej;
- 6) działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz gwar.

Tabela nr 8. Przykłady przedsięwzięć skierowanych m.in. do społeczności wiejskich dofinansowanych w 2009 r. w ramach programu „Dziedzictwo Kulturowe”, Priorytet 5., Ochrona dziedzictwa kultury ludowej.

Rodzaj zadania	Nazwa beneficjanta	Nazwa zadania	Kwota dofinansowania (w złotych)
Warsztaty	Fundacja Domu Kultury Tczew	Stare zawody w fabryce sztuk	20 000,00
	Stowarzyszenie „Tratwa” w Olsztynie	Serce Dzwonu	20 000,00
	Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie	Etnolog – zaloguj się na ludowo!	50 000,00
	Miejskie Centrum Kultury w Żywcu	Rola kobiety w żywieckiej tradycji	20 000,00
Szkoła tradycji	Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy	MODRA SZKOŁA – ochrona dziedzictwa kultury ludowej - 2009	20 000,00
	Gminny Ośrodek Kultury w Borkach z/s w Woli Osowińskiej	Podlaska Szkoła Tradycji	15 000,00
	Centrum Kultury i Sportu im. Józefa Wybickiego w Kościerzynie	Kościerska szkołka ginących zawodów i obyczajów: „Zaboczone robote i zwecz”	15 000,00
Gwara	Gminny Ośrodek Kultury w Sierakowicach	VIII Dyktando Kaszubskie – Królewionka w pałacu	10 000,00
Konkursy	Kurpiowskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Łysych	40. Konkurs Palma Kurpiowska Łyse 2009	20 000,00
	Gminny Ośrodek Kultury w Stryżawie	Ogólnopolski Konkurs Rzeźbiarski „Św. Klemens w sztuce ludowej”	10 000,00
	Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie	XXV Ogólnopolski Konkurs Tańca Tradycyjnego	25 000,00
Festiwale	Miejski Ośrodek Kultury w Rabce – Zdroju	XXXIII Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych	15 000,00
	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Baranowie Sandomierskim	XVII Festiwal Dziecko w Folklorze	35 000,00

Edukacja jest jednym z podstawowych zadań statutowych, jakie realizują muzea. Większość programów edukacyjnych przygotowywanych jest z myślą o młodym odbiorcy. Należy podkreślić, że działalność edukacyjna muzeów różni się od edukacji szkolnej, gdyż jest skierowana do wszystkich grup wiekowych społeczeństwa i trwa nieprzerwanie.

Muzea odgrywają dużą rolę w edukacji regionalnej. Badają i dokumentują przeszłość, zbierają jej materialne przejawy, co ułatwia poznanie przeszłości historycznej i jej lokalnej odmiany, ucząc szacunku dla własnej kultury. Przy realizacji programów edukacyjnych muzea współpracują ze szkołami, wyższymi uczelniami, regionalnymi domami kultury, stowarzyszeniami, kościołami, związkami wyznaniowymi. Celem tego działania jest wyrównywanie szans mieszkańców wsi oraz budzenie poczucia tożsamości ze swoim regionem i jego kulturą, co jest szczególnie ważne w odniesieniu do dzieci i młodzieży wiejskiej. Muzea realizują programy, które włączają do aktywnego uczestnictwa liczną publiczność, głównie miejscowe społeczności, wyrabiając w nich emocjonalne więzi z regionem, szacunek i wrażliwość na kulturę regionu, przyczyniają się do integracji społeczności lokalnych wokół regionalnych tradycji.

Główną rolę odgrywają tutaj muzea na wolnym powietrzu (skanseny), usytuowane na ogół na terenach wiejskich. W każdym z nich funkcjonuje program zwiedzania, przygotowany z myślą o dzieciach wiejskich. Prowadzone są lekcje muzealne, spotkania z artystami ludowymi, warsztaty, konkursy, pokazy. Organizowane są festyny związane z pokazami tradycji i sztuki ludowej, takimi jak pieczenie chleba, miodobranie, dożynki.

Przykłady działań muzeów skansenowskich w 2009 r.:

- 1) pokazy dawnych prac domowych (przędzenie, tkanie, mielenie zboża, wyplatanie koszy);
- 2) zajęcia artystyczne w plenerze i we wnętrzach (np. malowanie na szkło, haftowanie, rzeźbienie w drewnie, lepienie z gliny, wykonywanie ludowych i stylowych ozdób choinkowych);
- 3) gry i zabawy ludowe, konkursy;
- 4) lekcje w szkole (np. nauka języka kaszubskiego, kaligrafowanie piórem, śpiewanie, rysowanie);
- 5) imprezy dla miłośników kuchni regionalnych dla popularyzacji tradycji kulinarnych;
- 6) festyny z okazji Dnia Dziecka dla dzieci z ich rodziców z pokazami zabaw, konkursami, spotkaniami z ciekawymi ludźmi;

7) koncerty muzyki, występy zespołów tanecznych (nie tylko folklorystycznych);

8) projekcje multimedialne nt. zwyczajów i obrzędów regionów.

W ramach programu ochrony i promocji rzemiosła i rękodzieła ludowego:

- 1) organizowanie kilkutygodniowych, kilkumiesięcznych kursów „ginące zawody”;
- 2) prowadzenie warsztatów dla zainteresowanych tradycją ludową (nie dla celów profesjonalnych), uprawianie doświadczalnych ogródków – edukując tą drogą i podtrzymując tradycję, której często już nie mogą przekazać młodemu pokoleniu rodzice i dziadkowie;
- 3) odtwarzanie warsztatów rzemieślniczych, będących przykładem miasteczkowej lub wiejskiej sztuki ludowej;
- 4) odtwarzanie, dokumentowanie i udostępnianie historii życia codziennego z przeszłości: wiejskiego sklepu, aresztu gminnego, karczmy itp.
- 5) muzea skansenowskie realizują program adresowany do dzieci wiejskich, którego celem jest pozyskiwanie obiektów ruchomych, przynoszonych przez młodych widzów i budzenie w ten sposób u młodzieży wiejskiej poczucia tożsamości ze swoim regionem, jego kulturą i muzeum – chroniącym i rejestrującym dorobek kulturalny regionu;
- 6) w oparciu o muzea realizowany jest program szkoleniowy Uniwersytetów Ludowych w zakresie ochrony dóbr kultury oraz „Małych ojczyzn”.

Poddziałanie 1.8.5 Rozwój i upowszechnienie sportu na obszarach wiejskich, w tym wśród dzieci i młodzieży.

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Upowszechnianie kultury fizycznej w środowisku wiejskim jest jednym z głównych zadań z obszaru sportu powszechnego oraz sportu osób niepełnosprawnych, finansowanych z części 25 budżetu państwa, przeznaczonych na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych stowarzyszeniom działającym w sferze kultury fizycznej i sportu.

Podstawowymi celami upowszechniania kultury fizycznej w środowisku wiejskim jest:

- stymulowanie mieszkańców obszarów wiejskich do udziału w różnych formach rekreacyjno-sportowej aktywności, zmierzające do niwelowania nierówności w stanie zdrowia i sprawności fizycznej w stosunku do ogółu społeczeństwa,
- tworzenie warunków do wartościowego spędzania czasu wolnego,
- wyrównywanie szans, zapobieganie marginalizacji i patologiom społecznym.

Cele te realizowane są przede wszystkim przez organizację masowych imprez rekreacyjno-sportowych i turystycznych, poszerzanie działalności klubów funkcjonujących na terenach wiejskich, organizowanie form współzawodnictwa i rywalizacji sportowej oraz szkolenie społecznych kadr kultury fizycznej – wolontariuszy, animatorów i organizatorów sportu.

Upowszechnianie sportu powszechnego wśród mieszkańców wsi oparte jest o masowy ruch sportowy zorganizowany w formie stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych działających w środowisku wiejskim. W największym zakresie zadania te wykonywało *Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe*, które od 1996 r. realizuje *Program na rzecz rozwoju kultury fizycznej w środowisku wiejskim*. Program ten kierowany jest do wszystkich mieszkańców wsi, bez względu na wiek i sprawność fizyczną, i zmierza do objęcia swym zakresem możliwie najszersze kręgi społeczeństwa wiejskiego, w szczególności dzieci i młodzież oraz rodziny. Zadania programu realizowane były poprzez organizację masowych imprez sportowo - rekreacyjnych, zawodów sportowych w różnych dyscyplinach sportu prowadzonych od najniższego szczebla, obozów sportowych oraz rozwój działalności ludowych klubów sportowych. Stałymi formami zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych, realizowanych także w 2009 r. były:

- turnieje o puchar Przewodniczącego Rady Głównej Zrzeszenia *Ludowe Zespoły Sportowe* w wybranych dyscyplinach sportu, w tym zawody integracyjne,
- igrzyska Ludowych Zespołów Sportowych i mieszkańców wsi (letnie i zimowe):
 - turnieje gmin i rodzin,
 - festyny rekreacyjne, dożynkowe,
 - pikniki,

- masowe biegi przełajowe mieszkańców wsi (wiosenne i jesienne),
- eliminacje do imprez szczebla wojewódzkiego i centralnego,
- ligi gminne w różnych dyscyplinach sportu,
- memoriały, maratony, rajdy, spływy kajakowe, zloty rodzin turystycznych, olimpiady wiedzy turystycznej.

Ponadto Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w minionym roku na dofinansowanie zadania *Rozwijanie sportu wśród dzieci i młodzieży - szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo w Ośrodkach Szkolenia Sportowego Młodzieży LZS* otrzymało z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej 3 551 583,51 zł. W szkoleniu realizowanym w 70 ośrodkach uczestniczyło 585 zawodników i zawodniczek w wieku 15 – 19 lat z 8 dyscyplin sportu. Zajęcia szkoleniowe prowadzone były przez 182 trenerów i instruktorów. Zawodnicy uczestniczyli w zgrupowaniach i konsultacjach szkoleniowych, a także w zawodach rangi mistrzostw Polski różnych kategorii wiekowych, na których zdobyli 405 medali. Objęto ich także badaniami okresowymi, diagnostycznymi i wydolnościowymi oraz sprawdzianami specjalistycznymi i testem sprawności ogólnej.

Upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu w środowisku wiejskim zajmowały się również inne podmioty. Mieszkańców wsi jako adresatów części swoich działań wybierały takie stowarzyszenia jak: *Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Katolickie Stowarzyszenie Sportowe RP, Stowarzyszenie Młodych Wielkopolan, Związek Młodzieży Wiejskiej* i inne organizacje pozarządowe realizujące zadania o zasięgu lokalnym.

Na zadania upowszechniania kultury fizycznej w środowisku wiejskim wydatkowano z budżetu państwa kwotę 5 892 423,34 zł. W finansowanych z tych środków zadaniach, uczestniczyło 192 946 mieszkańców wsi i małych miast.

Ponadto *Krajowa Federacja Sportu dla Wszystkich* przeprowadziła, jak co roku, Sportowy Turniej Miast i Gmin, w którym wystartowało 451 gmin do 15 tys. ludności, a więc reprezentujących środowisko wiejskie, gromadząc na starcie ponad 3 mln uczestników. Najlepsze spośród tych gmin otrzymały nagrody w postaci sprzętu sportowego przekraczającego wartość 335 tys. zł.

Wyrównywanie szans dostępu do sportu oraz zwiększenie powszechności aktywności sportowej społeczności wiejskiej, to priorytety większości zadań i programów sportu powszechnego, finansowanych także ze środków funduszy celowych. Trudno jest jednak wydzielić środki finansowe kierowane na ten cel oraz uczestników zadań.

Ze środków Funduszu Zajęć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów, realizowane były w środowisku wiejskim zajęcia sportowo - rekreacyjne, organizowane przez gminne jednostki samorządu terytorialnego oraz kluby sportowe i organizacje pozarządowe realizujące zadania statutowe z zakresu upowszechniania sportu i kultury fizycznej.

Znaczne środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, wydatkowane w ramach zadań programu „*Sport wszystkich dzieci*”, również trafiają do środowisk wiejskich. Środki te, przeznaczone są m.in. na organizację imprez i obozów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci, sprzęt sportowo-rekreacyjny, działalność animatorów i promocję sportu dzieci i młodzieży. W ramach tego programu realizowane jest także zadanie „*Organizator sportu dzieci i młodzieży oraz sportu osób niepełnosprawnych w środowisku wiejskim*”.

Działanie 1.9 Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji.

Poddziałanie 1.9.1 Stworzenie systemu pomocy materialnej dla uczniów pobierających naukę poza miejscem zamieszkania.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Narodowy Program Stypendialny stworzył podstawy dla polityki pomocy materialnej świadczonej uczniom, których sytuacja materialna i życiowa może spowodować zagrożenie zaprzestania realizacji obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, ograniczenie aspiracji edukacyjnych, odstąpienie od edukacji na wyższych poziomach nauczania. Narodowy Program Stypendialny wspiera także młodzież pobierających naukę poza miejscem zamieszkania. Art. 90d, ust. 4 ustawy o systemie oświaty stwierdza, że stypendium szkolne może być udzielane uczniom szkół ponadgimnazjalnych oraz słuchaczom kolegiów, także w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania.

Program zakłada wyzwolenie aktywności społecznej wielu podmiotów wspierających edukację dzieci i młodzieży oraz przyjęcie takich rozwiązań prawnych, które gwarantują skuteczność podejmowanych działań.

Zadaniem programu jest również wskazanie i wzmocnienie istniejących i przygotowywanych rozwiązań legislacyjnych oraz organizacyjnych, umożliwiających rozszerzenie zasięgu i zakresu pomocy o charakterze edukacyjnym. Dlatego niezbędna jest identyfikacja różnorodnych, realizowanych obecnie programów wsparcia materialnego dla uczniów i tworzenie warunków do realizacji tej pomocy przez jak najszerszą grupę podmiotów – jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, osoby prawne i fizyczne.

Zgodnie z powyższym, programem objęte były następujące obszary działania:

- pomoc materialna udzielana uczniom, słuchaczom i wychowankom na podstawie ustawy o systemie oświaty, w ramach systemu edukacji;
- pomoc materialna realizowana na podstawie programów rządowych;
- programy realizowane z wykorzystaniem wspólnotowych środków publicznych;
- działania umożliwiające i generujące aktywność podmiotów innych niż rządowe w zakresie udzielania pomocy edukacyjnej dla uczniów (w tym wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych).

Pomoc taka jest udzielana w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych, a także w ramach realizacji programów rządowych, dotyczących określonych problemów edukacyjnych.

Realizowana przez resort edukacji pomoc skierowana do uczniów ma charakter wsparcia edukacyjnego, nakierowanego na rozwiązywanie określonych problemów edukacyjnych uczniów, wynikających nie tylko z trudnej sytuacji materialnej, ale również sytuacji rodzinnej, problemów w nauce, chęci poprawy swoich umiejętności i poszerzenia wiedzy.

Rozwiązania organizacyjne w zakresie pomocy materialnej o charakterze edukacyjnym dla uczniów dostosowywane są do charakteru udzielanej pomocy.

Sprawy związane ze stypendiami szkolnymi i zasiłkami są realizowane jako zadanie własne gminy (na podstawie rozdziału 8a ustawy o systemie oświaty), które jest dofinansowywane z budżetu państwa.

Funkcjonujący od kilku lat system wsparcia edukacyjnego dla uczniów jest ważnym elementem w przełamywaniu barier w dostępie do edukacji, zwiększaniu ambicji edukacyjnych, zapobieganiu przedwczesnemu wypadaniu z systemu szkolnego. Zgodnie z danymi otrzymanymi z Systemu Informacji Oświatowej w roku szkolnym 2008/2009 z pomocy materialnej w formie stypendiów szkolnych skorzystało 567 123 uczniów, zaś zasiłki szkolne otrzymało 23 675 uczniów. Analiza danych wskazuje, że stopień wykorzystania środków w poszczególnych województwach w 2009 r. waha się od 73 % do 97%. Średnie wykorzystanie środków na poziomie kraju wyniosło ok. 91%. Jednocześnie z danych wynika, że stopień pozytywnie rozpatrzonych wniosków o przyznanie stypendium szkolnego wynosi od 86% do ok. 97%.

W celu zwiększenia oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie materialnym, w tym uczniom pobierającym naukę poza miejscem zamieszkania, Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadziło program „Wyprawka szkolna”. Program został przyjęty uchwałą Nr 57/2009 Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2009 r.

Zaplanowano liczebność grupy beneficjentów na ok. 550 tysięcy dzieci, z 1 615 000 uczniów rozpoczynających naukę w klasach I-III szkoły podstawowej i w klasie I gimnazjum, tj.:

- 24 % uczniów zgodnie z kryterium dochodowym, tj. około 388 tys. uczniów, (odsetek korzystających z programów pomocowych realizowanych od 2002 r.)
- 10 % uczniów poza kryterium dochodowym, tj. około 162 tys. uczniów.

Na realizację całego programu zaplanowano na 2009 rok 104 000 tys. zł.

Wg danych przekazanych przez kuratorów oświaty z realizacji programu w 2009 r. skorzystało 263 406 uczniów, w tym uczniów pochodzących z obszarów wiejskich i pobierających naukę poza miejscem zamieszkania.

Poddziałanie 1.9.2 Tworzenie warunków do rozwijania i usprawnianie systemu dowożenia uczniów z obszarów wiejskich do szkół oraz innych placówek oświatowych, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z uwzględnieniem możliwości korzystania przez nich z zajęć pozalekcyjnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek, itp.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Art. 1 pkt 16 lit. a oraz pkt 22 lit. a ustawy o zmianie ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705) wprowadza przepisy regulujące zasady dowożenia dzieci do przedszkoli i szkół, w tym także zasady dowożenia do przedszkoli i szkół dzieci niepełnosprawnych, z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Przepisy te obowiązują od 22 kwietnia 2009 r. i są realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego.

Poddziałanie 1.9.3 Tworzenie warunków do dostosowania działania świetlic szkolnych do potrzeb edukacyjnych dzieci z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zgodnie z danymi otrzymanymi z Systemu Informacji Oświatowej systematycznie wzrasta liczba nauczycieli zatrudnionych w świetlicach szkolnych, co wynika ze wzrostu zapotrzebowania rodziców uczniów – szczególnie w młodszym wieku szkolnym – na zapewnienie przez szkołę zajęć o charakterze wychowawczo-opiekuńczym.

Dzieci, których rodzice pracują dłużej niż trwają zajęcia lekcyjne mają możliwość korzystania z zajęć opieki świetlicowej. Podstawą prawną organizowania zajęć świetlicowych jest:

- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.).

Dzieci z obszarów wiejskich mogą korzystać z pomocy dydaktycznych zakupionych w ramach programu „Radosna szkoła”, z którego również pozyskiwane były środki na utworzenie miejsc zabaw i placów zabaw. Dzięki pozyskanym z programu środkom poziom oferowanej przez szkoły opieki świetlicowej uległ wyraźnemu polepszeniu.

Poddziałanie 1.9.4 Kształcenie umiejętności społecznych i życiowych uczniów, kształtowanie właściwych relacji w kontaktach międzyludzkich.

Zadanie było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Poddziałanie 1.9.5 Tworzenie punktów wyrównywania braków w nauce oraz przygotowania do lekcji, jako formy pomocy uczniom, poza siedzibą szkoły.

Zadanie było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Priorytet 2

Optymalne wykorzystanie i wzmocnienie istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego

W ramach priorytetu 2 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 2.1 Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich.

Poddziałanie 2.1.1 Dopuszaenie szkolnych pracowni przedmiotowych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2009 r. na doposażenie pracowni szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeznaczono 1.339 tys. zł

Poddziałanie 2.1.2 Dopuszaenie bibliotek szkolnych.

Zadanie było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Poddziałanie 2.1.3 Rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej.

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Ministerstwo Sportu i Turystyki będąc dysponentem środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na mocy rozporządzenia Ministra Sportu z dnia 10 lipca 2006 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (Dz. U. Nr 134, poz. 944 i Nr 178, poz. 1318) uczestniczy we współfinansowaniu zadań z obszaru modernizacji, remontów i inwestycji obiektów sportowych. W 2009 r. ogółem wydatkowano na zadania kontynuowane i nowo rozpoczynane kwotę 479 617,6 tys. zł, w tym na zadania zakwalifikowane jako inwestycje w obszarach wiejskich 132 449 787,62 zł. Z powyższych środków dofinansowywane były przedsięwzięcia (realizowane na terenach gmin wiejskich, wsi i małych miasteczek do 5 tys. mieszkańców)

w ramach programu budowy boisk wielofunkcyjnych ogólnie dostępnych dla dzieci i młodzieży, programu „Blisko-Boisko”, jak również zadania ujęte w wojewódzkich wieloletnich programach rozwoju bazy sportowej. W ramach przedmiotowych środków dofinansowanie otrzymały również uczestniczące w programie „Moje Boisko-Orlik 2012” gminy wiejskie, które ucierpiały w wyniku klęsk żywiołowych.

W 2009 r. odbyła się II edycja Programu „Moje Boisko-Orlik 2012”. Na jej realizację zabezpieczono środki budżetowe w ramach rezerwy celowej w kwocie 250 000 tys. zł. Ogółem objęto dofinansowaniem budowę 718 kompleksów sportowych. W skład kompleksów wchodzi: boisko piłkarskie o nawierzchni ze sztucznej trawy, boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej oraz budynek zaplecza, całość oświetlona, a boiska ogrodzone po obwodzie. Beneficjentami programu są wyłącznie jednostki samorządowe, które zgodnie z złożeniami Programu mogły otrzymać dotację celową w wysokości 33% wartości kosztów kwalifikowanych, nie więcej jednak niż 333 000 zł. W ramach powyższej kwoty wydatkowano środki budżetowe w wysokości 126 778 233 zł na dofinansowanie budowy 386 kompleksów na obszarach wiejskich/terenach gmin wiejskich, wsi i małych miasteczek do 5 tys. mieszkańców.

Tabela nr 9. Kompleksy sportowe na terenach wiejskich dofinansowane w ramach programu "Moje Boisko-Orlik 2012" w roku 2009¹³

WOJEWÓDZTWA	ILOŚĆ ORLIKÓW OGÓŁEM	W TYM NA OBSZARACH WIEJSKICH	DOFINANSOWANIE NA OBSZARACH WIEJSKICH OGÓŁEM
Dolnośląskie	53	30	9 649 312 zł
Kujawsko-Pomorskie	53	29	9 536 822 zł
Lubelskie	35	23	7 560 000 zł
Lubuskie	19	9	2 995 000 zł
Łódzkie	47	13	4 329 000 zł
Mazowieckie	89	48	15 770 376 zł
Małopolskie	44	31	10 195 436 zł
Opolskie	15	4	1 332 000 zł
Podlaskie	26	21	6 886 000 zł
Podkarpackie	37	24	7 892 000 zł
Pomorskie	36	16	5 152 000 zł
Śląskie	51	25	8 169 000 zł
Świętokrzyskie	15	11	3 663 000 zł
Wielkopolskie	103	50	16 402 287 zł
Warmińsko-Mazurskie	41	21	6 993 000 zł
Zachodnio-Pomorskie	54	31	10 253 000 zł
SUMA	718	386	126 778 233 zł

¹³ Według danych Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Poddziałanie 2.1.4 Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w związku z obniżeniem wieku spełniania obowiązku szkolnego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wspieranie rozwoju najmłodszych dzieci – realizacja Rządowego Programu „Radosna szkoła” w 2009 r.

Rządowy Program „Radosna szkoła”, zwany dalej „Programem”, został przyjęty przez Radę Ministrów na mocy Uchwały nr 112/2009 Rady Ministrów z dnia 7 lipca 2009 r. *w sprawie Rządowego programu wspierania w latach 2009-2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – „Radosna szkoła”, zwanej dalej „Uchwałą”.* Aktem prawnym regulującym szczegóły realizacji Programu jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lipca 2009 r. *w sprawie form i zakresu finansowego wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia* (Dz. U. Nr 110, poz. 915).

Głównym celem Programu jest pomoc finansowa organom prowadzącym w tworzeniu warunków realizowania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, a także w przygotowaniu szkół do rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci sześciolatnie. Bardzo istotne, w tym kontekście, jest łagodne wprowadzenie dzieci w naukę szkolną, uwzględniającą również wychowanie fizyczne i edukację zdrowotną.

Jednym z najważniejszych założeń Programu jest stworzenie sześciolatnim i siedmioletnim uczniom bezpiecznych warunków w zakresie nauki, wychowania i opieki w szkole porównywalnych z warunkami edukacji przedszkolnej, uwzględniającej aktywną naukę i zabawę, a także umożliwienie organizowania zajęć szkolnych i zajęć opieki świetlicowej, co pozytywnie wpłynie na niwelowanie reakcji stresowych u małych dzieci, spowodowanych nowymi dla nich sytuacjami związanymi z rozpoczęciem nauki w szkole.

Celem Programu jest stworzenie bezpiecznych i przyjaznych warunków do wszechstronnego rozwoju dziecka poprzez pomoc finansową w utworzeniu miejsc zabaw w szkole i szkolnych placów zabaw. Dzięki zakupionym pomocom dydaktycznym oraz utworzonym i zmodernizowanym placom zabaw będzie możliwe zwiększenie aktywności ruchowej dzieci, zapewnienie warunków do kształtowania sprawności fizycznej, promowanie nawyku aktywnego spędzania wolnego czasu, rozwijanie umiejętności motorycznych dzieci w młodszym wieku szkolnym, kształtowanie umiejętności społecznych, a także orientacji przestrzennej, analizy i syntezy słuchowej oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej.

W tym celu w ramach Programu organom prowadzącym w latach 2009-2014 przekazywane będzie wsparcie finansowe ze środków z budżetu państwa na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole (w wysokości 100% kwoty wsparcia finansowego wnioskowanej przez organ prowadzący) oraz na utworzenie lub modernizację albo na zwrot kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw (w wysokości do 50% kosztów).

Koszt całego programu wynosi 2 438 000 tys. zł, z czego 1 278 000 tys. zł pochodzić będzie z budżetu państwa. Wysokość dofinansowania z budżetu państwa w poszczególnych latach kształtuje się następująco: **w 2009 r. zaplanowano 40 000 tys. zł**, w 2010 r. – 150 000 tys. zł, w 2011 r. – 150 000 tys. zł, w 2012 r. – 488 000 tys. zł, w 2013 r. – 234 000 tys. zł, w 2014 r. – 216 000 tys. zł.

Beneficjentami Programu są organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe i ogólnokształcące szkoły muzyczne I stopnia: jednostki samorządu terytorialnego, osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne oraz minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Najważniejszymi beneficjentami są dzieci w młodszym wieku szkolnym, które dzięki Programowi mogą uczyć się i bawić w nowoczesnych i przyjaznych miejscach zabaw.

Realizacja Programu „Radosna szkoła” w 2009 roku.

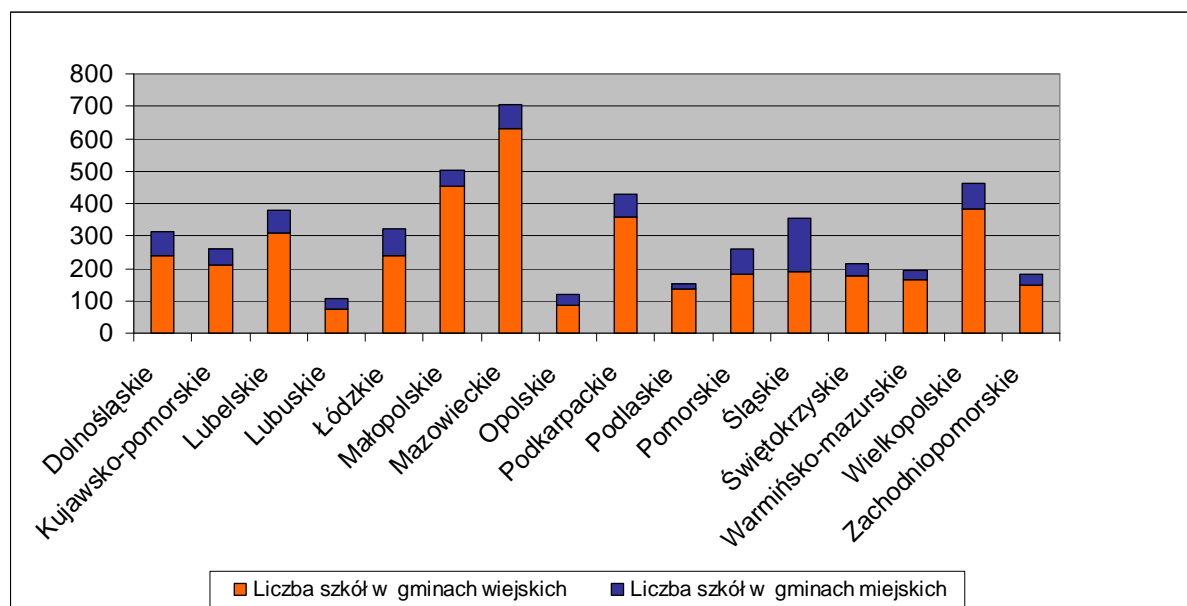
1. Zainteresowanie programem

W 2009 r. realizowana była I edycja Programu, w ramach której złożono 8892 wnioski na kwotę ponad 128 milionów zł. Sumę 40 milionów, przeznaczoną w budżecie państwa na realizację I edycji Programu, przekazano organom prowadzącym na zakup pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole.

2. Udział w Programie gmin wiejskich

Program „Radosna szkoła” jest spójny z Programem Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. Jednym z głównych kryteriów oceny wniosków oraz przyznawania środków w ramach Programu „Radosna szkoła” jest: „wyrównywanie dostępu do edukacji uczniów z obszarów wiejskich”. Na potrzeby Programu została stworzona definicja obszaru wiejskiego: przez obszary wiejskie należy rozumieć tereny położone poza granicami administracyjnymi miast oraz miasta liczące poniżej 5 tys. mieszkańców. W związku z tym szkoły z terenów wiejskich otrzymują wsparcie finansowe przed szkołami miejskimi oraz są bardziej uprzywilejowane podczas oceny wniosków przez komisję oceniającą powołaną przez wojewodę. Warto również podkreślić, że w I edycji Programu na 4954 szkoły, które otrzymały w 2009 r. dofinansowanie aż 3976 szkół znajdowało się na obszarach wiejskich, co stanowi ponad 80 % szkół.

Wykres nr 3. Udział gmin wiejskich w Programie „Radosna szkoła”.

Udział w Programie szkół z terenów wiejskich, które dotychczas nie mogły sobie pozwolić na zakup pomocy dydaktycznych, ułatwił wczesne diagnozowanie deficytów wynikających z zaniedbań środowiskowych wśród dzieci, a następnie podejmowanie działań usprawniających i stymulujących wszechstronny rozwój dziecka, korygujących zaburzone funkcje i struktury poznawcze dziecka. Miejsca zabaw wyposażone w nowoczesne i kolorowe materace, pufy, czy klocki przyczynią się również do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci pochodzących z różnych środowisk, przede wszystkim z terenów wiejskich.

Ponadto udział w Programie ułatwi uczniom szkół wiejskich dostęp do edukacji wysokiej jakości. W większej perspektywie szkoła stanie się miejscem bardziej atrakcyjnym, dzięki czemu rodzice chętniej będą posyłać sześciolletnie dzieci do I klasy szkoły podstawowej.

Działanie 2.2 Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z potrzebami gospodarki rynkowej i społeczeństwa wiedzy.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. został zakończony projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej pn. *„Doskonalenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół pod kątem jej zgodności z wymogami gospodarki opartej na wiedzy”*.

Projekt w zakresie podstaw programowych kształcenia zawodowego *„Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego”* (Poddziałanie 3.3.3) jest realizowany począwszy od 2008 r. przez beneficjenta systemowego – Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej. Okres realizacji projektu: 1.08.2008 r. – 31.12.2013 r., budżet całego projektu wynosi: 18 750 000 zł, w tym wydatki przewidywane na kolejne lata realizacji projektu kształtują się następująco: 2010 r. – 3 489 tys. zł, 2011 r. – 2 670 426 zł, 2012 r. – 6 141 829 zł, 2013 r. – 2 656 429 zł.

W ramach ww. projektu do końca 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 2 894 173 zł oraz wypracowano następujące rezultaty:

- opracowano metodologię oceny spójności podstaw programowych kształcenia w zawodach z wybranymi dokumentami obowiązującymi w kształceniu zawodowym,
- pilotażowo wdrożono opracowaną metodologię w 5 wybranych zawodach (technik rachunkowości, opiekunka środowiskowa, monter elektronik, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, kucharz małej gastronomii) i opracowano 5 raportów cząstkowych,
- opracowano raport końcowy z oceny spójności podstaw programowych kształcenia w zawodach z wybranymi dokumentami obowiązującymi w kształceniu zawodowym,
- opracowano słownik pojęć kluczowych,

- opracowano metodologię badania podstaw programowych pod kątem uzyskiwanych kwalifikacji w grupie zawodów oraz wyodrębnienia kwalifikacji specyficznych dla zawodu oraz cząstkowych składających się na zawód,
- dokonano przeglądu i analizy 183 podstaw programowych kształcenia w zawodzie i wyodrębniono kwalifikacje w tych zawodach,
- przeprowadzono badania kwalifikacji i kompetencji oczekiwanych przez pracodawców od absolwentów szkół zawodowych. Opracowano raport z badania potrzeb pracodawców,
- przygotowano nową metodologię konstruowania podstaw programowych kształcenia w zawodach. Opracowano przykładowe podstawy programowe w trzech zawodach.

Podziałanie 2.2.1 Modernizacja treści i metod kształcenia – doskonalenie podstaw programowych ukierunkowane na potrzeby zmieniającego się rynku pracy, w tym skuteczne podnoszenie kompetencji kluczowych (znajomości języków obcych, podstaw przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych, technologii informacyjno-komunikacyjnej).

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. opracowano podstawy programowe dla 6 nowych zawodów wprowadzonych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, tj.: technik przeróbki kopalin stałych, opiekun osoby starszej, technik rzemiosł artystycznych – sztukatorstwo i kamieniarstwo artystyczne, monter izolacji przemysłowych, blacharz izolacji przemysłowych, wiertacz odwiertów eksploatacyjnych i geofizycznych. W ramach projektu: „*Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego*” przeprowadzono analizę podstaw programowych w 183 zawodach z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, w tym we wszystkich zawodach „podległych” Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi (26 zawodów). Analizę prowadzono pod kątem oceny spójności podstawy programowej z innymi dokumentami obowiązującymi w kształceniu zawodowym, a także pod kątem kwalifikacji uzyskiwanych w grupie zawodów. Wstępnie wyodrębniono również kwalifikacje specyficzne dla zawodu oraz cząstkowe składające się na zawód.

Aktualnie trwają konsultacje społeczne z przedstawicielami właściwych ministerstw oraz pracodawców dotyczące wyodrębnionych kwalifikacji. Weryfikacja podstaw programowych będzie dokonywana pod kątem dostosowania tych podstaw do wymogów gospodarki opartej na wiedzy.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2009 r. odbyło się spotkanie zespołów do oceny podstawy programowej kształcenia w zawodzie *technik architektury krajobrazu*. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uczestniczyło poprzez swojego przedstawiciela w pracach *Zespołu opiniodawczo-doradczego do spraw kształcenia zawodowego* powołanego przez Ministra Edukacji Narodowej. Ponadto resort rolnictwa współpracuje z Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w ramach realizacji projektu pt. „*Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego*” w zakresie zawodów, dla których właściwym jest minister do spraw rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych i rybołówstwa.

Podziałanie 2.2.2 Przygotowanie alternatywnych modułowych programów nauczania dla zawodów oraz opracowanie obudowy dydaktycznej w postaci pakietów edukacyjnych dla ucznia i nauczyciela, w ramach projektu „Przygotowanie innowacyjnych programów do kształcenia zawodowego”.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W roku szkolnym 2009/2010 została wprowadzona nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w *sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz.17), która jest stosowana w przedszkolach oraz w klasach pierwszych szkół podstawowych i klasach pierwszych gimnazjów, a od roku szkolnego 2012/2013 w klasach pierwszych szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczych szkołach zawodowych, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i technikach.

Przewiduje się, że wdrożenie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół wpłynie na podniesienie jakości kształcenia oraz wychowania w przedszkolach i szkołach oraz zwiększenia odpowiedzialności nauczycieli i szkoły za efekty nauczania. Wdrożenie nowej podstawy do praktyki szkolnej otworzyło bardzo ważny etap w rozwoju kształcenia w polskim systemie oświaty i wychowania. Do najważniejszych decyzji zaliczyć należy uznanie: języka polskiego, matematyki, języków obcych za fundamentalny obszar wiedzy wspólnej dla wszystkich zdających maturę. Nowa podstawa programowa:

- przywiązuje szczególną uwagę do poszerzonego nauczania matematyki,
- kładzie bardzo duży nacisk na kształtowanie kompetencji kluczowych, w szczególności: umiejętność wykorzystywania wiedzy do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody lub społeczeństwa,
- podstawa programowa przedmiotów eksperymentalnych została uzupełniona o wymagania doświadczalne,
- wprowadza obowiązkowe nauczanie dwóch języków obcych już w gimnazjum.

Ponadto, nowa podstawa programowa traktuje okres nauki w gimnazjum i liceum łącznie, jako spójny programowo obszar kształcenia. Dzięki takiemu rozwiązaniu wszyscy uczniowie będą realizować jednakowy, czteroletni kurs kształcenia ze wszystkich przedmiotów tradycyjnie obecnych w szkole.

Poddziałanie 2.2.3 Dostosowywanie oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia zawodowego do planów rozwoju regionalnego (spójność polityki edukacyjnej na obszarach wiejskich z polityką rozwoju regionu).

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniom Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi utworzył od roku szkolnego 2009/2010 7 nowych szkół rolniczych, które weszły w skład dotychczasowych zespołów szkół. Ponadto w już istniejących typach szkół wprowadzono

kształcenie w nowych zawodach. Działanie to rozszerzyło regionalną ofertę edukacyjną, gdyż wnioski dyrektorów szkół uzyskały pozytywne opinie właściwych kuratorów oświaty oraz rad zatrudnienia.

Działanie 2.3 Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Poddziałanie 2.3.1 Stwarzanie warunków do organizowania w szkole zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, kursów, szkoleń, festynów, dyskusyjnych klubów filmowych, spotkań integrujących dzieci i rodziców itp.

Ministerstwo Środowiska

Minister Środowiska jest organem prowadzącym dla 16 szkół leśnych (na terenach wiejskich leżą ZSLiE w Brynku, ZSL w Białowieży, ZSL w Goraju, TL w Rogozińcu i ZSL w Zagnańsku). Szkoły te w ramach swojego planu finansowego podejmowały w 2009 r. różne działania, w których uczestniczyło łącznie 1868 osób. Działania te obejmowały:

- zajęcia pozalekcyjne (turystyczno-krajoznawcze) - 23 osoby,
- koła zainteresowań (przyrodnicze, łowieckie, sokolnicze, sygnalistów myśliwskich, botaniczne, entologiczne, biologiczne, geograficzne, gospodarki pasiecznej) - 287 osób;
- szkolenia (dotyczące polowania zbiorowego) - 12 osób,
- warsztaty (szkoleniowe, muzyczne sygnalistów, ekologiczne) - 883 osoby,
- konkursy (Sygnalistów Myśliwskich, Wabienia, Geograficzny, Ogólnopolski Konkurs Literacki i Fotograficzny „Las moja miłość”) – 415 osób,
- inne imprezy (Pokazy Psów Myśliwskich, festyn dla dzieci „Mój las”, Happening „Stop dzikim wysypiskom”, „Ożywić pola” 2009) – 260 osób.

Poddziałanie 2.3.2 Sprzyjanie udostępnianiu bibliotek i czytelni szkolnych oraz sal sportowych i boisk szkolnych mieszkańcom wsi.

Zadanie w miarę potrzeb i możliwości realizowane było przez jednostki samorządu terytorialnego.

Poddziałanie 2.3.3 Tworzenie wielofunkcyjnych placówek zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne mieszkańców wsi (w tym dostęp do Internetu), w skład których wchodziłyby m.in. biblioteka, klub, oddział przedszkolny.

Zadanie w miarę potrzeb i możliwości realizowane było przez jednostki samorządu terytorialnego.

Ponadto w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego zostały rozpoczęte prace koncepcyjne nad programem tworzenia tzw. świetlic wiejskich.

Działanie 2.4 Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Poddziałanie 2.4.1 Przygotowanie informacji o niniejszym Programie i rozesłanie jej do jednostek samorządu terytorialnego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Podobnie jak w 2008 r. Informacje na temat Programu zostały umieszczone na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej i przesłane do kuratoriów oświaty, które również umieściły je na swoich witrynach internetowych.

Poddziałanie 2.4.2 Utworzenie witryny internetowej dotyczącej niniejszego Programu. Stworzenie tematycznych portali internetowych dotyczących poszczególnych priorytetów.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W związku ze zmianą koncepcji prowadzenia witryny internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej poszczególne zagadnienia Programu związane z działalnością Ministerstwa Edukacji Narodowej zostały omówione szczegółowo i znajdują się na stronie resortu. Natomiast zagadnienia odpowiadające kompetencjom innych resortów znajdują się na ich stronach internetowych.

Poddziałanie 2.4.3 Zbieranie danych z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego o realizacji programów szczegółowych wynikających z zadań przewidzianych w niniejszym Programie. Opracowywanie raportów rocznych dotyczących realizacji programów szczegółowych wynikających z niniejszego Programu.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach działania były gromadzone i analizowane, także dla potrzeb niniejszego Sprawozdania, materiały dotyczące realizacji działań samorządów terytorialnych, które w podjętych inicjatywach realizowały zadania przewidziane w Programie.

Poddziałanie 2.4.4 Włączenie wojewódzkiej administracji rządowej oraz administracji samorządowej w działania na rzecz propagowania informacji o Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i wynikających z niego programów szczegółowych oraz ich realizacji – lokalne witryny internetowe, kontakty z prasą, telewizją, radiem.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wojewódzka administracja rządowa i samorzady terytorialne aktywnie włączały się w promowanie działań podejmowanych w ramach poszczególnych priorytetów Programu. Informacje o różnego typu inicjatywach lokalnych były umieszczane na stronach internetowych gmin, powiatów i województw. Często trafiały one na łamy prasy o zasięgu lokalnym, ale też ogólnokrajowym. Wydarzenia związane z realizacją poszczególnych działań były nagłaśniane przez radio i telewizję, i to zarówno o zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim.

Priorytet 3

Poprawa dostępności do infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej

W ramach priorytetu 3 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 3.1 Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Działanie 3.1 *Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy* oraz Działanie 3.7 *Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych* wpisuje się w realizację Priorytetów VIII i IX PO KL. Poddziałanie 8.1.1 *Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw* pozwala m.in. na realizację szkoleń, kursów i doradztwo zawodowe (jako działanie uzupełniające do szkoleń i kursów) skierowanych do dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności, w szczególności dla osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach z wyłączeniem kształcenia ustawicznego w formach szkolnych realizowanego w szkołach dla dorosłych. Poddziałanie 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie* pozwala m.in. na realizację szkoleń przekwalifikowujących i usług doradczych w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych (w tym indywidualne plany działań i pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia). Działanie 9.3 *Upowszechnianie formalnego kształcenia ustawicznego* pozwala m.in. na realizację kształcenia w formach szkolnych osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia, kwalifikacji ogólnych i zawodowych, programów formalnego potwierdzania kwalifikacji ogólnych i zawodowych zdobytych w sposób pozaformalny i nieformalny (wsparcie dla osób, które z własnej inicjatywy deklarują chęć

przystąpienia do egzaminu zewnętrznego i potwierdzenia posiadanych kwalifikacji), usług doradczych dla osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych kształceniem formalnym w zakresie wyboru kierunku i formy kształcenia formalnego w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy.

W 2008 r. w Poddziałaniu 8.1.1 zaplanowano wydatkowanie na poziomie 318 033 299 zł. Według stanu na luty 2009 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wynosiła 275 548 563 zł, w Poddziałaniu 8.1.2 zaplanowano wydatkowanie na poziomie 66 776 911 zł. Według stanu na luty 2009 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wynosiła 34 250 935 zł., w Poddziałaniu 9.1.2 zaplanowano wydatkowanie na poziomie 160 926 365 zł. Według stanu na luty 2009 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wynosiła 173 470 737 zł, w Działaniu 9.3 zaplanowano wydatkowanie na poziomie 62 511 206 zł. Według stanu na luty 2009 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wynosiła 25 426 164 zł¹⁴.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Z dniem 1 lutego 2009 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2009 r., Nr 6, poz. 33), która wprowadziła szereg rozwiązań prawnych mających na celu udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy.

Nowe regulacje prawne zapewniły dostęp do usług szkoleniowych dla nowych grup klientów, w szczególności: małżonków i domowników rolników, pracowników w wieku 45 lat i powyżej oraz uczestników Centrów Integracji Społecznej. Małżonkowie i domownicy rolników mogą skorzystać z usług szkoleniowych, jeżeli zamierzają podjąć zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą poza rolnictwem.

Wszystkie grupy osób poszukujących pracy, w tym małżonkowie i domownicy rolników mogą skorzystać z pełnego zakresu usług szkoleniowych tj.:

¹⁴ Kwoty przedstawione mają charakter informacyjny, gdyż nie wszystkie są wydatkowane na Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

- 1) skierowania na szkolenie do instytucji szkoleniowej, finansowane z Funduszu Pracy,
- 2) pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia,
- 3) dofinansowania kosztów egzaminów oraz kosztów uzyskania licencji,
- 4) dofinansowania kosztów studiów podyplomowych.

Nowe regulacje prawne zwiększyły też pomoc finansową bezpośrednio wypłacaną osobie bezrobotnej korzystającej z usług szkoleniowych. Od 1 lutego 2009 r. w miejsce dodatków szkoleniowych w wysokości 20% zasiłku wprowadzono stypendia w wysokości 100% lub 120% zasiłku (w przypadku grup preferowanych tj. bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, w wieku 50 lat i powyżej oraz bezrobotnych z prawem do zasiłku), natomiast od 1 stycznia 2010 r. stypendia dla wszystkich bezrobotnych wynoszą 120% zasiłku. Wprowadzono również stypendia w wysokości 20% zasiłku dla osób, które podjęły zatrudnienie w trakcie szkolenia lub studiów podyplomowych.

Zwiększono dostępność stypendiów na kontynuowanie nauki dla wszystkich bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (poprzednio przysługiwało ono tylko osobom do 25 roku życia) oraz podwyższono kwotę tego stypendium z 50% do 100% zasiłku.

Zliberalizowano warunki uzyskania wsparcia - wystarczy, że klient urzędu pracy wnioskujący o skierowanie na szkolenie, sfinansowanie kosztów egzaminu lub kosztów studiów podyplomowych wskaże celowość tych działań.

Wprowadzono wyższe zachęty dla pracodawców do inwestowania w szkolenia osób starszych; w przypadku pracowników powyżej 45 roku życia możliwa jest refundacja do 80% kosztów szkolenia, do wysokości 300% przeciętnego wynagrodzenia (dla pozostałych pracowników – do 50%) i ułatwiono pracodawcom, którzy utworzyli fundusz szkoleniowy korzystanie z dofinansowania szkoleń ze środków Funduszu Pracy.

Działania legislacyjne realizowane były w ramach środków własnych przeznaczonych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Działanie 3.2 Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning.

Poddziałanie 3.2.1 Opracowanie metodologii, programów i materiałów dydaktycznych do kształcenia na odległość (poziom ponadgimnazjalny). Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Poddziałanie zrealizowane zostało w całości w 2008 r.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (CDR), funkcjonujące na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, utworzyło centrum kształcenia na odległość, w skład którego weszło jeszcze 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego pozwalające na upowszechnianie wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii informatycznej, bez konieczności uciążliwego dla mieszkańców obszarów wiejskich przemieszczania się. W związku z tym przygotowane zostały materiały dydaktyczne w zakresie wiedzy dotyczącej prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i rozwoju obszarów wiejskich. W szkoleniach prowadzonych w formie kształcenia na odległość brało udział łącznie 598 rolników, nauczycieli i doradców rolnych. Ponadto prowadzone są tematyczne serwisy i portale internetowe.

Poddziałanie 3.2.2 Opracowanie programów nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na wybranych kierunkach studiów i poziomach kształcenia.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

W II edycji konkursu ogłoszonego 27 sierpnia 2008 r. nie było projektów z komponentem e-learningowym. Natomiast w ramach Priorytetu IV Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Poddziałaniu 4.1.1 „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni” został zrealizowany między innymi projekt *Studia podyplomowe na odległość z matematyki finansowej*, którego beneficjentem była Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie. Środki finansowe przekazane na realizację tego projektu wynosiły 1 555 000,00 zł.

Działanie 3.3 Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych „Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Poddziałanie zrealizowane zostało w całości w 2008 r.

Działanie 3.4 Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego.

Poddziałanie 3.4.1 Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. przedstawień teatralnych, koncertów muzycznych, spotkań ze znanymi osobami (np. autorami książek, aktorami, sportowcami).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W 2009 r. realizowane były zadania, które mają na celu organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych (koncerty, spotkania z artystami etc.). W dofinansowano m.in.:

Tabela nr 10. Przykłady przedsięwzięć dofinansowanych w 2009 r. w ramach programu „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury”, priorytet I. Edukacja kulturalna

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Gminny Ośrodek Kultury w Nowej Słupi z siedziby w Rudkach	XLIII Dymarki Świętokrzyskie	50.000
Wejherowskie Centrum Kultury w Wejherowie	IV Ogólnopolski Przegląd Małych Form Teatralnych im. A. Luterka	30.000

Poddziałanie 3.4.2 Organizowanie szkół letnich – wyjazdów wakacyjnych do dużych miast, w trakcie których uczniowie będą mogli pogłębić swoje zainteresowania na zajęciach warsztatowych, a także skorzystać z infrastruktury kulturalno-oświatowej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. na wypoczynek dzieci i młodzieży wojewodowie zaplanowali łącznie 23 978 000 zł.

Środki rozdysponowano w dwojaki sposób wykorzystując procedury przetargowe, negocjacje bez ogłoszenia (ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.) lub w trybie otwartego konkursu ofert zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.). 70% województw rozdysponowało środki w drodze przetargu – szczególnie w sytuacji, gdy uczestnicy nie ponosili żadnych opłat z tytułu korzystania z wypoczynku i jednocześnie w drodze konkursu szczególnie wtedy, gdy wypoczynek miał być dofinansowany w pewnej kwocie. Do kryteriów oceny merytorycznej zastosowanych w przypadku otwartych konkursów ofert należały przede wszystkim: atrakcyjność miejsca realizacji wypoczynku, rozumiana w szczególności jako: położenie geograficzne, walory wypoczynkowe i krajoznawcze, dostosowanie miejsca wypoczynku do oferty programowej, warunki sanitarne i socjalne, czas trwania turnusu, kwalifikacje i doświadczenie kadry w zakresie organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, atrakcyjność oferty programowej rozumiana w szczególności jako: różnorodność zajęć, dostosowanie zajęć do adresata wypoczynku, jego wieku, potrzeb rozwojowych, pochodzenia i środowiska rodzinnego, wartość edukacyjna zajęć, doświadczenie organizatora w zakresie realizacji wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej. W przypadku negocjacji zastosowano kryteria obejmujące następujące założenia organizacyjne: usytuowanie placówki wypoczynku nad morzem, w górach lub nad jeziorem, zakwaterowanie w ośrodku wypoczynkowym, znajdującym się na ogrodzonym i oświetlonym terenie, w budynku murowanym, w domkach campingowych lub pod namiotami. Wykonawcy musieli dysponować świetlicą, kuchnią i stołówką i boiskiem sportowym, zapewniać odpowiednie wyżywienie (np. 4 posiłki dziennie), usługę transportową, ciekawy program rekreacyjno-sportowy, w tym wycieczki dla uczestników turnusu, połączone ze zwiedzaniem atrakcji turystycznych regionu, bezpłatny wstęp do zwiedzanych obiektów, plażowanie i kąpiele, wycieczki w góry itp. Wykonawcy zobowiązani byli dołączyć harmonogram zajęć uczestników kolonii, uwzględniając przepisy prawa w tym zakresie.

Placówki wypoczynku organizowane były w formie półkolonii, kolonii i obozów. Miały one charakter sportowy, rekreacyjny, edukacyjny. Zajęcia sportowo-rekreacyjne obejmowały szkółki piłkarskie (piłka nożna, siatkowa, koszykówka, unihokej), naukę pływania, piłkę wodną, aquaerobik, warsztaty taneczne, zawody sportowe na wesoło, zwiady terenowe, wycieczki rowerowe. Organizatorzy zadbali o to, by wypoczynek dzieci i młodzieży promował aktywny wypoczynek jako element zdrowego stylu życia. Wiele działań koncentrowało się również wokół tematyki ekologii i krajoznawstwa. Formy wypoczynku o tej tematyce zakładały: propagowanie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zachowań chroniących otaczający nas świat (pogadanki, spotkania ze specjalistami, zajęcia w terenie), wykorzystywanie w codziennej praktyce życia na kolonii wiedzy i umiejętności z zakresu ekologii, konkursy tematyczne, imprezy kolonijne promujące postawy ekologiczne, wycieczki po najbliższej okolicy uwzględniające specyficzne warunki lokalnego ekosystemu, warsztaty zdrowego żywienia. Bardzo dużą część placówek wypoczynku realizowało programy z elementami aktywności twórczej. Programy na tych koloniach zawierały elementy warsztatów twórczości z różnych dziedzin: plastyka, technika, muzyka, kabaret, teatr, taniec, sport, dziennikarstwo. Dzieci i młodzież miała okazję to sprawdzenia swoich umiejętności i predyspozycji w różnych formach twórczych. Podczas kolonii dbano o aktywny wypoczynek oraz integrację dzieci. W programach znalazły się także elementy wiedzy o kulturze krajów europejskich oraz zajęcia z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Wiele programów, zwłaszcza w wypoczynku odbywającym się w miejscowościach uzdrowiskowych zawierało elementy promocji zdrowia, rehabilitacyjne, zawierające zajęcia będące częścią całorocznego programu szkoleniowego, elementy profilaktyki.

W organizowanych przedsięwzięciach brały udział także dzieci z terenów wiejskich. W niektórych województwa jednym z istotnych kryteriów wyboru uczestników było miejsce zamieszkania na wsi.

Poddziałanie 3.4.3 Wspieranie organizacji szkoleń i warsztatów z zakresu ochrony środowiska i przyrody.

Ministerstwo Środowiska

W 2009 r. Ministerstwo Środowiska rozpoczęło realizację ogólnopolskiej kampanii edukacyjno-informacyjnej mającej na celu zapobieganie powstawaniu odpadów i właściwe postępowanie z odpadami. Kampania ta finansowana jest z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Główną grupą docelową są mieszkańcy wsi i miasteczek Polski z wykształceniem podstawowym i średnim, głównie kobiety w wieku 20-54 lata.

Celem kampanii jest podniesienie świadomości i dostarczanie informacji i wiedzy na temat właściwego postępowania z odpadami oraz zmiana zachowania na rzecz właściwej gospodarki odpadami z uwzględnieniem następujących bloków tematycznych:

- nie pal śmieci w domu,
- stop dzikim wysypiskom,
- segreguj odpady.

Wszystkie parki narodowe łącznie zorganizowały w ubiegłym roku ponad 2200 imprez edukacyjnych, w których uczestniczyło ponad 295 tys. osób. W ramach współpracy z placówkami oświatowymi parki przeprowadziły łącznie ok. 1800 programów edukacyjnych, w których wzięło udział ponad 53 tys. uczestników.

Lasy Państwowe prowadziły na terenie całej Polski edukację leśną społeczeństwa organizując w szkołach spotkania z leśnikami.

W 2009 r. z tej formy edukacji skorzystało około 200 000 osób (dzieci i młodzież szkolna). Ponadto organizowane były:

- lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem,
- lekcje w izbie edukacji leśnej,
- spotkania z leśnikiem poza szkołami (Domy Kultury, Muzea, Urzędy Gmin itp.),
- konkursy leśne (wiedzy, literackie, plastyczne itp.),
- akcje, imprezy edukacyjne,
- wystawy edukacyjne,

- festyny, targi itp.

W 2009 r. w skali całego kraju, z różnych form edukacji leśnej skorzystało ponad 2,5 miliona osób. Nie jest prowadzona szczegółowa ewidencja w rozbiciu na obszary wiejskie i miejskie.

W ramach swojej działalności Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansował w 2009 r. projekty z zakresu edukacji ekologicznej wpisujące się w realizację „Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013” na łączną kwotę ponad 1,5 mln zł. Były to m.in. „Projekt szkoleń dla przedstawicieli Izb Rolniczych, doradców środowiskowych, Ośrodków Doradztwa Rolniczego”, „Oswoić naturę – ogólnopolska kampania na rzecz dialogu o Naturze 2000”, „Ożywić pola – Rok Cietrzewia”, „Ożywić pola – Rok Zająca”, „Myśląc o jutrze, segregujemy dzisiaj. Kampania edukacyjno-informacyjna w zakresie gospodarki odpadami w gminie Zakliczyn”, „Szkoła liderem środowiskowej edukacji ekologicznej - Mamy rady na odpady”.

Ponadto NFOŚiGW wraz z Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych współfinansowały w ramach V osi PO IiŚ „Kampanię na rzecz ograniczenia szkód wyrządzanych przez zwierzęta prawnie chronione (wilk, żubr, bóbr) na obszarze Zielonych Płuc Polski”, projekt „Edukacja-naturalnie! - akcja edukacyjna dla młodzieży szkolnej z obszarów Natura 2000 Polski pn-wsch” oraz „Ekointerwencje - Zwiększanie zaangażowania społeczeństwa w ochronę obszarów Natura 2000”.

Poddziałanie 3.4.4 Przekształcenie gminnych bibliotek publicznych w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i kultury poprzez ich wsparcie w zakresie infrastruktury informatycznej i architektonicznej, a także szkolenia bibliotekarzy w zakresie nowych kompetencji.

Realizacja poddziałania rozpoczyna się w 2010 r.

Działanie 3.5 Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich.

Poddziałanie 3.5.1 Utworzenie punktów informacji młodzieżowej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zadanie tworzenia punktów informacji młodzieżowej jest realizowane w ramach programu Eurodesk – europejskiego programu informacyjnego dla młodzieży i osób pracujących z młodzieżą. Program finansowany jest przez Komisję Europejską oraz rządy państw, które w nim uczestniczą. W Polsce, Eurodesk działa w strukturze Narodowej Agencji Programu Młodzież w Działaniu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

W 2009 r. Krajowe Biuro Eurodesk Polska kontynuowało rozbudowę sieci Eurodesk Polska na poziomie regionalnym i lokalnym. W tym roku odbyły się trzy szkolenia wprowadzające dla pracowników organizacji i instytucji należących do sieci Eurodesk Polska – w Sopocie, we Wrocławiu i Warszawie. Większość z nich to organizacje działające w mniejszych miejscowościach i na terenach wiejskich.

Do sieci Eurodesk Polska w poszczególnych województwach należą następujące organizacje i instytucje:

- *Województwo pomorskie*: Stowarzyszenie Nasz Łąg-Nasza Wieś z Łęga, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych z Czarnej Wody, Starostwo Powiatowe z Kartuz, Fundacja Filantropijna Projekt z Kwidzyna, Szkolny Ośrodek Kariery Perspektywa Zawodowa z Lęborka, Publiczne Gimnazjum z Lubichowa, Młodzieżowy Dom Kultury Ratusz z Malborka, Środowiskowy Hufiec Pracy OHP z Nowego Dworu Gdańskiego, Starostwo Powiatowe z Pucka, Stowarzyszenie Eureka z Redy, Gminna Biblioteka Publiczna ze Skarszew, Zespół Szkół Zawodowych ze Sztumu, Ośrodek Kultury z Czarska, Centrum Inicjatyw Obywatelskich ze Słupska, Fundacja Rozwoju Ziemi Chojnickiej i Człuchowskiej z Chojnic.

- *Województwo zachodniopomorskie*: Pyrzyce, Goleniów, Szczecinek, Gryfice

- *Województwo kujawsko-pomorskie*: Fundacja „Sąsiedzi wokół Szlaku Piastowskiego” z Mogilna.

Ponadto, w październiku 2009 r. powiększyło się grono konsultantów regionalnych i lokalnych prowadzących autorskie eurolekcje Eurodesk Polska w ramach projektu „Młodzież ma głos”. Do ponad 30 konsultantów, którzy prowadzą lekcje na temat wolontariatu,

studiów, pracy w Europie oraz europejskich i polskich funduszy młodzieżowych oraz sesji zachęcającej do zaangażowania w życie społeczne UE dołączyli pracownicy organizacji należących do sieci Eurodesk Polska z Leszna, Czerska, Kwidzyna, Elbląga, Skierniewic i Bydgoszczy. Lekcje prowadzone są na terenie całego kraju, także na terenach wiejskich.

Najbardziej spektakularnym projektem informacyjnym sieci Eurodesk Polska w 2009 r. był projekt „Młodzież ma głos”, w ramach którego konsultanci Eurodesk Polska przeprowadzili 120 sesji z młodzieżą na temat aktywności obywatelskiej w kontekście wyborów do Parlamentu Europejskiego. Sesje takie miały m.in. miejsce w Łukowie, Skierniewicach, Starogardzie Gdańskim, Krośnicach, Malborku, Zgierzu. Uzupełnieniem projektu był reportaż z udziałem uczestników sesji, który tuż przed eurowyborami dwukrotnie wyemitowała stacja Polsat news.

Poddziałanie 3.5.2. Rozwijanie międzynarodowej współpracy dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

„Młodzież w działaniu” to program Unii Europejskiej wspierający uczestnictwo w kształceniu pozaszkolnym, czyli w edukacji pozaformalnej. Nie jest on bezpośrednio skierowany do szkół i nauczycieli, jednakże szkoły, młodzież szkolna i nauczyciele z terenów wiejskich to znacząca grupa uczestników w Programie.

Wśród działań podejmowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) – Program „Młodzież w działaniu” skierowanych do młodzieży wiejskiej i osób pracujących z młodzieżą wiejską wskazać można następujące inicjatywy:

1. Strategię włączania młodzieży z mniejszymi szansami realizowaną od 2007 r. przez Polską Narodową Agencję Programu „Młodzież w działaniu”. Strategia ta skierowana jest do młodzieży, która ze względów ekonomicznych, społecznych, zdrowotnych, geograficznych ma utrudniony dostęp do udziału w Programie, ale również i do rozwijania swoich pasji i zainteresowań. W ramach Strategii wyznaczone zostały grypy docelowe, do których Narodowa Agencja kieruje odrębne działania. Jedną z najważniejszych

grup docelowych jest młodzież wiejska. Projekty angażujące młodzież wiejską lub dotyczące pracy z tą grupą docelową są traktowane priorytetowo.

2. W ramach Akcji 1.1 Wymiany Młodzieży możliwy jest udział w wymianie szkół jako instytucji wspierających dla nieformalnych grup młodzieży. W wymianie udział może wciąć grupa młodzieży, która interesuje się jakimś tematem i szuka za granicą partnerskiej grupy o podobnych zainteresowaniach. Nie może to być jednak wymiana klas, ponieważ to tego typu wymian służy Program Comenius. Z doświadczenia Programu wynika, że często uczestnikami tego typu wymian są szkolne koła zainteresowań.

Szkoły mogą również wspierać nieformalne grupy młodzieży w ramach Akcji 1.2 Inicjatywy Młodzieżowe. W ramach tej akcji nauczyciele mogą również pełnić rolę coachów, czyli osób wspierających w przypadku, gdy inicjatorem projektów są osoby niepełnoletnie, bądź tematyka projektu wymaga wsparcia specjalistycznego. Rola nauczyciela polega tu przede wszystkim na wspieraniu, a nie prowadzeniu grupy młodzieży.

Z kolei dla osób pracujących z młodzieżą wiejską możliwy jest udział w Akcji 4.3 Szkolenia i tworzenie sieci. W ramach tej Akcji osoby pracujące z młodzieżą wiejską mogą brać udział w międzynarodowych seminariach, szkoleniach, Job-shadowingach służących podnoszeniu kompetencji czy pogłębianiu wiedzy na dany temat.

3. Liczne szkolenia na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, które są przeznaczone dla młodzieży z terenów wiejskich oraz osób pracujących z młodzieżą wiejską. Szkolenia te służą rozpowszechnianiu informacji o Programie na terenach, które mają ograniczony lub utrudniony dostęp do informacji jak również związane są z podnoszeniem kompetencji przez młode osoby.

W każdym województwie Narodowa Agencja wybrała, drogą otwartego konkursu ośrodki szkolący programu „Młodzież w działaniu” oraz regionalnych konsultantów programu. Realizują oni serię szkoleń, spotkań informacyjnych oraz konsultacji zarówno w miastach wojewódzkich jak i w mniejszych miejscowościach danego województwa. Szczególny nacisk kładziny jest na to,

by co najmniej połowa prowadzonych działań realizowana była poza większymi miastami, co ma umożliwić dostęp do Programu osobom z małych miejscowości i wsi. Oferta szkoleń i wykaz placówek regionalnych znajduje się na stronie www.mlodziej.org.pl

Przykładem szkolenia na poziomie międzynarodowym jest m.in. szkolenie TC Rural, które odbyło się w listopadzie 2009 r. w Austrii. Szkolenie to skierowane było do osób pracujących z młodzieżą wiejską. Miało na celu porównanie realiów pracy z tą grupą w różnych krajach, dzielenie się doświadczeniami, podnoszenie kompetencji. Z Polski w szkoleniu wzięły udział 2 osoby.

Inną inicjatywą międzynarodową jest szkolenie Coach2Coach, które zrealizowane zostało w kwietniu 2009 r. Jego celem było podnoszenie kompetencji osób wspierających młodzież w realizacji projektów.

4. W 2008 r. Program „Młodzież w działaniu” rozpoczął realizację cyklu szkoleniowego „Działaj skutecznie! Młodzieżowa Akademia Lokalnych Liderów” dla młodych ludzi, którzy aktywnie działają na płaszczyźnie lokalnej. Założeniem organizatorów pierwszego cyklu było wzmacnianie młodych liderów z terenów wiejskich oraz małych miasteczek poprzez przekazanie wiedzy oraz umiejętności, które ułatwiałyby im prowadzenie działań w swoich lokalnych środowiskach. Szkolenie miało na celu rozwijanie umiejętności liderek uczestników, pokazanie, na czym polega sztuka bycia dobrym liderem oraz jak skutecznie działać w grupie i w swoim otoczeniu. Szkolenie zostało skierowane do młodzieży z mniejszymi szansami, pochodzącej z obszarów wiejskich oraz małych miejscowości, aby zainspirować młodych ludzi do podejmowania inicjatyw obywatelskich na gruncie lokalnym oraz wyposażyć ich w praktyczne narzędzia służące realizacji tych działań. Wymiernym rezultatem szkolenia było przygotowanie przez absolwentów Akademii 11 projektów i następnie wnioskowanie o ich dofinansowanie w Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu”. W latach 2008-2009 zaakceptowano następujące projekty, w które byli lub nadal są zaangażowani absolwenci Akademii:

- 5 projektów inicjatyw młodzieżowych w Akcji 1.2.;
- 1 projekt w ramach Akcji 1.1. Wymiany Międzynarodowe;
- 1 projekt w Akcji 1.3. Młodzież w demokracji, w których realizację byli i nadal są zaangażowani absolwenci Akademii;

- 1 projekt w ramach Akcji 5.1 Spotkania młodzieży i osób odpowiedzialnych za politykę młodzieżową;

W drugiej edycji cyklu szkoleniowego, rozpoczynającego się w listopadzie 2009 r., również przewidziano udział młodzieży z terenów wiejskich oraz małych miasteczek, ponieważ wspieranie tej grupy jest stałym priorytetem Programu „Młodzież w działaniu”.

5. Narodowa Agencja Programu Młodzież w 2009 r. współpracowała z Poakcesyjnym Programem Wsparcia Obszarów Wiejskich, który obejmuje gminy wiejskie i miejsko-wiejskie będące w najgorszej sytuacji z uwagi na mnogość problemów społecznych. (m. in. niski dochód na mieszkańca, peryferyjność położenia, liczba klientów pomocy społecznej, struktura demograficzna, niekorzystna struktura gospodarcza i mała aktywność społeczna). Dla około 400 osób pracujących z młodzieżą w tych gminach zostały zorganizowane szkolenia, podczas których wyposażono je w wiedzę i narzędzia mające na celu usprawnienie ich pracy z młodzieżą i zachęcenie do podjęcia współpracy międzynarodowej z podobnymi społecznościami w innych krajach.

Ponadto o programie „Młodzież w działaniu” poinformowano wszystkich konsultantów regionalnych PPWOW. Za ich pośrednictwem przekazano materiały i publikacje mające wesprzeć osoby pracujące z młodzieżą i samą młodzież.

Program „Młodzież w działaniu” umożliwia młodzieży wiejskiej udział w międzynarodowych działaniach, których celem jest nie tylko rozwijanie pasji i zainteresowań, ale kształtowanie kluczowych kompetencji przydatnych na rynku pracy i w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie.

Poddziałanie 3.5.3 Organizowanie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z elementami edukacji nieformalnej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. wysokość rezerwy nr 34 „Sfinansowanie wypoczynku letniego dzieci z terenów wiejskich, pochodzących z rodzin o niskich dochodach” wynosiła 3 000 000 zł. W ramach tej rezerwy zapewniono wypoczynek letni dzieci z terenów wiejskich,

pochodzących z rodzin o niskich dochodach (na ten cel przeznaczono 1 536 000 zł) oraz wypoczynek dzieci i młodzieży z terenów dotkniętych powodzią (na ten cel przeznaczono 1 464 000 zł).

W ramach rezerwy celowej, z wypoczynku skorzystało 2022 dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, pochodzących z rodzin o niskich dochodach. 11 województw, które zgłosiły do Ministerstwa Edukacji Narodowej potrzeby finansowe związane z organizacją wypoczynku letniego dla tej grupy wydatkowało łącznie około 96 % całej kwoty przeznaczonej na ten cel.

Ponadto ze środków rezerwy celowej finansowano wypoczynek 1478 dzieci i młodzieży z terenów, które w 2009 r. dotknęła powódź. Poziom wykorzystania środków w odniesieniu do wypoczynku dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, z rodzin o niskich dochodach, w ramach tej rezerwy, sięgnął około 72 %.

Wybór organizatorów wypoczynku letniego pokrywanego w ramach rezerwy odbywał się zgodnie z procedurą przetargową (ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.) lub w trybie otwartego konkursu ofert zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).

Tryb zamówienia publicznego zastosowało sześć kuratoriów oświaty. O wyborze ofert w tym trybie decydowały w większości: cena oferty, standard i lokalizacja obiektu oraz atrakcyjność turystyczna i klimatyczna miejsca wypoczynku, program wychowawczy, turystyczny i kulturalno-rozrywkowy oraz ewentualne zaangażowanie wolontariuszy i finansowy wkład własny. W składanych ofertach wymagano od oferentów zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych (budynki z pełnym węzłem sanitarnym i zapleczem socjalnym, warunki do realizacji programu rekreacyjno-sportowego i kulturalno-rozrywkowego), wyżywienie w formie czterech posiłków dziennie, wykwalifikowanej kadry, w tym opieki medycznej itp.

Pięć województw rozdysponowało środki na wypoczynek dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich i z rodzin o niskich dochodach w otwartych konkursach ofert. O wyborze organizatora decydował Zespół ds. zlecenia zadań publicznych. W tym przypadku kryteriami oceny były: standard obiektu wypoczynkowego i atrakcyjność miejsca pobytu, doświadczenie w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich oraz poziom realizacji zadania w latach poprzednich, kadra pedagogiczna, atrakcyjność i nowatorstwo programu oraz trafność wyboru zajęć dla młodych odbiorców ze wsi oraz adekwatnych metod pracy.

Udział dzieci i młodzieży w wypoczynku był wolny od obowiązku wnoszenia przez rodziców opłat za uczestnictwo. Do głównych kryteriów wyboru uczestników należały: miejsce zamieszkania na wsi, dochód na członka rodziny dziecka nie przekraczający 351 zł netto, wiek dzieci od 7 do 15-16 lat. Część kuratoriów oświaty przy naborze wzięła również pod uwagę dzieci i młodzież: będące sierotami, wychowankami domów dziecka oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także z rodzin zastępczych, z rodzin wielodzietnych, z rodzin patologicznych i zagrożonych patologią, wymagające wsparcia finansowego, a będące szczególnie uzdolnione, które nie uczestniczyły w latach poprzednich w tego typu wypoczynku. Nabór uczestników wypoczynku był dokonywany przede wszystkim na podstawie danych otrzymanych od jednostek samorządu terytorialnego województwa – list uczestników sporządzonych przez gminne ośrodki pomocy społecznej mających na względzie dochód nieprzekraczający 351 zł na jedną osobę w rodzinie, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.). W naborze udział brały również gminne zespoły ekonomiczno-administracyjne szkół oraz dyrektorzy szkół. W ramach przyjętej stawki (do 780 zł na jedno dziecko) sfinansowano koszty pobytu dziecka na kolonii, w tym wyżywienie, zakwaterowanie, dowóz uczestników kolonii, wynagrodzenie personelu pedagogicznego i obsługowego, koszty realizacji programu kulturalno-oświatowego, sportowo-rekreacyjnego, turystycznego, edukacyjnego, koszty ubezpieczenia, itp. Rodzice wyposażali dzieci w niezbędną odzież, obuwie, przedmioty higieny osobistej. Jeżeli sytuacja materialna rodziców nie pozwalała na zapewnienie ww. przedmiotów – organizator wypoczynku miał obowiązek zapewnić pomoc w tym zakresie (w wielu przypadkach organizatorzy deklarowali konkretną kwotę w kosztorysie oferty na tzw. wyprawkę dla dzieci).

Programy kolonii zakładały takie programy wychowawcze i formy ich realizacji by wykorzystując walory miejscowości uczestnicy mogli nabywać nowe umiejętności. Wszystkie organizowane formy letniego wypoczynku miały charakter uczenia się poprzez działanie i zabawę. Udział w przedsięwzięciach związanych z realizacją zadań sprzyjał kształtowaniu postaw prospołecznych takich jak: współdziałanie w grupie, komunikowanie się, podejmowanie decyzji, odpowiedzialność za siebie i innych, asertywność. Inne cele zakładały również: kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich, zaangażowanie i uspołecznienie; kształtowanie emocjonalnego stosunku do ziemi ojczystej; poznanie historii regionu, rozwijanie umiejętności współżycia społecznego i samorządności, kształtowanie pożądanych społecznie zasad i norm zachowania się, szczególnie w stosunku do osób młodszych i słabszych; uczenie szacunku do osób starszych, kolegów i samego siebie; kształtowanie nawyków kulturalnego spędzania wolnego czasu; umożliwianie uczestnictwa w zajęciach kulturalnych, rozwijanie twórczości, nauka zdrowych zasad rywalizacji w zespole, nauka racjonalnej organizacji pracy, dokładności i sumienności; kształtowanie postaw do samodoskonalenia, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań, sprawności fizycznej i umiejętności sportowych, stwarzanie optymalnych warunków do bez trosk, wesołej, kulturalnej zabawy oraz wypoczynku. W większości wypoczynek miał charakter sportowo-rekreacyjny, turystyczno-poznawczy, kulturalno-edukacyjny lub profilaktyczno-zdrowotny. W przypadku niektórych województw program dopasowano bezpośrednio do potrzeb uczestników, którzy mieli możliwość wybory warsztatów i zajęć, w których chcą uczestniczyć. Największym powodzeniem cieszyły się zajęcia z turystyki aktywnej – piesze rajdy, wycieczki górskie – przygotowywane tak, by kolonista potrafił posługiwać się mapą, umiał zaplanować trasę, poznał obowiązujące regulaminy i zasady turystyki. Ten rodzaj wypoczynku zakładał również gry i zabawy terenowe uczące orientacji w terenie, posługiwania się mapą i kompasem, rozwijających umiejętności sportowe i kreatywność. Zawsze łączono to z poznaniem najbliższego regionu, okolicy i miejsca pobytu. Bardzo dobre efekty wychowawcze osiągnęto poprzez realizację zajęć fotograficznych, plastycznych i tanecznych. Dużo emocji wzbudziła realizacja tematyki związanej z przygotowaniem sztuk teatralnych, w tym opracowanie scenariusza, scenografii i reżyseria przedstawień. W wielu przypadkach młodzi uczestnicy kolonii mogli uczestniczyć w zajęciach warsztatowych dotyczących ekologii, fotografii, ale też plastycznych i artystycznych, podczas których uprawiano haft, tkactwo artystyczne,

wikliniarstwo, ceramikę. Na koloniach obecni byli nierzadko również psychologowie i terapeuci, których obecność była istotna głównie ze względu na dzieci i młodzież z rodzin dysfunkcyjnych.

Wykorzystanie całej rezerwy nr 34 w 2009 r. wyniosło łącznie 2 540 907,68 zł, co stanowi 85% zaplanowanych środków.

Poddziałanie 3.5.4 Upowszechnienie nauki języków obcych wśród dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej sfinansowano realizację specjalistycznego obozu językowego z językiem hiszpańskim. W obozie uczestniczyło sto osób - uczniów polskich szkół średnich. Na realizację tego zadania zostały przeznaczone środki w wysokości 100 000 zł.

Dotacja Ministerstwa Edukacji Narodowej dla obozu językowego przeznaczona została na koszty związane z zakwaterowaniem, wyżywieniem uczestników, tworzeniem warunków do realizacji warsztatów językowych, atrakcyjnego i nowatorskiego programu rekreacyjno-wypoczynkowego oraz sfinansowaniem kosztów zakwaterowania i wyżywienia w czasie pobytu w Polsce kadry lektorów i asystentów z Hiszpanii, koszty realizowanego programu rekreacyjno-turystycznego oraz siedmiodniowej wycieczki zorganizowanej dla lektorów i asystentów z zagranicy po zakończeniu obozu. Do organizacji i przeprowadzenia obozu zatrudniono kadrę pedagogiczną z odpowiednim przygotowaniem, personel administracyjno-obslugowy i medyczny.

Ministerstwo Edukacji Narodowej w zakresie organizacji obozów językowych współpracowało z Polskim Komitetem ds. UNESCO,. Dzięki współpracy z tymi instytucjami na obozach językowych była obecna zagraniczna kadra lektorów oraz wolontariuszy.

Rekrutacja uczniów prowadzona była przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, będący bezpośrednim realizatorem tego zadania.

Poddziałanie 3.5.5 Wspieranie aktywnego uczestnictwa dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze – rozwijanie kompetencji kulturowych młodego pokolenia.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wśród zadań, które uzyskały pomoc finansową w ramach programu „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury”, priorytet I. Edukacja kulturalna znajdują się także działania edukacyjne, wspierające aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze. Poprzez prowadzone działania animacyjne oraz pracę z profesjonalnie przygotowanymi do tego animatorami kultury, nauczycielami szkół artystycznych etc. zyskują one możliwość rozwoju zainteresowań twórczych i artystycznych. W ten sposób wzbogaćana jest także pozaszkolna oferta edukacyjna.

Tabela nr 11. Przykłady przedsięwzięć wspierających uczestnictwo dzieci i młodzież z obszarów wiejskich w kulturze.

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Sądeckie Towarzystwo Muzyczne w Nowym Sączu	Edukacja muzyczna dzieci i młodzieży w Społecznych Ogniskach Muzycznych	35.000
Fundacja Braci Golec w Milówce	Letnie Artystyczne Warsztaty w Milówce	30.000
Stowarzyszenie Teatralne „Teatr Cinema” w Piechowicach – Michałowicach	Mistrzowie awangardy w dialogu z tradycją – cykl warsztatów	25.000

Ogólnie z programu „Edukacja kulturalna”, priorytet. I. Edukacja kulturalna zostało przeznaczonych na powyższe cele ok. 260 000 zł.

Działanie 3.6 Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania.

Poddziałanie 3.6.1 Stwarzanie warunków do sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, poprzez uzupełnienie liczby gabinetów profilaktyki zdrowotnej i opieki przedlekarskiej w szkołach.

Ministerstwo Zdrowia

Dokonana w 2009 r. nowelizacja ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.) nałożyła na Ministra Zdrowia obowiązek wydania aktów

wykonawczych, w których określone zostały zasady profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą. Rodzaj i zakres badań profilaktycznych wykonywanych u dzieci i młodzieży określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej* (Dz. U. 139, poz. 1139 i Nr 216, poz. 1642), zaś organizację profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą szkolną określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. *w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą* (Dz. U. Nr 139 poz. 1133). Obydwa obowiązujące rozporządzenia wyczerpują zawartość poprzedniego rozporządzenia i stanowią podstawę prawną do realizacji świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą. Wykaz świadczeń gwarantowanych oraz warunki realizacji poszczególnych świadczeniodawców określono w w/w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej*:

1. Załącznik nr 1 do rozporządzenia - określa wykaz świadczeń gwarantowanych lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz warunki realizacji, między innymi, porad patronażowych oraz badań bilansowych dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat;
2. Załącznik nr 2 do rozporządzenia - określa wykaz świadczeń gwarantowanych pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej oraz warunki realizacji, między innymi, wizyt patronażowych oraz badań bilansowych dzieci w wieku do 2 m. ż. do 5 lat;
3. Załącznik nr 3 do rozporządzenia - określa wykaz świadczeń gwarantowanych położnej podstawowej opieki zdrowotnej oraz warunki realizacji, między innymi, wizyt patronażowych dzieci w wieku do 1 dnia do 6 tygodnia życia;
4. Załącznik nr 4 do rozporządzenia - określa wykaz świadczeń gwarantowanych pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielanych w środowisku nauczania i wychowania w tym: realizacji testów przesiewowych u uczniów (6 – 18 lat).

Zgodnie z informacją przekazaną przez Narodowy Fundusz Zdrowia, na realizację Działania 3.6 *Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotną w środowisku nauczania i wychowania* w 2009 r. z budżetu NFZ na profilaktyczną opiekę zdrowotną w środowisku nauczania i wychowania wydatkowano środki w wysokości 250.606.204,62 zł (w tym: grupowa profilaktyka fluorkowa – 7.214.948,62 zł). Kwota ta odnosi się do ogółu świadczeń realizowanych przez pielęgniarki/ higienistki szkolne we wszystkich typach szkół w mieście i na wsi.

Poddziałanie 3.6.2 Zapewnienie sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.

Ministerstwo Zdrowia

W 2009 r. realizowano następujące programy polityki zdrowotnej finansowane z budżetu Ministra Zdrowia:

1. Program Szczepień Ochronnych

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 69.790.366,50 zł.

2. Program badań przesiewowych noworodków w Polsce na lata 2009 – 2014.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 16.337.500 zł.

3. Program kompleksowej diagnostyki i terapii wewnątrzmacicznej w profilaktyce następstw i powikłań wad rozwojowych i chorób płodu – jako element poprawy stanu zdrowia płodów i noworodków na lata 2009 – 2013.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 2.523.036 zł.

4. Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polski w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych na lata 2009 – 2014.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 7.973.511 zł.

5. Program eliminacji niedoboru jodu w Polsce na lata 2009 – 2011.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 500.000 zł.

6. Narodowy program leczenia hemofilii na lata 2005 – 2011.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 159.416.419 zł.

7. Program prewencji i leczenia cukrzycy w Polsce na rok 2009.

Przyjęty do realizacji w 2009 r. program zakładał kontynuację w zakresie zadań pn.: Wdrożenie i prowadzenie rejestru Chorych na Cukrzycę (dorosłych) i Rejestru Wieku Rozwojowego (dzieci i młodzieży. Wyłonieni w postępowaniu konkursowym realizatorzy, z przyczyn niezależnych, nie mieli faktycznej możliwości realizacji zaplanowanych w 2009 r. w programie działań.

8. Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce na lata 2007 – 2009.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 143.566.354 zł.

9. Monitorowanie stanu zdrowia jamy ustnej populacji polskiej w latach 2007 – 2009.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 200.000 zł.

10. Narodowy program profilaktyki i leczenia chorób układu sercowo – naczyniowego na rok 2009 POLKARD.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 25.965.574 zł.

11. Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych w 2009 roku.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 207.465.807 zł.

12. Psychiatryczna opieka zdrowotna na lata 2009 – 2013.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 1.778.556 zł.

13. Narodowy Program Zapobiegania Nadwadze i Otyłości oraz Przewlekłym Chorobom Niezakaźnym poprzez Poprawę Żywienia i Aktywności Fizycznej na lata 2007 – 2011 POL - HEALTH.

W 2009 r. wydatkowano środki w wysokości 512.659 zł.

Działanie 3.7 Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Realizacja poddziałania opisana została w działaniu 3.1.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Wprowadzona w życie 1 lutego 2009 r. ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r., Nr 6, poz. 33) rozszerzyła ofertę edukacyjną urzędów pracy o nowy instrument pn. „przygotowanie zawodowe dorosłych” umożliwiającą uzyskanie tytułu zawodowego, tytułu czeladnika lub

zdobycie umiejętności zawodowych. Przewidziano dwa warianty tej formy aktywizacji: „praktyczną naukę zawodu dorosłych”, trwającą od 12 do 18 miesięcy oraz „przyuczenie do pracy dorosłych”, trwające od 3 do 6 miesięcy.

Program przygotowania zawodowego dorosłych będzie realizowany przede wszystkim u pracodawców (w 80% przeznaczony ma być na nabywanie umiejętności praktycznych). Pracodawca ma obowiązek wyznaczenia opiekuna osoby uczącej się, o odpowiednich kwalifikacjach. Otrzyma refundację niezbędnych bieżących wydatków, ponoszonych na każdego uczestnika oraz jednorazową premię, gdy uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych pomyślnie złoży egzamin końcowy. Ze środków Funduszu Pracy będą opłacane koszty egzaminów.

Uczestnicy tej formy aktywizacji otrzymują stypendium ze środków Funduszu Pracy w wysokości 120% zasiłku.

Instytucja szkoleniowa otrzyma należność za realizację ustalonej części programu nauki teoretycznej.

Działania legislacyjne realizowane były w ramach środków własnych przeznaczanych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2009 r. trwały prace legislacyjne nad wydaniem nowego rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, które weszło w życie z dniem 17 lipca 2009 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 944 oraz z 2010 r. Nr 102, poz. 650). Ponadto trwały prace nad opracowaniem procedur wdrożeniowych. W terminie od dnia 5 października 2009 r. do dnia 13 listopada 2009 r. trwał nabór wniosków o przyznanie pomocy, a następnie weryfikacja tych wniosków przez podmiot wdrażający pod względem formalno-prawnym. W ramach przeprowadzonego naboru złożono 220 wniosków na kwotę prawie 188 mln zł

W ramach omawianego działania ogłaszane są konkursy na realizację szkoleń dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie, w zakresie tematów szkoleń opracowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, uwzględniających zainteresowanie zgłaszane przez uczestników tych szkoleń.

W 2009 r. ogłoszono konkursy na realizację szkoleń w ramach następujących tematów:

- zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich a obowiązek spełnienia przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności, ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych – *zasięg wojewódzki*,
- rolnictwo ekologiczne i zasady sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwach ekologicznych - *zasięg krajowy*,
- produkcja mięsa wysokiej jakości szansą opłacalności produkcji – *zasięg wojewódzki*,
- wykorzystanie komputera, programów komputerowych i Internetu gwarancją sprawnego zarządzania gospodarstwem rolnym – *zasięg wojewódzki*,
- produkcja biogazu rolniczego – korzyści i zagrożenia - *zasięg krajowy*,
- podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez zrzeszanie się rolników ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej – *zasięg krajowy*,
- możliwości ubezpieczenia przez rolników upraw i zwierząt gospodarskich – *zasięg krajowy*.

Działanie „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objęte PROW na lata 2007-2013, kierowane do rolników i posiadaczy lasów nie prowadzi bezpośrednio do podnoszenia posiadanego wykształcenia tych osób, a celem szkoleń jest doskonalenie zawodowe w ramach posiadanego już wykształcenia. Realizacja tego działania tworzyć ma warunki do rozwijania przez osoby zatrudnione w rolnictwie i leśnictwie wiedzy oraz umiejętności, niezbędnych do prowadzenia przez te osoby

działalności rolniczej lub leśnej zgodnie z normami krajowymi i wymogami Unii Europejskiej. Są to szkolenia prowadzące do restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, zwiększenia konkurencyjności i dochodowości działalności rolniczej lub leśnej.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie organizowało lub koordynowało różne formy edukacji: doskonalenie zawodowe doradców, nauczycieli, rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Ponadto CDR udostępniało pakiety edukacyjno-informacyjne dla organizatorów kształcenia dla dorosłych w zawodach sektora rolno-spożywczego, jak również elektroniczne wykazy programów szkoleń dla potrzeb wsi i rolnictwa. W 2009 r. 313 różnymi formami edukacyjnymi objęto łącznie 12 211 uczestników.

Prowadzone przez CDR centrum kształcenia na odległość w 2009 r. objęło tą formą zdobywania wiedzy 598 osób.

Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie, w 2009 r. objęło różnymi formami doskonalenia zawodowego i metodycznego łącznie 1015 nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych. Stanowi to znaczące specjalistyczne uzupełnienie oferty doskonalenia dla tej grupy nauczycieli.

Priorytet 4

Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej

W ramach priorytetu 4 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 4.1 Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej.

Poddziałanie 4.1.1 Tworzenie warunków dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, sprzyjających rozwojowi sieci i usług telekomunikacyjnych, w tym szerokopasmowego dostępu do Internetu.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

W Strategii społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013, przyjętej w dniu 23 grudnia 2008 r. uchwałą Rady Ministrów nr 274/2008, działaniu temu odpowiada cel 2 w obszarze strategicznym Gospodarka: Stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz e-usług w Polsce.

Najważniejszym narzędziem służącym koordynacji wdrażania zapisów *Strategii* jest praca Międzyresortowego Zespołu ds. Realizacji Programu Polska Cyfrowa. W 2009 r. zespół wypracował zbiór rekomendacji i zaleceń, w tym zmian legislacyjnych, nakierowanych na upowszechnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz rozwój usług elektronicznych i treści cyfrowych. Znalazły się w nich takie wyzwania jak pobudzenie inwestycji w infrastrukturę telekomunikacyjną, znoszenie barier prawnych, administracyjnych i technicznych oraz stworzenie najdogodniejszych warunków dla efektywnego wykorzystania środków unijnych przeznaczonych na rozwój społeczeństwa informacyjnego. Szczegółowe informacje podsumowujące efekty działalności Zespołu zawarte zostały w raporcie implementacyjnym przekazanym Prezesowi Rady Ministrów w marcu 2009 r..

Wśród najważniejszych rekomendacji zawartych w pierwszym raporcie znalazła się konieczność przeprowadzenia odpowiednich zmian legislacyjnych, które m. im. umożliwią jednostkom samorządu terytorialnego podejmowanie działalności telekomunikacyjnej

na obszarach, na których taka działalność jest nieopłacalna biznesowo oraz wprowadzą rozwiązania ułatwiające inwestowanie i pobudzające konkurencję na rynku telekomunikacyjnym.

W ramach realizacji innej rekomendacji, dotyczącej koordynacji działań utworzono Krajowe Forum Szerokopasmowe, będące platformą współpracy rządu, samorządów, operatorów, instytucji finansowych, organizacji pozarządowych i regulatora rynku (Urzędu Komunikacji Elektronicznej). Wsparciem działalności Krajowego Forum Szerokopasmowego jest portal internetowy www.forumszerokopasmowe.pl służący komunikacji, wymianie wiedzy i doświadczeń wszystkich stron zaangażowanych w rozwój usług i sieci szerokopasmowych, a także stanowiący bazę wiedzy na temat inwestycji telekomunikacyjnych w Polsce. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji współfinansuje ww. portal.

Ministerstwo Infrastruktury

Prowadzono wraz z Urzędem Komunikacji Elektronicznej prace legislacyjne dotyczące opracowania ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych. Ustawa ta ma na celu zapewnienie rozwoju dostępu do telekomunikacji, w tym także na obszarach wiejskich, przy czym szczególne działania nakierowane są na szerokopasmowy dostęp do Internetu oraz likwidację wykluczenia cyfrowego geograficznego i socjalnego. Ustawa przewiduje m.in. szereg ułatwień w prowadzeniu przez przedsiębiorców procesów inwestycyjnych związanych z rozwojem infrastruktury telekomunikacyjnej, co w konsekwencji będzie miało pozytywny wpływ na rozwój i upowszechnienie usług telekomunikacyjnych.

Poddziałanie 4.1.2 Zakup sprzętu komputerowego dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek wiejskich, w tym dla praktycznej nauki zawodów rolniczych.

Zadanie zostało zrealizowane w całości w 2008 r.

Poddziałanie 4.1.3 Ułatwienie dostępu do Internetu mieszkańcom obszarów wiejskich, w tym zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili” oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Działanie 4.1.3 *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich* realizowane jest za pomocą działań 8.3 i 8.4 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013.

Działanie 8.3 POIG *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion* ma na celu zapewnienie dostępu do Internetu dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym z powodu trudnej sytuacji materialnej lub niepełnosprawności. Dofinansowanie otrzymują projekty realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, konsorcja JST lub konsorcja JST i organizacji pozarządowych. Wsparcie przeznaczone jest na zapewnienie dostępu do Internetu oraz serwisowanie urzędzeń, a także na przeprowadzenie niezbędnych szkoleń dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym – przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia odpowiednich warunków użytkowania przez grupy docelowe. Wśród beneficjentów ostatecznych najliczniejszymi grupami są osoby uprawnione do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych oraz posiadające orzeczenia o znacznym bądź umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Ze względu na prawidłowości w rozkładzie przestrzennym ww. grup osób wykluczonych należy zauważyć, że znacząca grupa potencjalnych beneficjentów działania 8.3 zamieszkuje obszary wiejskie i peryferyjne. Obserwacje urzędników obsługujących ww. działanie potwierdzają iż rzeczywiście beneficjenci w znacznym stopniu pochodzą z tych obszarów.

W ramach działania 8.3 POIG *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion* w 2009 r. zakończono nabór ciągły wniosków rozpoczęty w czerwcu 2008 r. oraz przeprowadzono dwa kolejne nabory. W trakcie wszystkich trzech rund aplikacyjnych złożono 154 wnioski na łączną kwotę 99,4 mln euro, z czego 63 przeszły ocenę merytoryczną (na kwotę 34,9 mln euro). Do dnia 31 grudnia 2009 r. Instytucja Wdrażająca podpisała 47 umów o dofinansowanie na kwotę 15,3 mln euro. Stopień wykorzystania środków wyniósł więc 4,3% alokacji (364 mln euro w perspektywie 2007-2013). Pod koniec 2009 r. większość beneficjentów była jeszcze

na etapie doboru grup docelowych, ogłoszenia przetargów na sprzęt komputerowy oraz dostarczanie Internetu. W trakcie kolejnych naborów zaobserwowano duży wzrost zainteresowania i aktywności beneficjentów działaniem 8.3 objawiający się liczbą oraz wartością składanych wniosków (w I naborze wpłynęło 41 wniosków, podczas gdy w trzecim już 108). Spowodowane to było wprowadzeniem korzystnych zmian w dokumentach programowych (m.in. rozszerzenie grupy odbiorców końcowych) oraz wzmożeniem działań informacyjno-promocyjnych.

Kwota przewidziana na realizację działania 8.3 w 2010 r. wynosi 86,4 mln euro.

Działanie 8.4 POIG *Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”* ma na celu stworzenie możliwości bezpośredniego dostarczania usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu na etapie tzw. ostatniej mili dla grupy docelowej (dostarczanie Internetu bezpośrednio do użytkownika) poprzez wsparcie mikro- małych i średnich przedsiębiorców zamierzających dostarczać tę usługę na obszarach, na których prowadzenie tej działalności na zasadach rynkowych jest nieopłacalne finansowo. Ze względu na specyfikę rynku telekomunikacyjnego duża część inwestycji ma miejsce na obszarach wiejskich. W dużych i średnich miastach inwestycje takie są zwykle opłacalne na warunkach komercyjnych, więc obszary te nie kwalifikują się do otrzymania wsparcia w ramach działania 8.4 PO IG. Dofinansowanie otrzymują projekty realizowane przez małych i średnich przedsiębiorców lub organizacje pozarządowe. W ramach działania przewiduje się realizację projektów polegających na dofinansowaniu budowy dedykowanej infrastruktury teleinformatycznej stworzonej pomiędzy najbliższym lub najbardziej efektywnym punktem dystrybucji Internetu a grupą (-ami) docelową (-ymi).

W ramach działania 8.4 POIG *Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”* w 2009 r. przeprowadzono trzy nabory wniosków o dofinansowanie, wliczając nabór ciągły ogłoszony w grudniu 2008 r. Podczas wszystkich trzech rund aplikacyjnych złożono 123 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 22 mln euro, z czego 14 przeszło ocenę merytoryczną (na kwotę 1,6 mln euro). Do końca 2009 r. Instytucja Wdrażająca podpisała 6 umów o dofinansowanie projektów na kwotę 385 tys. euro. Stopień wykorzystania środków wyniósł więc 0,19% alokacji (200 mln euro w perspektywie 2007-2013). Warto jednak zaznaczyć,

iż trzecia runda aplikacyjna, na którą wpłynęło zdecydowanie najwięcej wniosków (86 ze 123 ogółem) zakończyła się dopiero 31 grudnia 2009 r.

Kwota przewidziana na realizację działania 8.4 w 2010 r. wynosi 47 mln euro.

W wyniku zatwierdzenia w dniu 12 czerwca 2009 r. zmian do *Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013* wprowadzono możliwość realizacji projektu systemowego dla działań 8.3 i 8.4, mającego na celu zapewnienie koordynacji instrumentów wsparcia z zakresu społeczeństwa informacyjnego. W ramach projektu mają być prowadzone działania promocyjne dla działań 8.3 i 8.4, polegające m.in. na informowaniu potencjalnych beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia (organizowanie kampanii informacyjnych, promocji w mediach, organizowanie seminariów i konferencji, udzielanie konsultacji beneficjentom w regionach), prowadzeniu szkoleń dla beneficjentów i osób wykluczonych cyfrowo, wsparciu beneficjentów w przygotowywaniu dokumentacji niezbędnej do realizacji projektu i wykonaniu ekspertyz związanych z realizacją projektów. Projekt obejmować będzie także wsparcie doradcze, eksperckie oraz komponent koordynacyjny mający na celu zapewnienie spójności interwencji w ramach działań 8.3 i 8.4 PO IG z inwestycjami w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej i regionalnych programów operacyjnych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W dniu 17 grudnia 2009 r. wydana została decyzja Komisji Europejskiej zatwierdzająca zmiany do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zmieniająca decyzję Komisji C(2007)4126 z dnia 7 września 2007 r. zatwierdzającą Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Decyzja odnosi się do zaproponowanego podziału dodatkowych środków finansowych na realizację tzw. „Nowych wyzwań” wynikających z przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej (Common Agricultural Policy Health Check). Dodatkowe środki przyznane Polsce, zostaną przeznaczone m.in. na inwestycje z zakresu budowy infrastruktury szerokopasmowego Internetu na wsi (59 111 500 euro - środki EFRROW) w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007 - 2013.

W ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” PROW 2007 – 2013 finansowane będą inwestycje prowadzące m.in. do:

- utworzenia w gminach sieci dystrybucyjnych,
- tworzenia i umożliwienia dostępu do infrastruktury szerokopasmowej (w tym instalacji urządzeń do przesyłu wstecznego i urządzeń naziemnych) dla odbiorców prywatnych i instytucjonalnych,
- tworzenia publicznych punktów dostępu do Internetu (tzw. PIAP).

Zgodnie z PROW na lata 2007 – 2013, pomoc może być przyznana na:

- projekt realizowany w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys.
- projekt spełniający wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tego projektu.

Ponadto, projekty z zakresu budowy infrastruktury szerokopasmowego Internetu mogą być realizowane na obszarach wiejskich dotkniętych wykluczeniem cyfrowym, tj. gdzie brak jest dostępu do sieci Internetu szerokopasmowego (obszary „białe”). Ponadto, dla operacji realizowanych w ramach ww. działania wymagana będzie komplementarność projektu z innymi przedsięwzięciami z zakresu społeczeństwa informacyjnego (zrealizowanymi bądź planowanymi).

Przedstawione powyżej informacje odnoszą się także do poddziałania 4.2.1 Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Działanie 4.2 Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej.

Poddziałanie 4.2.1 Stworzenie mieszkańcom obszarów wiejskich warunków do nabywania i doskonalenia umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej:

1) upowszechnianie informacji o nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej, wskazanie roli Internetu w codziennym życiu;

2) prowadzenie szkoleń dotyczących wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej;

3) stworzenie oprogramowania dostosowanego do potrzeb gospodarstw domowych na obszarach wiejskich.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

W Drugim Raportcie z prac Międzyresortowego Zespołu ds. Realizacji Programu Polska Cyfrowa przedstawiono sześć priorytetów, odnoszących się do zidentyfikowanych kluczowych zadań administracji rządowej w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego. Działaniu 4.2.1 w tym podziale odpowiada priorytet drugi *Edukacja cyfrowa. Rozwój umiejętności i wiedzy o usługach szerokopasmowych* nakierowany na przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, podnoszenie kompetencji cyfrowych, a także wzmacnianie popytu na usługi szerokopasmowe. Odpowiednie umiejętności obywateli są niezbędne, by mogli oni w pełni wykorzystywać usługi szerokopasmowe – w celu podniesienia jakości ich życia, uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym, a zwłaszcza zwiększania szans zawodowych czy biznesowych.

Międzyresortowy Zespół Polska Cyfrowa zarekomendował kontynuowanie prac nad opracowaniem i uruchomieniem następujących programów edukacyjnych i promocyjnych, mających na celu upowszechnienie korzystania z usług dostępnych za pomocą szerokopasmowego Internetu:

- Program ustawicznej edukacji medialnej i cyfrowej. Zespół rekomendował, aby w ramach programu zapewnić współpracę administracji publicznej z partnerami społecznymi, położyć szczególny nacisk na edukację grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem cyfrowym (do których zalicza się mieszkańców obszarów wiejskich), opracowując szczegółowe działania pod potrzeby edukacyjne tych grup, oraz wykorzystać w większym stopniu możliwości oferowane przez modele edukacji na odległość.

- Kampania promocyjna i informacyjna. Zespół rekomenduje przeprowadzenie kampanii popularyzującej korzystanie z technologii cyfrowych, usług szerokopasmowych i innych mediów (m.in. w nawiązaniu do przechodzenia na cyfrowe nadawanie sygnału naziemnego telewizji i radia). Statystyki korzystania z tych usług wskazują na mieszkańców obszarów wiejskich i peryferyjnych jako istotnej grupy docelowej tych działań.

- Wykorzystanie PIAP-ów. Zespół rekomenduje, by wykorzystać w celach edukacyjnych istniejące punkty publicznego dostępu do Internetu. Punkty te, traktowane obecnie przede wszystkim jako miejsca zapewniające możliwość korzystania z Internetu, powinny otrzymać wsparcie pozwalające im pełnić rolę instytucji odpowiedzialnych za edukację medialną i cyfrową, szczególnie na obszarach wiejskich i peryferyjnych.

W 2009 r., w ramach inicjatyw podejmowanych przez różne instytucje publiczne, kontynuowano działania zmierzające do przekształcenia bibliotek publicznych w multimedialne centra dostępu do wiedzy. Działania, których beneficjentami są gminne biblioteki publiczne podejmował m.in. Instytut Książki, realizujący *Program Biblioteka+* (internetyzacja bibliotek, szkolenia) oraz Biblioteka Narodowa (szkolenia bibliotekarzy w zakresie kompetencji cyfrowych i digitalizacji zasobów).

Od 2009 r. realizowany jest w Polsce również Program Rozwoju Bibliotek zarządzany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI), utworzoną w tym celu przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności. Program Rozwoju Bibliotek jest częścią ogólnoświatowej inicjatywy Fundacji Billa i Melindy Gates, z której środków jest finansowany. Działania realizowane przez FRSI polegają na dostarczaniu do bibliotek gminnych zestawów komputerowych wraz z urządzeniami peryferyjnymi oraz odpowiednim oprogramowaniem, jak również przeprowadzaniu szkoleń dla bibliotekarzy, a w efekcie podniesieniu ich kompetencji i prestiżu zawodowego w społecznościach lokalnych. Głównym celem programu jest modernizacja i wzmocnienie roli społecznej polskich bibliotek publicznych na wsi i w małych miastach, które stać się mają nowoczesnymi wielofunkcyjnymi ośrodkami informacji, kultury i edukacji, a w szczególności upowszechnienie dostępu do nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych poprzez udostępnianie komputerów i Internetu w bibliotekach. W tym celu w dniu 6 sierpnia 2009 r. podpisane zostało *Porozumienie w sprawie utworzenia programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych*, którego sygnatariuszami

są Telekomunikacja Polska S.A, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Jest to więc dopełnienie Programu Rozwoju Bibliotek. Na mocy porozumienia Grupa TP zadeklarowała, iż zapewni gminnym bibliotekom publicznym bezpłatny dostęp do Internetu przez okres trzech lat (w technologii przewodowej w lokalizacjach, w których będą spełnione warunki techniczne umożliwiające świadczenie takich usług lub w technologii radiowej w sytuacji, gdy w danej lokalizacji zapewnienie Internetu drogą kablową nie będzie możliwe). Program ten stanowi element realizacji *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013*.

Podziałanie 4.2.2 Przygotowanie nauczycieli do korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej:

1) organizowanie kursów doskonalących i szkoleń dla nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesie dydaktycznym;

2) tworzenie internetowych zasobów metodycznych dla nauczycieli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2009 r. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli podejmował następujące inicjatywy:

- 1) zorganizował w ramach programu **DELFORT Regionalny** *Internet i media w pracy nauczyciela języka niemieckiego* seminaria, adresowane do nauczycielki języka we wszystkich typach szkół i kolegiach językowych, w których uczestniczyło 117 osób;
- 2) przeprowadził badania jakościowe w zakresie analizy potrzeb użytkowników internetowych portali edukacyjnych. Badaniem objęto nauczycieli i innych użytkowników Internetu.

W związku z realizacją powyższych działań w 2009 r. wydatkowana została kwota 50 tys. zł.

Został także przeprowadzone szkolenia przygotowujące nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych:

1. Szkolenia dla nauczycieli uczących w przedszkolach, które miały na celu przygotowanie kadry pedagogicznej do efektywnego wykorzystania w pracy dydaktycznej z dziećmi nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych przy wykorzystaniu programu nauczania przedszkolnego IBM KidSmart. W ramach realizacji zadania dokonano tłumaczenia materiałów wchodzących w skład tego programu oraz przeprowadzono szkolenia stacjonarne i w trybie on-line. Przeszkolonych zostało 276 nauczycieli z województw: łódzkiego, lubelskiego, mazowieckiego, warmińsko-mazurskiego oraz podlaskiego. Na szkolenia wydatkowano kwotę 134 tys. zł.
2. Szkolenia dla nauczycieli klas I-III szkoły podstawowej, które miały na celu podniesienie kwalifikacji w zakresie posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi i wykorzystywania w trakcie prowadzonych lekcji dostępnego oprogramowania edukacyjnego dedykowanego dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej. W ramach realizacji zadania zostały zaprojektowane i zakupione pakiety edukacyjne do szkoleń stacjonarnych i e-learningowych dla nauczycieli, opracowano programy szkoleń oraz umieszczono na platformie zdalnego nauczania kursy wspomagające szkolenie nauczycieli. Przeprowadzono dwunastogodzinne szkolenia w trybie stacjonarnym oraz sześciogodzinne szkolenie e-learningowe dla 1164 nauczycieli. Na szkolenia wydatkowano kwotę 338 tys. zł.
3. Szkolenia dla nauczycieli gimnazjów były kontynuacją szkoleń stacjonarnych dla 34 tys. nauczycieli, które odbyły się w 2008 r. w ramach projektu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów „Komputer dla ucznia”. Szkolenia przygotowały nauczycieli gimnazjów do wykorzystywania w trakcie zajęć dydaktycznych zasobów edukacyjnych znajdujących się na internetowych portalach edukacyjnych. W ramach realizacji zadania przygotowano i uruchomiono portal zdalnego nauczania z zasobami edukacyjnymi niezbędnymi do realizacji ww. szkoleń. W szkoleniach prowadzonych w trybie e-learningu wzięło udział ponad 13 tys. nauczycieli z 1200 szkół w całej Polsce. Na szkolenia wydatkowano kwotę 329 tys. zł.

Podsumowanie i wnioski

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 ma na celu eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji.

Dla potrzeb niniejszego Programu za obszar wiejski uważa się tereny położone poza granicami administracyjnymi miast, a także miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców¹⁵.

Przemiany społeczno-ekonomiczne, które miały miejsce w naszym kraju w ostatnich latach pogłębiły różnice występujące między miastem a wsią. Procesy decydujące o rozwoju społeczno-gospodarczym mają tendencję do koncentrowania się w ośrodkach silniej zurbanizowanych, gdzie nie występują bariery dostępu do infrastruktury i gdzie wysoko wykwalifikowani pracownicy mają do niej powszechny dostęp i mogą z niej efektywnie korzystać. W miastach nie występują bariery dostępu do infrastruktury oświatowej, kulturalnej, społecznej i teleinformatycznej. Ludzie mogą efektywnie korzystać z bogatych zasobów naukowych, kulturalnych oraz obiektów sportowych. Natomiast na obszarach wiejskich kumuluje się szereg zjawisk ograniczających rozwój jej mieszkańców, w tym ciągle jeszcze niedostateczny poziom wykształcenia, niedostosowanie posiadanego przygotowania zawodowego do potrzeb występujących w danym regionie, niższe aspiracje życiowe, trudniejszy dostęp do rynku pracy, a w niektórych rejonach kraju także niższy standard życia mieszkańców wsi. Na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci wiejskich wpływa także szereg barier związanych z funkcjonowaniem systemu oświatowego na wsi.

Wszystko to powoduje, że tereny wiejskie mają gorsze perspektywy rozwojowe niż ośrodki miejskie.

¹⁵ Należy zaznaczyć, że w dokumencie są przytaczane dane statystyczne GUS dla obszarów wiejskich, które są wyznaczone jako gminy wiejskie i części wiejskie gmin miejsko-wiejskich, natomiast część działań realizowanych w ramach Programu skierowana była także do miejscowości poniżej 5 tysięcy mieszkańców.

Program zakłada, że rozwiązanie tych problemów wymagać będzie efektywnej, wielopłaszczyznowej współpracy ponad podziałami: władz rządowych, samorządu wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, środowisk lokalnych, rodziców, nauczycieli, wolontariuszy, naukowców i ludzi biznesu – całego społeczeństwa. Przewidziane w Programie kierunki działania są spójne z kierunkami wsparcia istotnymi dla rozwoju obszarów wiejskich przewidzianymi w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i są ich uzupełnieniem oraz uszczegółowieniem.

Ogólnym celem *Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* jest eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji. Celem strategicznym zaś jest rozwój edukacji na wsi i obszarach wiejskich - podniesienie jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców wsi i obszarów wiejskich.

Wskaźniki monitorowania:

1. Wzrost upowszechnienia wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich - w roku szkolnym 2008/2009 wychowaniem przedszkolnym było objętych 42,7% dzieci w wieku 3-6 lat zamieszkałych na terenach wiejskich. W kolejnym roku szkolnym – 2009/2010 wskaźnik ten wzrósł do 48,2%. W przypadku dzieci 3-5 letnich wskaźnik ten wynosi odpowiednio: 28,6% i 37,5%. Docelowo – Program zakłada osiągnięcie w 2013 r. wskaźnika 50%.
2. Zmniejszenie odsetka uczniów na wsi zagrożonych niskimi osiągnięciami w gimnazjum – wyniki egzaminów gimnazjalnych pokazują, że uczniowie szkół położonych na obszarach wiejskich uzyskują niższe wyniki, niż ich rówieśnicy z małych miast, nie mówiąc już o dużych aglomeracjach miejskich. Według raportów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej mediana wyników ogólnych z tego egzaminu w 2007 r. wynosiła na wsi 30,5, w miastach do 20 tys. mieszkańców – 30,6, w miastach od 20 tys. do 1000 tys. mieszkańców – 32,0, zaś w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców – 33,8. Jednocześnie dominanta wynosiła

odpowiednio: 30,1 (wieś), 31,8 (miasto do 29 tys.), 32, 1 (miasto od 20 tys. do 100 tys.), 34,4 (miasto pow. 100 tys. mieszkańców). Podobna tendencja utrzymała się w roku 2008.

3. W 2009 r. ze względu na zmianę prezentacji danych statystycznych (są bardziej uszczegółowione) należy rozpatrywać oddzielnie wyniki z części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej i języków obcych nowożytnych. Tu również, zarówno w części humanistycznej, jak i matematyczno-przyrodniczej, uczniowie szkół wiejskich osiągnęli gorsze wyniki, niż ich rówieśnicy z większych miast (wyniki uczniów - mieszkańców wsi zbliżone były do wyników ich kolegów z miejscowości do 20 tys. mieszkańców). Różnice te były jeszcze większe w przypadku egzaminu z języka angielskiego: średni wynik uczniów na wsi to 27,89 (na 50 punktów możliwych do uzyskania). Tymczasem w miastach do 20 tys. było to – 29,74, w miastach od 20 tys. do 100 tys. – 32,02, zaś w miastach pow. 100 tys. mieszkańców - 33,90. Podobnie przedstawiają się średnie wyniki egzaminu z języka francuskiego: odpowiednio 29,37, 30,25, 30,68 i 38,22. Nieco lepiej wypadł egzamin z języka niemieckiego – tu różnice były mniejsze (odpowiednio 32,38, 32,68, 33,37, 34,68. Co ciekawe najlepsze wyniki uzyskali uczniowie z obszarów wiejskich, którzy zdawali egzamin z języka rosyjskiego – tu średni wynik wynosi 37,00, podczas, gdy w miejscowościach do 20 tys. mieszkańców - 30,64, w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców – 29,94, a w miastach pow. 100 tys. mieszkańców – tylko 25,45.
4. Zwiększenie odsetka uczniów o znacznym potencjale edukacyjnym na wsi, którzy będą osiągnęli wyniki na sprawdzianie po VI klasie szkoły podstawowej na poziomie 34 i więcej punktów - w roku szkolnym 2008/2009 spośród uczniów szkół wiejskich 6% uzyskało wynik ze sprawdzianu na poziomie 34 i więcej punktów¹⁶.
5. Zwiększenie średnich wyników z egzaminu gimnazjalnego uczniów z obszarów wiejskich - w 2009 r. uczniowie szkół wiejskich uzyskali średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej 30,88 punktów i w części matematyczno-przyrodniczej 24,96 punktów. Należy przy tym podkreślić, że ze względów metodologicznych nie można porównywać wyników w poszczególnych latach. Inaczej mówiąc uzyskanie w kolejnych latach takiego samego średniego wyniku punktowego nie oznacza tego samego poziomu osiągnięć. Np. uzyskanie przez szkołę 33,5 punktu z części humanistycznej

egzaminu w 2006 r. oznaczało uzyskanie wyniku wysokiego, w 2007 r. – wyżej średniego, a w 2008 r. – wysokiego. Wskazane jest zatem porównywanie wyników w odniesieniu do obszaru terytorialnego, na którym funkcjonuje szkoła. Z tej przyczyny wskazane jest rozpatrywanie wskaźnika drugiego łącznie z niniejszym wskaźnikiem.

6. Zwiększenie odsetka gospodarstw na wsi posiadających komputer: w 2009 r. 68,6% gospodarstw domowych należących do rolników posiadało komputer osobisty¹⁷. W 2007 r. wskaźnik ten wynosił 52,8%¹⁸, zaś docelowy 60,0%. Oznacza to, że **założony wskaźnik już został przekroczony**.
7. Zwiększenie odsetka osób mających dostęp do szerokopasmowego Internetu na wsi: w 2008 r. 24% gospodarstw domowych na terenach wiejskich miało dostęp do szerokopasmowego Internetu¹⁹ (dane dotyczące 2009 r. zostaną opublikowane w październiku 2010 r.). W 2006 r. wskaźnik ten wynosił 10%, docelowo zaś powinien osiągnąć 50%.
8. Zwiększenie liczby innych form wychowania przedszkolnego: w porównaniu z 2008 r. wzrosła liczba publicznych i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego do 834, w tym 652 na terenach wiejskich²⁰. Wartość docelowa, przyjęta w Programie, to 3 000 innych form wychowania przedszkolnego.
9. Zwiększenie liczby punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej: . w 2009 r. nie realizowano zadań w tym zakresie. Wartość docelowa – to 800 punktów konsultacyjnych.
10. Zwiększenie odsetka etatów doradców zawodowych w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i poradniach psychologiczno-pedagogicznych: w 2009 r. w szkołach i placówkach oświaty było zatrudnionych 994 doradców zawodowych w ramach 1040 stosunków pracy²¹.

¹⁶ Centralna Komisja Egzaminacyjna.

¹⁷ *Sytuacja gospodarstw domowych w 2009 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2010.

¹⁸ *Sytuacja gospodarstw domowych w 2007 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2008.

¹⁹ *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004-2008*, GUS, Warszawa 2010.

²⁰ Na podstawie Systemu Informacji Oświatowej (stan na 30 września 2009 r.).

²¹ Ibid.

11. Zwiększenie liczby osób z wykształceniem średnim oraz wyższym mieszkających na wsi: w 2009 r. wykształcenie średnie posiadało 27,3% mieszkańców wsi, natomiast wykształcenie wyższe 8,7% mieszkańców wsi. Wartość docelowa to odpowiednio 35% i 17%²².

12. Utworzenie sieci placówek wielofunkcyjnych zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne mieszkańców wsi. Wartość docelowa – ok. 100 w 2013 r.

Podsumowując działania podjęte w 2009 r. ramach Programu należy jednocześnie zaznaczyć, że w realizację działań przewidzianych w *Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* w znaczącym stopniu wpisują się działania krajowych i regionalnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Najistotniejszym źródłem wsparcia w tym zakresie jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który wpisuje się w określone interwencje podejmowane w przedmiotowym Programie. Wśród projektów realizowanych w PO KL mogą (ale nie muszą) być realizowane projekty korespondujące z działaniami określonymi w *Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013*, dlatego kwot zaplanowanych do wydatkowania i wydatkowanych w ramach poszczególnych Działań i Poddziałań w PO KL nie można uznać za źródło informacji służące określeniu nakładów na realizację działań związanych z Programie.

Ponadto Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej przewiduje wydatkowanie środków na realizację projektu, obejmującego swym zasięgiem także obszary wiejskie w ramach działania: „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013” z alokacją na lata 2007-2013 w wysokości 300 140 776 euro. Obecnie projekt znajduje się w fazie przygotowawczej.

²² *Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2009, GUS, Warszawa 2010.*